

Regeringens skrivelse

2010/11:167

Biståndets resultat
– tema jämställdhet och kvinnors roll för utveckling

Skr.
2010/11:167

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 8 september 2011

Fredrik Reinfeldt

Gunilla Carlsson
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Skrivelsen är en del i regeringens arbete för att förbättra styrningen och resultatredovisningen inom det svenska internationella utvecklingssamarbetet. Årets skrivelse är avgränsad till det tematiska området jämställdhet och kvinnors roll för utveckling, ett av tre prioriteringar som regeringen fastställde i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1). I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1) bekräftade regeringen att prioriteringen ligger fast.

Inledningsvis förs en diskussion om vad ett ökat fokus på resultat innebär för utvecklingssamarbetet. Därefter redogör regeringen för hur Sverige arbetar för att främja jämställdhet inom utvecklingssamarbetet samt för resultat, lärdomar och slutsatser från denna verksamhet.

Jämställdhet har sedan länge varit en viktig tvärfråga i Sveriges utvecklingssamarbete och har en central position i Sveriges politik för global utveckling. Det huvudsakliga tillvägagångssättet för att främja jämställdhet i det svenska utvecklingssamarbetet är att all verksamhet ska jämställdhetsintegreras. Jämställdhetsintegreringen sker i praktiken genom tre metoder: 1) riktade insatser som direkt syftar till att förbättra kvinnors villkor och främja jämställdhet, 2) integrerade insatser där hänsyn tagits till kvinnors situation och jämställdhet men som har ett annat huvudsyfte och 3) dialog med samarbetspartners. Redovisningen av resultat från det bilaterala utvecklingssamarbetet utgår från dessa tre metoder.

Redovisningen av resultat från det multilaterala utvecklingssamarbetet omfattar en redogörelse för fyra multilaterala organisationer som är eller har varit viktiga för att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling i ett globalt perspektiv.

1	Inledning.....	4
1.1	Att redovisa biståndets resultat	5
1.2	Metod och material	11
1.3	Disposition	13
2	Jämställdhet och kvinnors roll för utveckling.....	14
2.1	Jämställdhet i Sveriges samarbetsländer	15
2.2	Det svenska utvecklingssamarbetet inom jämställdhetsområdet	16
2.2.1	Bilateralt utvecklingssamarbete	19
2.2.2	Multilateralt utvecklingssamarbete	20
2.2.3	Komplementaritet mellan det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet	26
2.2.4	Den tematiska prioriteringens genomslag	27
2.2.5	Regeringens styrinstrument för att främja jämställdhet	28
2.2.6	Genomslag i biståndsförvaltningens och Sidas arbetsätt.....	29
3	Resultat från det bilaterala utvecklingssamarbetet.....	30
3.1	20 insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet	31
3.1.1	Kvinnors politiska deltagande och inflytande	32
3.1.2	Kvinnors ekonomiska aktörsskap och arbetsvillkor	36
3.1.3	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	39
3.1.4	Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel	44
3.1.5	Övriga strategiska jämställdhetsinsatser	47
3.1.6	Sammanfattande bedömning av resultatet av 20 insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet	54
3.2	Insatser vars delsyfte är att främja jämställdhet	55
3.2.1	Kvinnors politiska deltagande och inflytande	56
3.2.2	Kvinnors ekonomiska aktörsskap och arbetsvillkor	57
3.2.3	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	58
3.2.4	Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel	59
3.2.5	Sammanfattande bedömning av resultatet av fyra insatser vars delsyfte är att främja jämställdhet	60
3.3	Exempel på dialog för att främja jämställdhet	61
3.3.1	Bilateral dialog: Tanzania och Zimbabwe.....	62
3.3.2	Dialog med multilaterala organisationer: Världsbanken och UNCTAD/WTO	63
3.3.3	Sammanfattande bedömning av resultat gällande dialog	66
4	Resultat från det multilaterala utvecklingssamarbetet	67
4.1	UNFPA	67

4.1.1	Svenskt samarbete med UNFPA	68	Skr. 2010/11:167
4.1.2	Redovisning av resultat för att främja jämfästldhet	69	
4.1.3	Sammanfattande bedömning av resultat	71	
4.2	UNICEF	71	
4.2.1	Svenskt samarbete med UNICEF	72	
4.2.2	Redovisning av resultat för att främja jämfästldhet	73	
4.2.3	Sammanfattande bedömning av resultat	75	
4.3	UNIFEM.....	75	
4.3.1	Svenskt samarbete med UNIFEM	76	
4.3.2	Redovisning av resultat för att främja jämfästldhet	76	
4.3.3	Sammanfattande bedömning av resultat	78	
4.4	Världsbanksgruppen	79	
4.4.1	Svenskt samarbete med Världsbanken	80	
4.4.2	Redovisning av resultat för att främja jämfästldhet	81	
4.4.3	Sammanfattande bedömning av resultat	83	
5	Sammanfattning och slutsatser.....	84	
	Bilaga 1. Globalt utvecklingsamarbete.....	92	
	Bilaga 2. Svenskt utvecklingsamarbete	96	
	Bilaga 3. Förkortningar	103	
	Bilaga 4. Biståndstermer	104	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 september 2011	106	

1 Inledning

Fattigdom är fortfarande ett av de största hindren för utveckling, både för individer och samhällen. Arbetet för en hållbar och rättvis utveckling i världen kräver samverkan mellan länder och aktörer. Sveriges internationella utvecklingssamarbete är en del av ett globalt samarbete där samstämmighet, arbetsfördelning och samordning blir allt viktigare. Det internationella utvecklingssamarbetet är ett av flera verktyg som Sverige använder för att stödja och stärka den komplexa process som kan skapa förutsättningar för en positiv utveckling i Sveriges omvärld och därigenom bidra till målet för Sveriges politik för global utveckling (PGU), att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Den verklighet som det svenska internationella utvecklingssamarbetet verkar i är under ständig förändring. Nya aktörer tillkommer, länder tar avgörande steg i utvecklingen och får nya roller i samarbetet. För att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete behöver vi ständigt anpassa arbetsmetoder och innehåll till de förändringar som sker för att leva upp till målet för svenskt utvecklingssamarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor och målet för reformsamarbetet med Östeuropa, att bidra till stärkt demokrati, rättvis och hållbar utveckling samt närmande till EU och dess värdegrunder.

Sedan tillträdet den föregående mandatperioden har regeringen bedrivit ett omfattande förändringsarbete där biståndets resultat har stått i fokus inom både det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet. Denna skrivelse är en del i regeringens arbete för att förbättra styrningen och resultatredovisningen inom det svenska utvecklingssamarbetet. Skrivelsen är regeringens främsta medel för att årligen redovisa resultat av utvecklingssamarbetet till riksdagen.

Det arbete som inletts på Sida för att stärka arbetet med mål- och resultatstyrning och därigenom möjligheten att följa upp och redovisa resultat har kommit långt under de senaste tre åren. Idag är förutsättningarna för att redovisa resultat av de insatser Sverige stödjer bättre än för några år sedan.

Som regeringen har påpekat i tidigare års skrivelser är det inte ändamålsenligt att lämna en heltäckande redovisning av verksamheten varje år. I årets skrivelse redovisas resultat av Sveriges bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbete inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling.

Jämställdhetssituationen varierar i Sveriges samarbetsländer. I vissa länder och inom vissa områden som t.ex. utbildning och politiskt deltagande har det gjorts framsteg. Samtidigt är jämställdhet och kvinnors rättigheter en motvinds och värderingsdriven fråga i många sammanhang. Detta innebär att utvecklingen på området är ojämn det gäller inte minst sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Inför avstämningen av millenniemålen 2015 kvarstår det fortfarande stora utmaningar vad gäller att uppnå millenniemålen relaterade till att

öka jämställdhet, att stärka kvinnors ställning samt att minska mödra- och barnadödlighet. Skr. 2010/11:167

Sedan 2006 har riksdagen avsatt en procent av prognostiserad BNI för internationellt bistånd. För 2011 uppgår den så kallade biståndsramen till 35,2 miljarder kronor. För 2010 uppgick det faktiska utfallet till 32,6 miljarder kronor (rapporterat till OECD:s biståndskommitté DAC), vilket motsvarar 0,97 procent av BNI (bruttonationalinkomsten).

1.1 Att redovisa biståndets resultat

Ökat resultatfokus

Ett ökat fokus på resultat är en prioriterad fråga inom det internationella utvecklingssamarbetet och resultatfrågan utgör en central del i dialogen om biståndseffektivitet. Flertalet stora bilaterala och multilaterala givare går mot tydligare resultatstyrning och redovisning samtidigt som de ställer krav på ökad transparens och ansvarsutkrävande. Samtliga aktörer, inklusive Världsbanken som är en stor och resursstark organisation, brottas med liknande svårigheter och utmaningar som Sverige i strävan att uppnå ett ökat fokus på resultat. Internationellt samarbete kring biståndseffektivitet är en förutsättning för att åstadkomma en gemensam syn hos givare och samarbetspartners på vad resultatstyrning innebär för biståndet. Sverige deltar aktivt i det pågående internationella arbetet med resultatuppföljning och hur det ska genomföras på bästa sätt.

Den komplexa process som leder till en uthållig utveckling kan inte skapas av bara bistånd, men biståndsinsatser måste genomföras så att förutsättningarna för en uthållig utveckling stärks. Biståndet utgör idag en blygsam del av de totala finansiella flödena till utvecklingsländerna (handel, utländska investeringar, kommersiella lån och remitteringar). Rätt använt kan dock biståndet ha en strategisk roll för utveckling genom att komplettera andra finansiella flöden och politiska beslut.

Utgångspunkten är att biståndsmedel ska användas på bästa sätt för att bidra till minskad fattigdom i världen. Att följa upp, redovisa och analysera resultat utgör en viktig del i bedömningen av biståndets effektivitet. En förutsättning är dock att det finns en medvetenhet om och acceptans för att det förekommer olika sätt att följa upp och redovisa resultat och att olika typer av verksamheter inom biståndet kräver olika typer av resultatanalyser.

Syfte och utmaningar

Syftet med resultatstyrning och redovisning är att blicka bakåt ett eller flera år för att kunna bedöma utfallet av arbetet och ta tillvara värdefulla erfarenheter och lärdomar i den fortsatta planeringen av verksamheten. Resultatinformationen utgör en viktig del inför framtida politiska prioriteringar och beslut om Sveriges bistånd och dess genomförande.

Resultatstyrning innebär att mål anges och att resultatet följs upp och jämförs med målen. För att kunna arbeta på ett systematiskt sätt gentemot övergripande mål som ofta är på längre sikt så måste

övergripande mål brytas ner på uppföljningsbara delmål. Uppföljningen kan vara både kvantitativ och kvalitativ och ofta behövs en kombination av båda för att kunna beskriva och analysera hela resultatbilden. I vissa fall går resultatet att mäta i konkreta kvantitativa termer, i andra fall går det att påvisa ett samband mellan verksamhet och utfall och i vissa fall går det enbart att konstatera att verksamheten har haft en indirekt påverkan.

Möjligheten att följa upp effekter på kort, medellång och lång sikt skiljer sig åt mellan olika insatser. Det är t.ex. relativt enkelt att följa upp kortsiktiga effekter av vaccinationsprogram. Det är betydligt svårare att analysera långsiktiga effekter av ett stöd till en kvinnorrättsorganisation i det civila samhället när det gäller förändringar i kvinnors faktiska politiska inflytande i ett visst land eftersom det handlar om gradvisa attitydförändringar.

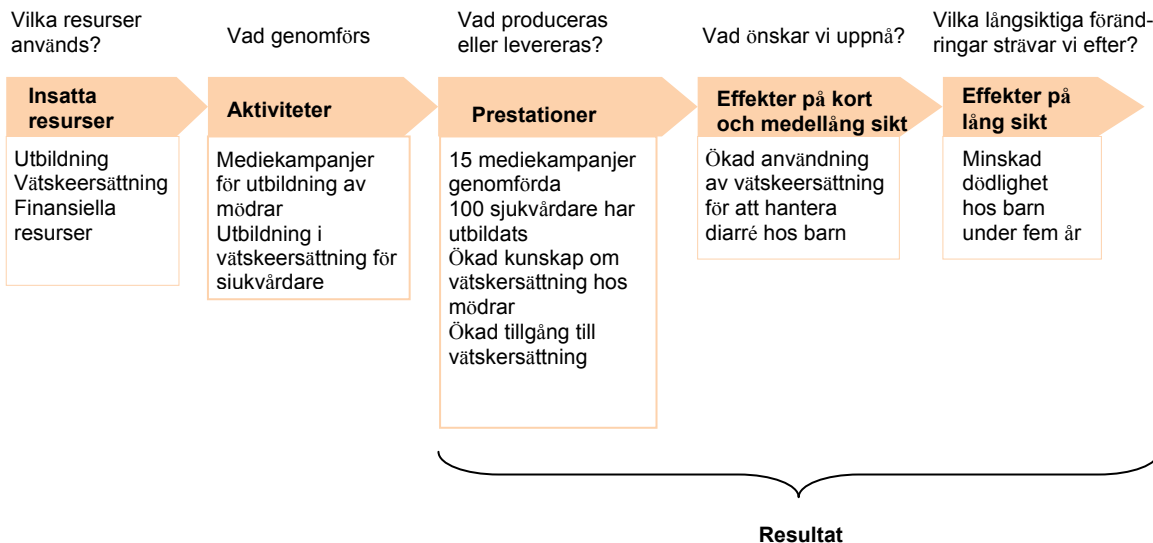
För att svara på frågan hur svenska biståndsmedel bör användas för att göra största möjliga nytta är det också viktigt att i så stor utsträckning som möjligt dra generella slutsatser om vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra. Den verksamhet som får stöd genom det svenska utvecklingssamarbetet är dock heterogen och bedrivs i ett stort antal länder med skilda förutsättningar. En rad externa faktorer som Sverige inte kan styra över samverkar med och påverkar verksamheten. Därför är de specifika förutsättningar och omständigheter som ger goda respektive mindre goda resultat i enskilda insatser sällan om någonsin möjliga att upprepa på exakt samma sätt i andra sammanhang. Däremot är dock exempel på goda och mindre goda resultat från implementeringen av konkreta insatser värdefulla, bl.a. för biståndsförvaltningens lärande och framtida planering av verksamheten.

Trots dessa utmaningar är det viktigt att Sverige fullföljer ambitionen att följa upp och redovisa effekter på kort och medellång sikt, eftersom det är strävan att uppnå sådana effekter som driver Sveriges utvecklingssamarbete. Det är i detta sammanhang viktigt att bli bättre på att analysera och förstå vilka insatser som leder till förväntade effekter och vilka som inte gör det och varför. Genom systematiska bedömningar av och jämförelser mellan resultaten av olika insatser kommer förutsättningarna förbättras för att kunna göra detta.

Bilden nedan illustrerar förväntade resultat av en jämställdhetsrelevant insats på olika nivåer, dvs. direkta prestationer och effekter på kort, medellång och lång sikt.

Bild 1.1: Exempel på resultat på olika nivåer

Skr. 2010/11:167

Sveriges arbete med resultatuppföljning

Regeringens arbete med att stärka resultatuppföljning och resultatstyrning inom utvecklingssamarbetet har operationaliserats genom att UD och Sida skapat nya modeller, system och rutiner för att identifiera, samla in och följa upp relevant information för att sedan analysera och agera på den. Stärkt fokus på resultat inom det svenska utvecklingssamarbetet är ett omfattande och fortlöpande arbete. Förståelsen för och kvalitén på resultatredovisningen har utvecklats. Flera insatser som tas upp i skrivelsen redovisar resultat i form av effekter på kort och medellång sikt och några insatser redovisar även effekter på längre sikt.

I den fortsatta ambitionen att bli bättre på att redovisa resultat är det viktigt att den finansierande myndigheten eller organisationen (Sida) systematiskt analyserar och bedömer resultatrapporteringen från samarbetspartnern samt jämför den med annan rapportering genom exempelvis landportföljanalyser eller tematiska portföljanalyser. Oberoende utvärdering och forskning är också viktiga komplement till den vanliga uppföljningen av insatser. Regeringen anser att länken mellan utvärderingar som analyserar de långsiktiga effekterna av viss verksamhet och den pågående kortsiktiga uppföljningen av varje insats måste stärkas.

Resultat är nära sammankopplat med transparens och ansvarsutkrävande. Genom att vara transparenta med biståndsflöden och resultat förbättrar vi även förutsättningarna för att utkräva ansvar både i Sverige och i våra samarbetsländer.

Det är viktigt att understryka att Sverige oftast är en av flera finansörer av insatser som drivs av andra länders regeringar, myndigheter, universitet, frivilligorganisationer m.fl. Det är våra samarbetspartners som planerar, genomför och följer upp de insatser som erhåller svenskt stöd. Kvaliteten på resultatrapporteringen skiljer sig därmed åt beroende på hur väl fungerande system samarbetspartnern har för uppföljning samt på tillgången till statistik. I många av Sveriges samarbetsländer är förutsättningarna att redovisa resultat svåra på grund av bristande kapacitet, undermålig statistik m.m. Rapporteringen är därför många gånger knäpphändig med betoning på aktiviteter och prestationer snarare än effekter.

Regeringen anser att starka institutioner och uppföljningssystem i våra samarbetsländer är en förutsättning för att kunna erhålla bättre och trovärdig resultatinformation. Sverige arbetar kontinuerligt tillsammans med samarbetspartners och andra givare för att utveckla bättre metoder för att följa upp och analysera både kortsiktiga och långsiktiga effekter. Sverige ger bl.a. stöd för att bygga upp samarbetsländernas egna statistikmyndigheter samt stärka inhemska myndigheters förmåga att efterfråga, hantera och följa upp resultatinformation. Det är viktigt för att Sverige ska kunna bidra till samarbetspartens egen kapacitet och kompetensutveckling samtidigt som möjligheterna att följa upp resultatet av den verksamhet som får svenskt stöd förbättras. Dialog om vilka verktyg och metoder som fungerar bäst sker också med andra givare och inom det multilaterala samarbetet. En grundförutsättning för att kunna bidra till stärkandet av samarbetspartners uppföljningssystem är att den politiska viljan att stärka de egna systemen finns hos våra samarbetspartners.

Resultatredovisning på jämställdhetsområdet

Resultatredovisning på jämställdhetsområdet präglas av ett antal utmaningar. De verktyg som står till buds för att analysera jämställdhetssituationen i olika länder är samtliga beroende av vilken specifik omständighet eller faktor, eller vilka dimensioner av relationerna mellan könen man väljer att ha fokus på eller vill förstå. Enskilda existerande index och indikatorer ger var och en en begränsad bild eftersom de vanligen fångar upp vissa dimensioner av jämställdhetsproblematiken men inte andra. Ytterligare en aspekt är att de vanligen inte visar på skillnader varken inom länder eller mellan olika grupper av kvinnor eller olika grupper av män i samhället.

Ett antal s.k. sammansatta index för uppföljning och analys av kvinnors och flickors villkor har utvecklats de senaste åren. De flesta index är en sammanvägning av ett fåtal utvecklingsvariabler aggregerade på landnivå, t.ex. FN:s utvecklingsprogram (UNDP) nya index för att mäta bristande jämställdhet mellan könen (Gender Equality Index, GII). GII presenterades i Human Development Report 2010 och tillämpas för att rangordna länder med utgångspunkt i frånvaron av framsteg på grund av skillnader mellan könen i fråga om reproduktiv hälsa, mediainflytande och deltagande på arbetsmarknaden. Ett exempel på ett index som istället

fokuserar på formella och informella normer och sociala faktorer som driver könsdiskriminering och ojämlikhet mellan kvinnor och män är Social Institutions and Gender Index (SIGI) som utvecklas av OECD Development Centre med bidrag från Sverige, Norge och Finland 2007–2012. SIGI inkluderar flera faktorer och bakomliggande sociala normer kopplade exempelvis till rörelsefrihet, preferens för söner, arv och äganderätt, tidigt äktenskap och våld mot kvinnor och flickor i syfte att fånga komplexitet i olika jämställdhetssituationer och synliggöra de maktrelationerna mellan könen som sociala institutioner och sedvänjor kan skymma. Världsbanken i samarbete med OECD Development Centre utvecklar ett index för att mäta kvinnors ekonomiska möjligheter (Women's Economic Opportunity Index, WEOI). En slutsats som kan dras från dessa index är att länder med höga nivåer av könsdiskriminering uppvisar en sämre ekonomisk utveckling samt lägre nivåer nationellt vad gäller hälsa, utbildning och välbefinnande allmänt sett.

Även om indexen inte är perfekta bidrar de till Sveriges förståelse av hur situationen för jämställdhet ser ut på landnivå och vilka de huvudsakliga utmaningarna är. SIGI kan exempelvis kompletteras med landprofiler och information från de databaser och nätbaserade kunskapsresurserna www.genderindex.org och www.wikigender.org som också skapats av OECD Development Centre. Informationen kan användas i landanalyser och kan vägleda inriktningen på utvecklingssamarbetet med ett visst samarbetsland, valet av sektorer och utformningen av projekt och program. Arbete pågår med att vidareutveckla SIGI och jämställdhetsindikatorer för tillämpning i policyuppföljning för bättre resultatmätning.

Kostnadseffektivitet

Ett sätt att bedöma biståndets effektivitet är att väga uppnådda resultat mot de finansiella kostnaderna för verksamheten. Kostnadseffektivitet är ett mått som kan användas för att analysera värdet av en insats. Det är dock ett relativt mått som säger något först vid en jämförelse. Det kan antingen vara en jämförelse mellan samma insats över tid eller en jämförelse mellan två insatser. Det är dock viktigt att beakta att likartade insatser i t. ex. olika länder inte går att jämföra rakt av, utan den specifika kontexten måste beaktas. Genom att systematiskt följa upp och redovisa kostnader så kan man dock göra vissa jämförelser mellan insatser och dra viktiga lärdomar inför fortsatt verksamhetsplanering.

Kostnader och kostnadseffektivitet kan följas upp på flera plan och på olika sätt, bl.a. biståndsförvaltningens kostnader för att planera, hantera och implementera insatser samt samarbetslandets kostnader för att genomföra verksamheten. På samma sätt som det kan vara mer eller mindre svårt att redovisa konkreta resultat av en verksamhet kan det vara mer eller mindre svårt att påvisa nyttan av en viss verksamhet. Det är exempelvis relativt lätt att räkna ut om det har blivit mer effektivt att dela ut preventivmedel från ett år till ett annat, dvs. kostnaderna har minskat för att dela ut samma antal preventivmedel eller har man nått ut till fler personer för samma kostnad. Det kan dock vara svårare att följa upp kostnaden av att en insats har lyckats påverka attityden till användningen

av preventivmedel. Många gånger är det andra faktorer utanför insatsen som påverkar resultatet och därmed också den totala kostnaden.

En uppföljning av kostnader utgör dock ett viktigt bidrag i bedömningen av vad som fungerar och vad som inte fungerar inom ett visst område och i bedömningen av var Sveriges insatser kan utgöra ett mervärde och var vi har en komparativ fördel. Genom att följa upp resultat och kostnader samtidigt som möjligheten till ansvarsutkrävande och transparens ökar, stärks förutsättningarna för att dra lärdomar för den fortsatta verksamheten och därmed kanalisera svenska biståndsmedel till områden där de kan göra mest nytta.

I resultatskrivelsen har regeringen i möjligaste mån redogjort för totalkostnaden samt Sveriges andel för en viss insats. Regeringen anser att Sida och andra myndigheter bör göra ytterligare ansträngningar för att redovisa kostnader och bedöma dessa i relation till resultat som uppnås.

Sverige har ett stort intresse av att följa upp kostnader och effektivitet i multilaterala organisationers verksamhet. Sverige arbetar bl.a. genom organisationernas styrelser för en mer fokuserad verksamhet samt ökad kostnadskontroll och transparens. I den multilaterala kontexten är det mest meningsfullt att jämföra kostnadseffektiviteten i en specifik organisation över tid, snarare än att på ett generellt plan försöka jämföra kostnadseffektiviteten i två olika organisationer. I det senare fallet spelar olika organisationers olika mandat, geografiska inriktning m.m. in i alltför stor utsträckning för att möjliggöra en meningsfull jämförelse.

Vad innebär ett ökat resultatfokus för den verksamhet Sverige stödjer?

Det faktum att det kan vara svårt att följa upp resultat och effekter ska inte leda till slutsatsen att Sverige enbart borde koncentrera sitt stöd till områden där det är relativt lätt att följa upp resultat. Regeringen är medveten om att ett fokus på endast kvantitativa resultat riskerar att leda till att utvecklingssamarbetet styrs mot sådan verksamhet som lätt går att mäta kvantitativt. Regeringen anser därför att de mål som definieras för den verksamhet vi planerar att stödja bör övervägas noga. Övergripande mål på längre sikt för en insats måste brytas ner på uppföljningsbara delmål, oftast en kombination av kvantitativa och kvalitativa resultat. Det bör också framgå tydligt hur vi ska följa upp förväntade resultat av verksamheten under insatsperioden och vid insatsens slut.

Denna ansats är särskilt viktig när det gäller uppföljningen av arbetet i svåra landkontexter som t.ex. konfliktdrabbade länder och länder med svaga styrelseskick eller med svåra frågor som t.ex. SRHR. I sådana frågor kan det ta mycket lång tid att uppnå önskade resultat, men där Sverige samtidigt företräder en värdegrund som vi anser är central för fattigdomsminskning och hållbar utveckling. En förutsättning för att kunna följa upp insatserna av sådan verksamhet är att realistiska mål och ambitioner fastställs. De mål som fastställs tidigt i en insatsprocess bör kunna justeras allteftersom insatsen genomförs och anpassas till omständigheter som inte kunde förutses vid insatsens början.

Svaga institutioner, korruption och politisk instabilitet förekommer i varierande utsträckning i många av de länder som Sverige ger bistånd

1.2 Metod och material

Skrivelsen bygger till stora delar på underlag från Sida och Utrikesdepartementet. Information om de multilaterala organisationerna och deras resultat baseras på offentligt tillgänglig rapportering från dessa organisationer.

Redovisningen av resultat omfattar det bilaterala och det multilaterala arbetet. Redovisningen från det bilaterala utvecklingssamarbetet utgår från regeringens tillvägagångssätt för att främja jämställdhet, dvs. att all verksamhet ska jämställdhetsintegreras. Jämställdhetsintegreringen sker i praktiken genom tre metoder: 1) riktade insatser som direkt syftar till att förbättra kvinnors villkor och främja jämställdhet, 2) integrerade insatser, där hänsyn tagits till kvinnors situation och jämställdhet men som har ett annat huvudsyfte och 3) dialog med samarbetspartners (se vidare avsnitt 2.2.1). För riktade insatser görs en fördjupad redovisning och analys av resultat av ett urval av insatser genomförda av Sida. För arbetssätten integrerade insatser och dialog illustreras verksamheten med fyra exempel. Exempelen speglar såväl bredden av verksamhet som de skillnader som finns vad gäller förutsättningar hos samarbetspartner. Regeringen gör en samlad bedömning av insatserna för respektive arbetssätt i varje avsnitt.

I avsnitt 3.1, redovisas resultat av 20 slumpmässigt utvalda bilaterala insatser genomförda av Sida vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Insatserna är uppdelade på den tematiska prioriteringens fyra områden: kvinnors politiska deltagande och inflytande, kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel. Ett femte område som innehåller övriga strategiska jämställdhetsinsatser har inkluderats. Dessa avser insatser som täcker flera av de fyra prioriterade områdena eller som omfattar stöd till nationella institutioner. Urvalsunderlaget bestod av de insatser som har påbörjats före den 1 januari 2008 och avslutats tidigast den 1 januari 2010 (totalt 68 insatser).

Definitionen av jämställdhet som huvudsyfte eller delsyfte för en insats är inte helt entydig. 4 av de 20 slumpmässigt utvalda insatserna som redovisas i avsnitt 3.1 borde inte haft jämställdhet som huvudsyfte, utan borde snarare ha klassificerats som integrerade insatser med jämställdhet som delsyfte. Det är angeläget att Sida kommer tillrätta med bristerna i klassificering av insatser.

I avsnitt 3.2 och 3.3 illustreras metoderna integrerade insatser respektive dialog.

Regeringens bedömning är att flera insatser som redovisas i skrivelsen uppnått goda resultat, både i form av prestationer och effekter. Det finns dock fortfarande en del brister i formuleringen av insatsernas mål och i redovisningen av resultat. Sammantaget får detta konsekvenser för en övergripande analys och bedömning av måluppfyllelse. Problem uppstår framförallt när insatserna har för ambitiösa eller till och med oralistiska

mål som inte kan uppnås under en rimlig tidsperiod. Införandet av ett enhetligt insatsuppföljningssystem är en förutsättning för att Sida i framtiden ska kunna redovisa resultat av utvecklingssamarbetet på ett mer systematiskt och stringent sätt.

Även det multilaterala utvecklingssamarbetet för att främja jämställdhet präglas av de tre metoderna. Redovisningen i skrivelsen av organisationernas resultat på jämställdhetsområdet utgår dock från respektive organisations verksamhetsuppföljning. Dessa ramverk utgår sällan uttryckligen från de tre metoderna, varför en redovisning av de multilaterala organisationernas arbete i termer av de tre metoderna inte gjorts.

Avsnitt 4 omfattar en redogörelse för fyra multilaterala organisationer som är eller har varit viktiga för att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling i ett globalt perspektiv: FN:s befolkningsfond UNFPA, FN:s barnfond UNICEF, den tidigare FN-fonden för kvinnofrågor UNIFEM och Världsbanken. UNIFEM och tre andra jämställdhetsorganisationer inom FN lades ner vid årsskiftet 2010/2011 till förmån för etableringen av UN Women som har till uppgift att samordna jämställdhetsarbetet inom FN-systemet. Eftersom skrivelsen bygger på redovisning av resultat från den verksamhet som har erhållit svenskt stöd ingår UNIFEM i redovisningen. Det svenska påverkansarbetet kommer dock i fortsättningen fokusera på UN Women.

De senaste åren har flera multilaterala organisationer börjat se mer strategiskt på frågor kring mål- och resultatstyrning och därför intensifierat arbetet med att utveckla system och arbetssätt för detta. Några har precis börjat, medan andra, såsom Världsbanken, har kommit förhållandevis långt. Innehåll och kvalitet i resultatredovisningen skiljer sig därmed åt.

De utvalda organisationerna är relativt bra på att redovisa resultat. Trots det kan regeringen konstatera att organisationerna har svårt att presentera en mer samlad och aggregerad redovisning av resultat från den verksamhet som respektive organisation stödjer, särskilt rörande effekter. Regeringen har därför istället valt att redogöra för hur organisationerna arbetar inom jämställdhetsområdet och ge exempel på den verksamhet som organisationen stödjer.

Organisationernas relevans bedöms i förhållande till målen för svenskt utvecklingssamarbete. Intern effektivitet rör organisationens interna system och rutiner och speglar hur väl organisationen är anpassad för att kunna leverera goda resultat. Med extern effektivitet avses vilka resultat som har uppnåtts.

Folke Bernadotteakademien och Swedfund har inte fått något särskilt uppdrag att redovisa resultat på jämställdhetsområdet under 2010 varför det som redovisas i avsnitt 2.2 fokuserar på prestationer och berör inte mer långsiktiga effekter.

Bilaga 1 och 2

Den statistik över det internationella biståndet som presenteras i skrivelsen, bilaga 1 och 2, är hämtad från OECD/DAC och avser dess medlemsländer, om inte annat anges. Organisationen för ekonomiskt

samarbete och utveckling (OECD) biståndskommitté (DAC) består av 23 givarländer och EU-kommissionen. Vid tidpunkten för resultatskrivelsens tryck finns fullständig statistik från OECD/DAC tillgänglig för 2009. Viss preliminär statistik finns tillgänglig för 2010. För det svenska utvecklingssamarbetet har statistik från Sidas system för 2010 och Utrikesdepartementets interna statistik för samma år använts. Skr. 2010/11:167

1.3 Disposition

I avsnitt 2 redogör regeringen för den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Avsnittet inleds med utvecklingen inom jämställdhetsområdet i Sveriges samarbetsländer. Därefter följer ett avsnitt om hur Sverige arbetar för att främja jämställdhet inom utvecklingssamarbetet. Avsnittet avslutas med en redogörelse för den tematiska prioriteringens genomslag.

Avsnitt 3 och 4 redovisar resultat från det bilaterala respektive multilaterala utvecklingssamarbetet. Varje avsnitt avslutas med regeringens sammanfattande bedömning av resultaten.

Avsnitt 5 innehåller sammanfattning och slutsatser.

I bilaga 1 och 2 redogör regeringen för trender inom det globala respektive svenska utvecklingssamarbetet under 2002–2009/2010.

2 Jämställdhet och kvinnors roll för utveckling

Målet för regeringens jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Regeringens politik vägleds av fyra delmål; jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet samt mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

På samma sätt som i den nationella politiken berör jämställdhetsfrågorna ett stort antal politikområden i arbetet inom internationella organisationer och EU och i utvecklingssamarbetet. Jämställdhet har sedan länge varit en viktig tvärfråga i Sveriges utvecklingssamarbete och har en central position i Sveriges politik för global utveckling.

Detta stärktes ytterligare genom att regeringen i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 7) fastställde jämställdhet och kvinnors roll i utveckling som en tematisk prioritering i utvecklingssamarbetet. Regeringen riktar särskild uppmärksamhet mot fyra områden: kvinnors politiska deltagande och inflytande, kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel. Prioriteringen befästes och konkretiserades ytterligare när regeringen i juli 2010 antog en policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete 2010–2015.

Den svenska biståndsförvaltningens kunskap om jämställdhetssituationen i olika länder och regioner i världen har ökat och strategier och metoder för arbetet har utvecklats. Det svenska utvecklingssamarbetet har gått från ett ”kvinnobistånd”, där insatser hade fokus på kvinnor och flickor som mottagare av utvecklingshjälp till att fokusera på sociala relationer och jämställdhet mellan könen. Regeringens syn präglas av kvinnors och flickors aktiva aktörskap, av vikten att främja ökad makt och inflytande för kvinnor, av mäns och pojkars behov samt deras roller i arbetet för ökad jämställdhet.

Jämställdhet är såväl ett mål i sig som en förutsättning för fattigdomsminskning, långsiktig demokratisk utveckling och en rättvis och hållbar global utveckling. Merparten av de människor som lever i den djupaste fattigdomen i världen är kvinnor och flickor. Kvinnor utgör enligt uppskattningar från FN cirka 70 procent av världens fattiga människor. Studier från bl.a. Världsbanken visar dels att det finns starka samband mellan ökad jämställdhet och fattigdomsminskning, dels att fattigdom tenderar att förstärka könsdiskriminering och ojämlika maktrelationer mellan könen.

Den främsta utmaningen för att främja jämställdhet är att arbetet inte genomförs i ett vakuum utan att det sker i samspel med befintliga politiska, socio-ekonomiska och kulturella system och omständigheter i samarbetsländerna. Utgångspunkten är samarbetsländernas ägarskap, ledarskap, vilja, förutsättningar, kompetens och kapacitet vad gäller den egna utvecklingen.

Jämställdhet uppnås när kvinnor och män, flickor och pojkar har lika rättigheter, villkor, möjligheter, resurser och makt att själva forma sina liv och bidra till att påverka samhället. Arbete för att främja jämställdhet handlar dels om att flytta fram kvinnors och flickors positioner och vidga deras handlingsutrymme och valmöjligheter och dels om att främja ansvarstagande hos män och pojkar samt partnerskap mellan dem och kvinnor och flickor.

2.1 Jämställdhet i Sveriges samarbetsländer

Jämställdhetssituationen varierar mellan Sveriges samarbetsländer och utvecklingen i dessa har varit ojämn. I Sveriges samarbetsländer råder ofta starka maktstrukturer som är baserade på föreställningar om en samhällsordning där kvinnor och flickor anses vara underlägsna män och pojkar, kulturella attityder och värderingar som härstammar från gamla traditioner och sedvänjor är stora hinder för jämställdhet och kvinnors och flickors möjlighet att åtnjuta de mänskliga rättigheterna.

Jämställdhetssituationen i varje samarbetsland är komplex och kan beskrivas och analyseras utifrån olika perspektiv och faktorer. Utvecklingsarbetets strävan att främja jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll i samarbetsländerna måste därför bygga på kunskap om och analyser av jämställdhetssituationen i samarbetsländerna, där olika förändringsaktörer identifieras.

Flertalet av Sveriges samarbetsländer har ratificerat FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna inklusive kvinnokonventionen (Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women, CEDAW) och de åtaganden som dessa innebär. Dessa utgör en globalt överenskommen värdegrund som fastställer staters ansvar att skydda och främja varje individs rätt till ett liv utan förtryck och diskriminering. Alla människor oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller könsidentitet ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna till fullo. Likaså har de förbundit sig att genomföra centrala internationella normativa ramverk på jämställdhetsområdet såsom handlingsprogrammet från 1994-års konferens om befolkning och utveckling i Kairo och handlingsplattformen från konferensen om kvinnor som hölls i Peking 1995. Flera samarbetsländer lämnar rapporteringar om jämställdhetssituationen i landet till FN:s övervakande kommittéer.

Många samarbetsländer i Afrika har dessutom ratificerat det regionala konventionsramverket som utgörs av African Charter on Human and Peoples' Rights och dess 'Protocol on the Rights of Women in Africa'.

Framsteg på jämställdhetsområdet i enlighet med regeringens policyer har gjorts i vissa länder inom utbildningsområdet, kvinnors politiska deltagande och minskad spridning av hiv och aids. Vad gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i övrigt är utvecklingen mer ojämn. Exempelvis kan endast en liten förbättring noteras när det gäller mödradödlighet och lagstiftning rörande kvinnors tillgång till säkra och lagliga aborter. Brist på sexualundervisning och på tillgång till preventivmedel samt att många kvinnor i fertil ålder lever med hiv och aids bidrar till fortsatt hög mödradödlighet. Inom området kvinnors

säkerhet kan noteras att könsrelaterat våld i konflikt- och postkonflikt situationer är en fråga för FN:s säkerhetsråd, som har förstärkt mekanismerna för uppföljningen av resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Kvinnors säkerhet och bekämpning av olika former av könsrelaterat våld är fokus för ett antal framgångsrika insatser inom både det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet.

Utvecklingen när det gäller kvinnors ekonomiska aktörskap och möjligheter på arbetsmarknaden är svårare att överblicka, men exempel på positiva resultat finns i bl.a. Bangladesh, Guatemala och Etiopien där kvinnors arbetsmarknadsdeltagande har ökat markant sedan år 2000. Kvinnor erfar bristande tillgång till finansiell service på rimliga villkor och i många samarbetsländer får de inte agera självständigt i ekonomiska sammanhang av kulturella skäl, vilket gör det svårt för dem att ha en anställning eller att starta egna företag. Vissa av Sveriges samarbetsländer, Mali och Burkina Faso, har ständigt låg ranking både i UNDP:s och OECD:s jämställdhetsindex. Erfarenheter från senare år har visat att i postkonfliktsituationer som t.ex. Afghanistan kan framsteg på jämställdhetsområdet vara mycket bräckliga när det gäller utbildning, sysselsättning och kvinnors politiska representation och ökat inflytande.

På global nivå visar den sammantagna analysen av millenniemålen uppföljning att de flesta av målen inte kommer att uppnås till år 2015 om inte mer kraft läggs på utbildning och jämställdhet. Ökat stöd måste ges till kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, samt till hittills mindre uppmärksammade aspekter av jämställdhet i det svenska biståndet så som kvinnors roll i livsmedelsförsörjningen och naturresurshantering, samt deras äganderätt och kontroll över resurser som land och annan egendom.

2.2 Det svenska utvecklingssamarbetet inom jämställdhetsområdet

I regeringens policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete (UF2010/39541/UP) anges följande huvudsakliga principer för de fyra områden som regeringen särskilt prioriterar:

Kvinnors politiska deltagande och inflytande

Kvinnor och män ska ha lika möjligheter att delta i och ha inflytande på politiska processer och politikens innehåll på alla nivåer, inklusive inom ramen för konflikthantering och postkonfliktsituationer.

Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor

Fattigdomen minskar när kvinnor deltar i ekonomin och har tillgång till resurser och tillträde till fungerande marknader. I många utvecklingsländer är det genom eget företagande – i både den informella och den formella sektorn – som kvinnor har tillgång till inkomster.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Rätten att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion är grundläggande för alla människor. Utgångspunkten för arbetet med

SRHR är främst internationella åtaganden, bl.a. deklARATIONERNA och handlingsprogrammen från FN:s konferens om befolkning och utveckling 1994 och kvinnokonferensen i Peking 1995. Skr. 2010/11:167

Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel

Säkerhet för kvinnor och flickor, inklusive frihet från sexuellt och annat könsrelaterat våld, är en förutsättning för att de ska kunna utbilda sig och ha möjlighet till ekonomiskt och politiskt deltagande. Verksamheten på detta område omfattar två underområden, dels arbete om kvinnor och säkerhet i konflikt, postkonflikt och krissituationer inklusive genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet och dels bekämpning av olika former av våld mot kvinnor och flickor, könsrelaterat våld samt människohandel.

Arbetet för att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet ska ske genom att all verksamhet jämställdhetsintegreras. Det innebär att Sverige aktivt ska verka för att jämställdhet och insatser som bidrar till att stärka kvinnors rättigheter och roll blir en central del i och en utgångspunkt för allt utvecklingssamarbete, i såväl det bilaterala, som det multilaterala utvecklingssamarbetet inklusive utvecklingssamarbetet genom EU (se vidare avsnitt 2.2.1 och 2.2.2).

Utrikesdepartementet samarbetar med andra departement i Regeringskansliet på området jämställdhet och utveckling, exempelvis med jämställdhetsenheten vid utbildningsdepartementet vad gäller arbetet i FN:s kvinnokommission, Sveriges rapportering till CEDAW-kommittén, och i Nordiska Ministerrådets Ämbetsmannakommittén för jämställdhetsfrågor, samt i arbetet mot människohandel i samarbete med bl.a. Justitiedepartementet.

Enheter i Regeringskansliet och myndigheter med verksamhet som finansieras av utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ansvarar för främjande av jämställdhet inom ramen för sina respektive mandat och uppdrag. Utöver den verksamhet som redovisas mer detaljerat i avsnitt 3 och 4 bedriver olika delar av Utrikesförvaltningen och andra svenska myndigheter annan verksamhet för att främja jämställdhetsarbetet i globala sammanhang och som har bäring på jämställdhet i utvecklingsländerna. Detta gäller exempelvis främjandet av kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter, näringslivsutveckling och arbete mot våld mot kvinnor och flickor. Arbetet bedrivs framförallt i multilaterala sammanhang och i samband med mellanstatliga dialoger och förhandlingar, till exempel olika dialoger i EU och FN om de mänskliga rättigheterna, men även genom strategiska insatser globalt eller på landnivå.

Olika delar av utrikesförvaltningen arbetar inom EU och FN för att stärka genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet och de efterföljande resolutionerna 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009) och 1960 (2010), som lyfter dels kvinnors viktiga roller i konfliktförebyggande, konflikthantering och politiska processer i postkonfliktsituationer, dels det sexuella våldet och förtydligar skyddsaspekten och kvinnors och flickors behov i konflikt.

En nationell handlingsplan för 1325, där resolution 1820 ingår som en fördjupning av skyddsaspekten i resolution 1325, antogs av regeringen i februari 2009 för perioden 2009–2012. Planen genomförs nu på nationell, regional och global nivå.

Förutom Sida bedriver även myndigheter som FolkeBernadotteakademien, Nordiska Afrikainstitutet och Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete SADEV samt det statliga bolaget Swedfund arbete som främjar och/eller uppmärksammar jämställdhet inom utvecklingssamarbetet på olika sätt.

Folke Bernadotteakademien

Folke Bernadotteakademien (FBA) är en statlig myndighet med den övergripande uppgiften att stärka och utveckla den svenska och internationella förmågan inom området konflikt- och krishantering, med en särskild inriktning på fredsinsatser. Myndigheten har ett uppdrag från Utrikesdepartementet att, inom sitt verksamhetsområde, bidra till genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Detta arbete omfattar såväl utbildningar och rekryteringar som forskning och policyanalytiska studier. Arbetet sker utifrån den svenska nationella handlingsplanen för 1325. Vidare ska myndigheten utgöra stöd för svenska utbildningsinsatser inom konflikthanteringsområdet i frågor som direkt relaterar till genomförandet av resolution 1325. I arbetet med personalförsörjningen ingår åtgärder för att öka antalet kvinnor som deltar i internationella insatser, i synnerhet till chefsbefattningar. Integreringen av 1325 och ett jämställdhetsperspektiv i existerande kurser sker internt på myndigheten främst genom utveckling av föreläsningmaterial och enskilda föreläsningar. I övrigt ger akademien stöd i form av föreläsningar om resolution 1325 till en rad externa kurser, t.ex. inom ramen för EU-programmet Genderforce, utbildning av polis inför FN-tjänstgöring, kurs för Kriminalvårdsverket, Förvarshögskolans kurs Countering IED through cultural awareness, samt grundkurser i 1325 som arrangeras av det svenska nätverket Operation 1325 och Sida.

FBA:s arbete med resolution 1325 utvärderades 2010 av SADEV med fokus på myndighetens kursverksamhet och utifrån en bedömning av kursernas relevans och i vilken grad de kunnat bidra till måloppfyllelsen i enlighet med dels de kursmål som formulerats, dels den nationella handlingsplanens mål. Utvärderingen fann att kursernas relevans varierade i förhållande till FBA:s uppdrag att bidra till handlingsplanens mål. Det var svårt att härleda resultat direkt till kurserna eftersom förkunskaper hos kursdeltagarna och deras möjligheter att omsätta verktyg och lärdomar från kurserna genom exempelvis sina arbeten var mycket olika. De fältförberedande kurserna som hade jämställdhet som huvudfokus var de som uppnådde bäst resultat i relation till kursmål och målen i handlingsplanen. FBA använder utvärderingens slutsatser och rekommendationer för att förbättra och vidareutveckla den 1325-relaterade kursverksamheten, inklusive formerna för resultatuppföljning och redovisning.

Det statliga bolaget Swedfund International AB erbjuder finansiering och kompetens för investeringar i utvecklingsländer inklusive länder i Östeuropa som inte är EU-medlemmar samt Ryssland. Jämställdhet och kvinnors roll i utveckling uppmärksammas på olika sätt i bolagets investeringar. Bl.a. verkar Swedfund för att anställda vid Swedfunds portföljbolag får lika lön för arbete av lika värde och att kvinnliga medarbetare får återgå till arbetet efter graviditet eller avslutad föräldraledighet. Swedfund arbetar vidare även aktivt med frågor som rör företagens sociala ansvar, inklusive miljöfrågor, arbetsvillkor, antikorrupcion, hiv- och aidsprogram, m.m. Några av de verksamheter som Swedfund har investerat i vänder sig också specifikt till kvinnor, investeringen i mikrokreditfonden The Small Enterprise Foundation (SEF). Fonden syftar till att minska fattigdom och arbetslöshet genom att erbjuda lån för småskalig affärsverksamhet, t.ex. livsmedelsförsäljning och tillverkning eller försäljning av kläder. I juni 2010 var antalet låntagare ca 64 000 personer, varav nästan samtliga var kvinnor (99 procent).

2.2.1 Bilateralt utvecklingssamarbete

Sidas arbete med att främja jämställdhet sker framförallt inom ramen för myndighetens uppdrag att genomföra de strategier som regeringen beslutar. En förutsättning för resultat av jämställdhetsarbetet i utvecklingsländerna är att biståndsförvaltningen har kunskap, kompetens och rätt verktyg i form av rådgivning och metodutveckling. Därför har en förstärkning av Sidas kapacitet på jämställdhetsområdet inneburit större möjligheter att bistå medarbetare löpande med metodutveckling och rådgivning till stöd för arbetet (se vidare avsnitt 2.2.3 Genomslag i Sidas arbetssätt).

Som nämnts i föregående avsnitt ska arbetet för att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet ske genom att all verksamhet jämställdhetsintegreras. Sidas arbete med jämställdhetsintegrering sker genom att beakta och välja ett eller flera av de tre metoderna: riktade insatser, integrerade insatser och dialog. De tre metoderna kan användas enskilt eller i olika kombinationer.

a) Riktade insatser

Riktade insatser för att främja jämställdhet syftar till att stärka utsatta kvinnor eller grupper och/eller driva vissa centrala frågeställningar. Arbetet sker genom att tillföra resurser och/eller i andra former ge stöd för att motverka könsdiskriminering och förbättra kvinnors och flickors förutsättningar att i likhet med män och pojkar kunna påverka sina liv. Sådana insatser kan även riktas till män och pojkar för att stärka deras förmåga att bidra till arbetet med jämställdhet och främjande av kvinnors och flickors rättigheter. År 2010 utgjorde riktade insatser ca 11 procent av Sidas utbetalningar för det jämställdhetsrelaterade utvecklingssamarbetet, en ökning från 7 procent 2008 och 8 procent 2009.

b) Integrerade insatser

Integrerade insatser ska genomgående lyfta jämställdhetsperspektivet i en insats som har ett annat huvudsyfte. Integreringen av jämställdhetsperspektivet kan t.ex. innebära att arbeta med olika jämställdhetskomponenter på olika nivåer, främja kvinnors och mäns medverkan i alla faser av arbetet, samt uppmärksamma kvinnors, mäns, flickors och pojkars villkor systematiskt och genomgående i genomförandet av en insats. Metoden kan innefatta framtagandet av könsuppdelad statistik och annan data samt jämställdhetsutbildning som en del av pågående program/projekt. Integrerade insatser utgjorde nära 70 procent, dvs. merparten, av utbetalningar för jämställdhetsrelaterat utvecklingssamarbete genom Sida.

c) Dialog

Arbetet med att främja jämställdhet sker även genom dialog. Dialogen förs med olika aktörer och samarbetspartners på global, regional och/eller landnivå.

Användningen av dialog för att främja jämställdhet har ökat i betydelse på senare år i bilaterala såväl som multilaterala sammanhang, och inte minst i mellanstatliga förhandlingar. Jämställdhet är en tematisk prioritering för Sverige och därför är temat vanligt förekommande som exempelvis en dialogfråga i nya strategier för länder, regioner och organisationer.

I Sidas beredning av insatser ska jämställdhetsperspektivet alltid beaktas. Avgörande för *hur* jämställdhet ska beaktas är insatsens syfte och sammanhang. Sida klassificerar om insatsen har jämställdhet som *huvudsyfte* (insatsen är utformad för att främja jämställdhet och förbättrade villkor för kvinnor), *delsyfte* (insatsen tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, könsuppdelad statistik redovisas, analyser av hur olika åtgärder påverkar kvinnor och män under genomförandet utarbetas) eller är *icke relevant*.

Arbete på landnivå med att identifiera och finansiera jämställdhetsinsatser för att svara upp mot regeringens tematiska prioritering har resulterat i en ökning av insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet. År 2010 använde Sida cirka 1,7 miljarder kronor (11 procent) till insatser vars huvudsyfte var att främja jämställdhet i jämförelse med 1 miljard kronor (7 procent) 2008. Det strategiska och direkta arbetet för att främja jämställdhet sker framförallt genom riktade insatser som har jämställdhet som huvudsyfte.

Andelen insatser med jämställdhet som *delsyfte* minskade under samma period från 78 till 68 procent. Denna minskning beror förmodligen främst på en tidigare överskattning av antalet insatser med jämställdhet som *delsyfte*.

2.2.2 Multilateralt utvecklingssamarbete

Det multilaterala biståndet blir en allt viktigare del av det internationella utvecklingssamarbetet. Drygt hälften av Sveriges samlade bistånd går

idag via multilaterala organisationer, inklusive utvecklingssamarbetet via EU. Skr. 2010/11:167

År 2007 beslutade regeringen om en strategi för Sveriges arbete inom det multilaterala utvecklingssamarbetet. Enligt strategin ska bedömningar av de multilaterala organisationer som Sverige samarbetar med genomföras. Under 2008–2010 har 25 organisationsbedömningar genomförts av biståndsförvaltningen. Av dessa 25 har 23 organisationer jämställdhet som en uttalad målsättning i strategier eller övergripande styrdokument. De organisationer som inte har jämställdhet som en uttalad målsättning är Globala Miljöfonden (Global Environmental Facility, GEF) och Globala fonden mot hiv och aids, tuberkulos och malaria (the Global Fund to fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, GFATM). 18 av de 25 bedömda organisationerna anses arbeta konkret och i hög utsträckning med jämställdhet.

Svenskt finansiellt stöd till multilaterala organisationer

Sveriges totala stöd till internationellt utvecklingssamarbete och reformsamarbete i Östeuropa (utgiftsområde 7) uppgick till 32,6 miljarder kronor 2010. Cirka 50 procent, eller 16,8 miljarder kronor gick via multilaterala organisationer. 36 procent fördelades som basbudgetstöd, medan 16 procent utgjordes av multi-bi stöd (stöd till en multilateral organisation som är öronmärkt för ett specifikt ändamål eller land).

Av tabellen nedan framgår Sveriges biståndsfinansierade stöd till 25 multilaterala organisationer. Det går inte att bedöma hur stor del av stödet som går till verksamhet som främjar jämställdhet. Detta beror framförallt på att organisationernas arbete för att främja jämställdhet ofta är integrerat i verksamheten och kan därför inte lätt skiljas ut från organisationens övriga verksamhet, med undantag från de organisationer såsom UNIFEM och UNFPA vars mandat och verksamhetsmål specifikt har fokus på jämställdhet.

Tabell 2.1 Utbetalat svenskt stöd till 25 multilaterala organisationer, 2010

Miljoner kronor

Organisation	Basbudgetstöd 2010	Multi-bi stöd 2010
AfDB	615	29
AsDB	31	117
EU (KOM, inkl.EDF)	2770	27
GEF	441	0
GFATM	500	0
FAO	20	157
IFAD	120	0,34
ILO	17	30
OHCHR		62
UNAIDS	266	21
UNCDF	35	0,045
UNDP	630	1051
UNEP	31	65
UNESCO	17	20
UNFPA	424	109
UN-Habitat	11	31
UNHCR	639	166
UNICEF	471	516
UNIFEM	26	50
UNOCHA	120	135
UNODC	45	5
UNRWA	288	61
Världsbanksgruppen	1 868	1 369
WFP	480	97
WHO	27	144

Multilateralt utvecklingssamarbetet inom jämställdhetsområdet internationellt

Multilaterala organisationer lyfter ofta fram jämställdhet som prioriterade frågor i strategiska dokument. Jämställdhet är för de flesta av dessa organisationer en fråga som ska genomsyra verksamheten och många organisationer har handlingsplaner för hur jämställdhetsarbetet ska bedrivas.

De multilaterala utvecklingsbankerna har på senare år blivit mer angelägna om att stärka och redovisa sitt jämställdhetsarbete. Kunskapsöverföring sker samtidigt i ökad takt mellan institutionerna. Trots att framstegen fortfarande är tämligen ojämna innebär denna utveckling i kombination med de stora resurser som utvecklingsbankerna förfogar över, att institutionerna som helhet kan väntas spela en mer ledande roll i framtiden än vad de hittills har gjort i det internationella jämställdhetsarbetet.

Jämställdhet är en viktig fråga för merparten av FN-organisationerna. För några organisationer utgör jämställdhet en central del av organisationens mandat, för andra är det en strategiskt viktig del av

UN Women

Den globalt mest genomgripande händelsen på jämställdhetsområdet på senare år rör strukturen för samordningen av FN:s arbete med jämställdhetsfrågor. Efter enhälligt beslut i generalförsamlingen i juli 2010, har en ny organisation för jämställdhet och kvinnors egenmakt, UN Women (UN Entity for Gender Equality and Empowerment of Women) etablerats. Samtidigt som UN Women etableras läggs fyra existerande jämställdhetsorganisationer ned och deras verksamheter tas i stort sett över av UN Women. De fyra organisationerna är: UNIFEM, DAW (Division for the Advancement of Women), INSTRAW (International Research and Training Institute for the Advancement of Women) och OSAGI (Office of the Special Adviser on Gender Issues and the Advancement of Women).

Bakgrunden till den nya strukturen är den kritik som framkom i november 2006 då generalsekreterarens högnivåpanel för systemkoherens lade fram sin rapport. Sveriges representant i högnivåpanelen tog initiativ till att FN:s jämställdhetsarbete hamnade i fokus för systemkoherensarbetet. Rapporten föreslog bl.a. en systemövergripande förändring av FN:s organisation för att främja jämställdhetsfrågor och stärka jämställdhetsintegreringen i FN-systemet. Existerande organisation för jämställdhetsarbetet bedömdes ha brustit i samstämmighet, varit fragmenterad, haft för lite resurser och för svag ledningsstruktur. Den nya organisationen ska arbeta såväl normativt som operativt och ha en god fältnärvaro för att effektivt genomföra det operativa arbetet på landnivå. Organisationen ska inte ersätta övriga delar av FN:s ansvar för att driva jämställdhetsfrågor utan ska snarare komplettera och stödja dem i detta arbete. Sverige har under perioden efter högnivåpanelens rapport drivit ett aktivt påverkansarbete för att genomföra högnivåpanelens rekommendationer, inklusive när det gällde att upprätta UN Women. Under 2010 bidrog Sverige med 4,7 miljoner kronor för att stödja etablerandet av den nya organisationen.

Sveriges arbete med att främja jämställdhet inom det multilaterala utvecklingssamarbetet

Sveriges arbete med att främja jämställdhet via multilaterala organisationer skiljer sig inte nämnvärt från det påverkansarbete som Sverige bedriver inom andra tematiska områden i dessa organisationer. Karaktären på arbetet är främst beroende på det mandat och den verksamhet som respektive organisation har.

I påverkansarbetet tillämpas huvudsakligen jämställdhetsintegreringens tre metoder. Sverige arbetar genom dialog och finansiellt stöd till multilaterala organisationer för att de själva ska ge stöd till riktade insatser för att främja jämställdhet, för att organisationerna ska integrera jämställdhet i sin kärnverksamhet och uppföljningssystem, samt för att

organisationerna ska beakta jämställdhet i sin dialog med samarbetsländer och andra aktörer.

Jämställdhet är en självklar och viktig fråga i svenskt utvecklingsarbete. Denna syn delas dock inte nödvändigtvis alla länder vilket inverkar på det svenska påverkansarbetet mot multilaterala organisationer. Till följd av den ökade vikt regeringen fäst vid jämställdhet, har Sverige flyttat fram sina positioner i dessa organisationer på senare år. Etablerandet av UN Women och påfyllnadsförhandlingen av Världsbankens fönster för låginkomstländer är exempel på detta (se ovan respektive 3.3).

För några av Sveriges viktigaste samarbetsorganisationer inom FN utgör jämställdhet en central del av organisationens mandat. Detta gäller framförallt organisationer som FN:s befolkningsfond (United Nations Population Fund, UNFPA) och FN:s kvinnofond (United Nations Development Fund for Women, UNIFEM) fram till dess avskaffande. I denna typ av organisationer fokuserar Sverige främst på att få den verksamhet som organisationen stödjer effektiv och resultatinkriktad överlag. I andra FN-organisationer såsom FN:s utvecklingsprogram (United Nations Development Program, UNDP), FN:s barnfond (United Nations Children's Fund, UNICEF) och Världslivsmedelsprogrammet (World Food Programme, WFP) är jämställdhetsarbetet en strategiskt viktig del av verksamheten, men inte en central del av dess mandat. I denna typ av organisationer fokuserar Sverige i huvudsak på att säkerställa att jämställdhet genomsyrar organisationernas samtliga verksamhetsområden men även på att få den verksamhet som organisationen stödjer effektiv och resultatinkriktad.

Multilaterala utvecklingsbanker arbetar med jämställdhet på ett likartat sätt som FN-organisationerna i den senare kategorin ovan. I utvecklingsbankerna är det framför allt en fråga om att integrera jämställdhetsaspekter i de projekt och program som finansieras via institutionerna. Sverige använder ofta förhandlingar om påfyllnad i utvecklingsbankernas särskilda fonder för att främja jämställdhet eller driva reformer på jämställdhetsområdet i de fattigaste länderna (se exempelvis avsnitt 3.3, Dialog med Världsbanken). På detta sätt får vi genomslag för jämställdhetsfrågor i viktiga dokument som styr fondernas verksamhet och som respektive styrelse fattar beslut om att genomföra. Genom att arbeta på detta sätt får Sveriges prioriteringar större möjlighet att få genomslag i organisationernas styrelser, eftersom det svenska inflytandet är relativt sett mindre i styrelserna än i påfyllnadsförhandlingarna. Styrelserna är viktiga eftersom det är där som institutionernas policyer och strategier beslutas.

Fördelningen av multilaterala organisationers resurser sker ofta i samband med att organisationerna tar fram landstrategier. Sverige verkar därför för att integrera jämställdhetsaspekter i framtagandet av organisationernas landstrategier på ett sätt som är förenligt med ländernas nationella utvecklingsplaner.

Jämställdhetsfrågor är ofta centrala i den löpande svenska dialogen med multilaterala utvecklingsorganisationer. På senare år har Sverige konsekvent understrukit vikten av att resultaten av jämställdhetsarbetet följs upp. Sverige lägger särskild vikt vid att indikatorer för uppföljning av insatser inom jämställdhetsområdet tas fram, liksom att statistik som

organisationerna redovisar i sin verksamhetsrapportering ska vara könsuppdelad. Uppföljning av jämställdhetsarbetet bör ske både utifrån särskilda handlingsplaner, policyer eller liknande för jämställdhet som institutionen har och som en del av institutionens reguljära uppföljning av projekt/program.

I Sverige finns betydande erfarenhet och kunskap om hur man bedriver jämställdhetsarbete som flera multilaterala organisationer kan dra nytta av. Sverige har därför sekunderat jämställdhetsexperter på både central och lokal nivå till några av organisationerna.

Sverige bedriver ett aktivt arbete inom ramen för FN-systemets normativa och policyutvecklingsverksamhet. Regeringens jämställdhetsprioritering har fått genomslag i de policybeslut som antas av FN:s råd för ekonomiska och sociala frågor (ECOSOC), funktionella kommissioner såsom kommissionen för kvinnorätsfrågor (Commission on the Status of Women, CSW) och kommissionen för befolkningsfrågor (Commission on Population and Development, CPD).

Sveriges arbete med att främja jämställdhet inom utvecklingssamarbetet genom EU

EU är en nyckelaktör på utvecklingsområdet och världens största biståndsgivare. En stor del av det normativa arbete Sverige utför inom det multilaterala utvecklingssamarbetet samordnas i EU genom olika samrådsmekanismer. Jämställdhet och ökad makt för kvinnor är en grundprincip och en central värdegrundsfråga för EU, inklusive i unionens externa relationer och EU-kommissionens utvecklingssamarbete och utgör ett kärnområde i unionens utvecklingspolicy, EU Consensus of Development som antogs 2005. Av artikel 8, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt framgår att unionen i all sin verksamhet ska syfta till att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och att främja jämställdhet mellan dem.

I september 2010 antog kommissionen en ny jämställdhetsstrategi, *The Strategy for equality between women and men 2010–2015*, för att främja ett jämställdhetsperspektiv inom alla EU:s politikområden. En av de sex tematiska prioriteringar som identifieras i strategin är främjande av jämställdhet i EU:s externa relationer inklusive utvecklingssamarbetet. Strategin bygger på det tidigare ramverket *Roadmap for Equality between Women and Men 2006–2010*. Rådet ställde sig bakom strategin i rådsslutsatser i december 2010. Rådet följer också regelbundet upp och utvärderar genomförandet av FN:s handlingsplan från kvinnokonferensen i Peking 1995.

Sverige bedriver påverkansarbete om jämställdhet och kvinnors rättigheter i EU inom både rådsarbetet och gentemot EU-kommissionen. Sverige har exempelvis varit mycket aktiv i arbetet med att ta fram en handlingsplan för jämställdhet inom EU:s utvecklingssamarbete, *EU Plan of Action on Gender Equality and Women's Empowerment in Development 2010-2015*, som antogs i juni 2010. Planen bygger på rådsslutsatser om jämställdhet i EU:s utvecklingssamarbete som antogs i

maj 2007 och ska styra EU-kommissionen och vägleda medlemsstaternas jämställdhetsarbete inom utvecklingssamarbetet.

Sverige lyfter även konsekvent fram jämställdhetsperspektivet i förhandlingar kring olika rådsslutsatser i EU som har bäring på utvecklingssamarbetet och i EU:s gemensamma positioner inför internationella toppmöten. En av de största utmaningarna när det gäller att främja jämställdhet inom EU:s utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete är sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), där vissa medlemsländer motsätter sig några av de komponenter som SRHR innefattar, tex. kvinnors rättigheter avseende tillgång till lagliga och säkra aborter.

Arbete med jämställdhetsfrågor inom EU som omfattar utvecklingspolitiken bedrivs också inom andra politikområden. Ett exempel är det pelaröverskridande arbetet inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) vad gäller mänskliga rättigheter och demokrati. I december 2008 antog ministerrådet riktlinjer för EU:s arbete mot våld mot kvinnor och avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor. På det säkerhetspolitiska området bedrivs arbete med jämställdhetsfrågor i samband med bl.a. EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (CSDP), med utgångspunkt i FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Arbetet omfattar EU:s övergripande strategiska ramverk för implementeringen av resolution 1325 och bl.a. identifiering av indikatorer för uppföljning av arbetet samt rekrytering av jämställdhetsrådgivare för placering inom CSDP-fredsbevarande insatser på landnivå. Under det svenska ordförandeskapet hösten 2009 prioriterades förstärkning av EU:s förmåga avseende utbildningar om resolution 1325 i CSDP insatserna

Sveriges fortsatta påverkansarbete i EU kommer vara riktade framförallt på arbetet i European External Action Service (EEAS) och det nya utvecklingsorganet DEVCO. Det är angeläget att dessa prioriterar jämställdhetsfrågor och kvinnors rättigheter och roll i utvecklingssamarbetet.

2.2.3 Komplementaritet mellan det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet

För att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet används såväl bilaterala som multilaterala kanaler. De två samverkar och är på olika sätt ömsesidigt förstärkande. I det bilaterala utvecklingssamarbetet kan Sverige som enskilt land med stor trovärdighet på området få en viktig roll att spela som samarbetspartner, i synnerhet i de länder där Sverige är representerat på landnivå och det finns ett nationellt ägarskap för frågan. I andra länder, inte minst i konflikt- och postkonfliktsituationer, kan Sveriges engagemang för jämställdhet istället kanaliseras via de multilaterala organisationerna och deras respektive dialogprocesser och insatser. I sådana fall är det särskilt viktigt att Sverige har ett engagerat och pådrivande förhållningssätt till jämställdhet i organisationernas beslutande organ och att detta omvandlas till konkret handling på landnivå. Resultatramverk med mål och indikatorer för jämställdhet är ett

bra sätt att följa upp detta. Möjligheter till samfinansiering för innovativa grepp och särskilda insatser är ytterligare sätt att verka på.

Som dialogpartner med samarbetsländerna har ofta de multilaterala organisationerna ett större inflytande än Sverige enskilt. Samtidigt fäster de multilaterala organisationerna sällan lika stor vikt vid jämställdhetsaspekter som Sverige gör. Sverige ligger långt framme när det gäller policyfrågor på jämställdhetsområdet och kan som bilateral partner hårdare driva dessa där situationen så medger. När det gäller det mer operationella, dvs. direkt finansiering av jämställdhetsprojekt och vid integrering av jämställdhetsaspekter, har Sverige många års erfarenheter och god kompetens att dela med de multilaterala organisationerna. Samtidigt har Sverige en hel del att lära av de multilaterala organisationernas arbete och erfarenheter, bl.a. eftersom deras kunskap bygger på en geografisk bredd och blandning av landsituationer som inte Sveriges bilaterala stöd medger. På så vis kompletterar det bilaterala och multilaterala arbetet varandra väl.

2.2.4 Den tematiska prioriteringens genomslag

Regeringens uttalade prioritering av jämställdhet har bidragit till att Sverige på ett tydligare, mer samstämmigt och flexibelt sätt kunnat driva jämställdhetsfrågor i olika utvecklingspolitiska sammanhang såväl bilateralt som multilateralt.

Utvärderingar som har genomförts under perioden 2002–2010 (bl.a. utvärdering genomförda av SADEV) presenterar ett antal viktiga erfarenheter och slutsatser. Utvärderingarna visar bl.a. att det konsekventa arbetet med att främja jämställdhet i Sveriges internationella utvecklingssamarbete har lett till en ökad kunskap och medvetenhet. Denna är dock ojämn mellan olika verksamhetsnivåer inom biståndsförvaltningen. Medvetenheten och engagemanget är mycket starkt på politisk nivå, men försvagas ofta i genomförandet på insatsnivå.

Utvärderingarna visar också på vikten av ett starkt och engagerat ledarskap på alla nivåer, samt vikten av uppmuntran och incitament eftersom jämställdhetsarbetets framsteg så tydligt är beroende av engagemang och ansvarstagande på individnivå. Utan detta finns risk för att arbetet upplevs som drivet av experter eller som en uppgift som kommer uppifrån utan förståelse för lokala förhållanden och förutsättningar. Erfarenheter och innovativa lösningar på landnivå kommer ofta bort i rapporteringen och används inte i policyutvecklingen.

Samtliga utvärderingar påpekar att en förutsättning för att följa upp resultat av den verksamhet som Sverige stödjer på jämställdhetsområdet är att det finns tydliga mål och relevanta indikatorer såväl på övergripande som på insatsnivå. Sedan jämställdhet blev en tematisk prioritering i det svenska utvecklingssamarbetet läggs särskild vikt på att definiera mål och relevanta indikatorer inom jämställdhetsområdet och på att verka för att statistik är könsuppdelat i så stor utsträckning som möjligt.

Regeringen har ett antal olika styrinstrument till förfogande för att styra inriktningen av utvecklingssamarbetet. En förutsättning för att kunna uppnå resultat på jämställdhetsområdet i Sveriges samarbetsländer är att biståndsförvaltningen har riktlinjer och verktyg för att kunna arbeta med jämställdhetsfrågor. Den tematiska prioriteringen jämställdhet har tagit sig uttryck i styrdokument såsom policyer, organisationsstrategier och samarbetsstrategier (strategier för utvecklingssamarbetet med länder och regioner).

För att förtydliga vikten av arbetet med jämställdhet och kvinnors roll i utveckling som en tematisk prioritering fattade regeringen i juli 2010 beslut om en *policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete 2010–2015*. Policyen skapar mandat och utrymme för att aktivt verka för dessa frågor, bl.a. inom det multilaterala utvecklingssamarbetet, exempelvis inom EU där arbetsformerna gör att mycket måste ske på plats i Bryssel och med korta ledtider. Det finns även ett antal policyer för andra tematiska områden som innehåller särskilda skrivningar om jämställdhet och vikten av att beakta kvinnors och flickors situation och villkor, exempelvis *policy för Sveriges humanitära bistånd 2010–2016*, *policy för ekonomisk tillväxt 2010–2014* och *policy för miljö och klimat 2010–2014*.

Jämställdhet som en tematisk prioritering har vidare inneburit att särskild hänsyn tas till jämställdhetsfrågorna vid utformandet av svenska organisationsstrategier. I regeringens *organisationsstrategi för FN:s utvecklingsprogram (United Nations Development Programme, UNDP) 2010–2013* och i *organisationsstrategin för Sveriges samarbete med Världsbanksgruppen 2011–2014*, har jämställdhet utsetts till ett av fem prioriterade områden. Organisationsstrategierna innehåller konkreta mål och åtgärder för hur svenska aktörer samfällt ska arbeta med jämställdhetsfrågor i dessa organisationer. *Organisationsstrategin för Världshälsoorganisationen (WHO) 2011–2015* har ett särskilt område för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vidare ska kvinnor och flickor särskilt beaktas inom ett antal av strategins övriga områden. Detta arbetssätt kommer fortsatt reflekteras i arbetet med nya organisationsstrategier under 2011.

Prioriteringen har även haft betydelse för bedömningar av multilaterala organisationers relevans. I de fall organisationen har en betydande verksamhet inom jämställdhetsområdet, väger det relativt sett tungt vid bedömning av dess relevans för det svenska utvecklingssamarbetet.

En samarbetsstrategi är regeringens styrinstrument för utvecklingssamarbetet med enskilda länder eller regioner. I tabellen nedan framgår att jämställdhet/kvinnor uppmärksammas i det övergripande målet i 16 procent av beslutade samarbetsstrategier. 58 procent av samarbetsstrategierna har jämställdhet/kvinnor inkluderat i mål för en sektor eller utgör en egen sektor för samarbetet. 64 procent av strategierna har jämställdhet specifikt identifierat som en central dialogfråga. En kraftig ökning skedde när det gäller integrering av jämställdhet mellan de strategier som beslutades under perioden 2003–2007 och de strategier som beslutades 2008 då jämställdhet blev en tematisk prioritering.

Tabell 2.2 Integrering av jämställdhet i samarbetsstrategier som beslutades 2003–2010

Skr. 2010/11:167

	Antal (andel) samarbetsstrategier				Totalt
	2003– 2007	2008	2009	2010	
Jämställdhet/kvinnor uppmärksammat i övergripande mål	1 (17 %)	4 (27 %)	3 (13 %)	0 (0 %)	8 (16 %)
Jämställdhet/kvinnor inkluderat i mål för en sektor eller är en egen sektor	2 (33 %)	12 (80 %)	13 (57 %)	2 (33 %)	29 (58 %)
Jämställdhet specifik utpekat som fokus för dialog (inte enbart nämnt som tematisk prioritering)	3 (50 %)	11 (73 %)	14 (61 %)	5 (83 %)	32 (64 %)
Totalt antal undersökta strategier	6	15	23	6	50 (100 %)

Det är dock viktigt att notera att samarbetsstrategier som instrument, i enlighet med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet, i första hand ska avspegla samarbetslandets behov och prioriteringar och samtidigt beakta arbetsfördelningen med andra givare. Om frågor kring jämställdhet inte anses vara de mest prioriterade i samarbetet med ett visst land, eller att jämställdhetsfrågorna omhändertas av andra givare, så kommer den svenska strategin följaktligen inte att fokusera på frågor om jämställdhet. Det innebär att ett lågt antal strategier med omnämning av jämställdhet i exempelvis det övergripande målet inte behöver betyda att jämställdhet inte har beaktats i tillräckligt hög utsträckning. Utfallet är snarare beroende på vilka länder som regeringen har fattat beslut om samarbetsstrategi för.

En kanske mer relevant indikator för att bedöma genomslaget i samarbetsstrategier, vilket inte på samma sätt är avhängig samarbetslandets prioriteringar, är andelen strategier som inkluderar skrivningar om att jämställdhet eller kvinnor och flickors situationer särskilt ska beaktas inom en sektor. Av totalt 50 strategier, hade 45 strategier (90 procent) beaktat jämställdhet i en eller flera sektorer, 18 strategier (36 procent) hade beaktat jämställdhet i två sektorer och 20 strategier (40 procent) hade beaktat jämställdhet i tre sektorer.

2.2.6 Genomslag i biståndsförvaltningens och Sidas arbetssätt

Identifiering av jämställdhet som tematisk prioritering har lett till att regeringens styrinstrument såsom regleringsbrev och instruktioner för flera myndigheter som faller under Utrikesdepartementet innehåller tydligare anvisningar för återrapportering om jämställdhet. Jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll i utvecklingsarbetet utgör centrala inslag i de löpande dialoger såväl mellan olika enheter inom departementet som mellan departementet och myndigheterna.

Departementet genomför jämställdhetsintegrering i verksamheten i enlighet med handlingsplanen för arbetet (UF2010/11208/EXPCH) och antalet förfrågningar till utvecklingsenheterna om råd, stöd och samverkan i jämställdhetsfrågor från de geografiska- och säkerhetspolitiska enheterna har ökat betydligt de senaste tre åren.

Flera av Sidas enheter har sedan 2008 genomfört särskilda satsningar på jämställdhetsområdet för att svara upp mot den tematiska prioriteringen och förstärka genomslaget av arbetet på landnivå. Exempelvis har avdelningen för konflikt- och postkonfliktsituationer gjort en strategisk satsning på insatser kring könsrelaterat våld och kvinnor i konflikt. En annan faktor är de resurser på central nivå som avsätts internt för att tillhandahålla rådgivning och metodstöd inom området med särskild betoning på kvinnors ekonomiska aktörsskap och könsrelaterat våld. Mellan 2008 och 2010 har jämställdhetsenheten på Sida fått ett större uppdrag i att stödja handläggare genom utbildningar, insatsberedningar, utarbeta guider, delta i kvalitetssäkrande kommittéer och delta i svenskt påverkansarbete mot internationella organisationer. Detta avspeglas bl.a. genom en uppgång i utlandsmyndigheternas användning av Sidas upphandlade metodstöd för jämställdhet (s.k. gender helpdesk). Budgeten för denna verksamhet utnyttjades inte fullt ut 2007, men under perioden 2008–2010 har ytterligare medel behövt tillföras.

Ytterligare en aspekt är medarbetarnas attityder till jämställdhetsarbetet. Sida bedömer att medarbetarna i stor utsträckning vet att jämställdhet är en prioriterad och viktig fråga i utvecklingssamarbetet. En portföljgenomgång av Sidas insatser för att främja jämställdhet, som gjordes inför utarbetande av Sidas resultatbilaga 2010, visade en överklassificering av jämställdhet som huvudsyfte eller delsyfte. Sida bedömer att denna överklassificering delvis beror på handläggarnas vilja att integrera jämställdhet i insatserna som respons till regeringens höjda ambitioner, snarare än insatsernas faktiska mål och innehåll.

3 Resultat från det bilaterala utvecklingssamarbetet

Följande avsnitt innehåller en redovisning av resultat från det bilaterala utvecklingssamarbetet. I avsnitt 3.1 redovisas 20 slumpmässigt utvalda insatser genomförda av Sida vars huvudsyfte är att främja jämställdhet. Urvalet har dragits ur en population av 68 insatser som har jämställdhet som huvudsyfte. Dessa insatser illustrerar jämställdhetsintegreringens metod *riktade insatser*. I avsnitt 3.2 respektive 3.3 illustreras metoderna *integrerade insatser* och *dialog* med fyra exempel vardera. Avsnitten avslutas med en sammanfattande bedömning av resultaten.

I detta avsnitt redovisas resultat av 20 slumpmässigt utvalda insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Redovisningen är uppdelad på den tematiska prioriteringens fyra områden, dvs. kvinnors politiska deltagande och inflytande, kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel. Ytterligare ett område innehållande övriga strategiska jämställdhetsinsatser har inkluderats.

Urvalet speglar bredden av verksamheten och har gjorts i proportion till antalet insatser i de fem områdena och begränsas till insatser som påbörjades före den 1 januari 2008 och avslutades tidigast den 1 januari 2010. Populationen bestod av 68 insatser.

Tabellen nedan visar fördelningen av de slumpmässigt utvalda insatserna per område och region.

Tabell 3.1 Fördelning slumpmässigt utvalda insatser

Område	Antal insatser	Antal insatser per region
Kvinnors politiska deltagande och inflytande	3	1 Globalt, 1 Regionalt Latinamerika, 1 Kirgizistan
Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor	3	1 Globalt, 1 Etiopien, 1 Vitryssland
Sexuella och reproduktiv hälsa och rättigheter	4	1 Globalt, 1 Tanzania, 1 Indien, 1 Nicaragua
Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel	4	2 Globalt, 1 Regionalt Afrika söder om Sahara, 1 Turkiet
Övriga strategiska jämställdhetsinsatser	6	2 Globalt, 1 Regionalt Afrika, 1 Kazakstan, 1 Montenegro, 1 Bolivia

3.1.1 Kvinnors politiska deltagande och inflytande

Urvalet inom området kvinnors politiska deltagande och inflytande gjordes från ett stratum på 10 insatser. De 3 insatser som redovisas nedan inkluderar kurser genomförda i Sverige med deltagare från länder i Östafrika och Asien, en insats regionalt i Latinamerika och en insats i Kirgizistan.

1. Stöd till internationella utbildningsprogram om kvinnors mänskliga rättigheter och jämställdhet

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
24 349	100 %	200704–201212	Utbildningsprogram i Sverige	SIPU International AB

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökad kunskap i deltagarnas organisationer/myndigheter i hemländerna om hur de införlivar ett jämställdhetsperspektiv och arbetar aktivt för ökad jämställdhet och stärkande av kvinnors mänskliga rättigheter.

Internationella utbildningsprogram har organiserats av SIPU International AB (SIPU) i samarbete med Uppsala universitet för att stödja institutions- och kapacitetsutveckling i låg- och medelinkomstländer. Ett flertal likartade program genomförs av SIPU med olika geografiska målgrupper. Insatsen avser ett utbildningsprogram för att främja kvinnors mänskliga rättigheter. Målgruppen var deltagare från Tanzania, Kenya, Etiopien, Laos och Vietnam.

- Olika nätverk mellan programdeltagare, programarrangörer och andra personer som kan fungera som stöd i arbetet med att stärka kvinnors mänskliga rättigheter har etablerats och upprätthålls aktivt.
- En enkätundersökning bland deltagarna i programmet för att följa upp hur nöjda deltagarna var och hur användbar de bedömer att utbildningen är, ger programmet en poäng mellan 4,6 och 4,74 på en skala 1–5, där 5 är max. Tidigare års uppföljning från programmet visar liknande höga poäng.
- Kunskap om kvinnors rättigheter, jämställdhet och mänskliga rättigheter har ökat i deltagarnas hemmaorganisationer som ett resultat av de s.k. förändringsprojekt som deltagarna har utvecklat under programmets gång.
- Organisatoriska förändringar kan avläsas i deltagarnas hemmaorganisationer, de har introducerat nya arbetssätt och nya verktyg som bidragit till ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. Programdeltagarnas förändringsprojekt som de tar med sig till utbildningen, har i flera fall tillämpats i deltagarnas hemorganisationer med hjälp av den kunskap som förvärvats under programmet. Dessa projekt presenteras och godkänns av utbildningssamordnaren vid programmets slut.

Programmet har även förutsättningar att bidra till långsiktiga effekter som förstärkt samordning och samverkan samt ökad kapacitetsutveckling och förändring för att stödja mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan könen.

Som en följd av programmet har förändringsprojekt genomförts i deltagarnas länder. I Vietnam har en utbildningsmodul om genus och jämställdhet utvecklats för undervisning på universitetsnivå i ekonomi. I Laos har en jämställdhetsintegrerad policy och läroplan för landets lärarutbildning utarbetats och implementerats. I Kenya har kunskapen om jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering stärkts på Jordbruksministeriet, vilket reflekteras i den nya landpolicyn. En kommitté för jämställdhetsintegrering har inrättats för att se över processen och bl.a. för att se till att jämställdhetsindikatorer sätts upp som en del av resultatkontrakten för anställda inom ministerier och statsägda bolag. I Etiopien har deltagare från programmet utbildat 132 s.k. utbildare (training of trainers) i olika organisationer inom hiv och aids-området. Programmet har också lett till att det etiopiska arbetsmarknads- och socialministeriet genomför åtgärder för jämställdhetsintegrering som en kursdeltagare har utarbetat riktlinjer för.

2. Stöd till kompetensutveckling om mänskliga rättigheter i Latinamerikas fängelseväsende

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
9 000	100 %	200705– 201008	Projektstöd	Raoul Wallenberg Institutet

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökad kunskap hos samarbetspartners inom den offentliga och privata sektorn i Latinamerika för att bidra till ökad respekt för kvinnors mänskliga rättigheter och främja jämställdhet.

Insatsen har bedrivits genom att kompetensutveckla aktörer kopplade till kriminalvårdssystemen i Latinamerika i ämnet mänskliga rättigheter. Deltagarna var aktörer som antogs ha möjlighet att utarbeta strategier för att försäkra att mänskliga rättigheter respekteras och upprätthålls i arbetet med omhändertagande av frihetsberövade personer.

Projektet genomfördes i Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Colombia, Costa Rica, Dominikanska republiken, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Kuba, Mexiko, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay och Venezuela. Genomförare var FN:s latinamerikanska institut för brottsförebyggande och kriminalvård (ILANUD) och Institutet för demokrati och mänskliga rättigheter (IDEHPUCP) på universitetet Pontificia Universidad Católica i Peru.

De utbildningar som har genomförts inom ramen för insatsen har fokuserat på mänskliga rättigheter generellt och inte bara jämställdhet. Av den anledningen borde denna insats klassificerats med jämställdhet som delsyfte och inte huvudsyfte.

Resultat:

- Individer inom relevanta institutioner (fängelseväsendet, rättsväsendet, nationella övervakningsmekanismer, akademiska institutioner och enskilda organisationer) har utbildats i att främja mänskliga rättigheter särskilt i förhållande till jämställdhet och utsatta grupper.
- Över 50 procent av deltagarna anser att de var kapabla att använda sig av sina nyförvärvade kunskaper och färdigheter för att organisera utbildningsaktiviteter, utbilda och förbereda personal samt introducera ett jämställdhetsperspektiv i utbildningen.
- Deltagande personal inom fängelseväsendet publicerar numera information om situationen i respektive fängelse. Detta har bidragit till att skapa kontakter och nätverk mellan personer som arbetar med mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter inom fängelseväsendet i Latinamerika.
- Lokala samarbetspartners kunskap om mänskliga rättigheter har ökat, bl.a. genom ökad kapacitet att utföra utbildningar om kvinnors rättigheter samt integrering av jämställdhet i arbetet. Enligt deltagarnas svar i utvärderingar efter programmets genomförande

framförde många deltagare att de tidigare inte hade reflekterat tillräckligt över behoven att tillgodose kvinnors rättigheter i fängelse. Skr. 2010/11:167

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. Ett ökat engagemang för gemensamma aktioner vad gäller problem i förhållande till straffrätt och i behandling av lagöverträdare har märkts såväl i regionala som internationella sammanhang. Det är troligt att insatsen även kommer att ha effekter på lång sikt genom att öka kunskapen hos utvalda nyckelpersoner i Latinamerika för att upprätthålla, infria och värna om mänskliga rättigheter.

3. Stöd för att få in fler kvinnor på beslutsfattande positioner i Kirgizistan

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
14 000	100%	200705–201012	Projektsstöd	UNDP, SIPU International AB, Språngbrädan Utvecklingskonsulter AB

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Skapa en miljö som möjliggör för kvinnor att nå beslutsfattande positioner genom att utarbeta riktlinjer, policyer och strukturer för ökad jämställdhet.

För att skapa bättre förutsättningar för kvinnor i Kirgizistan att nå beslutsfattande positioner har man inom ramen för insatsen utarbetat riktlinjer och policyer samt arbetat med institutionsutveckling för ökad jämställdhet. Insatsen har genomförts av SIPU International AB och Språngbrädan Utvecklingskonsulter AB i samarbete med UNDP. Målgruppen var anställda inom statlig förvaltning, representanter från olika politiska partier i landet samt anställda inom statligt ägda mediekkanaler.

Resultat:

- Andelen kvinnor som intervjuats i TV har ökat från 7,4 procent första halvåret 2008 till 13,2 procent tredje kvartalet 2009. Andelen kvinnliga aktörer i massmedia har ökat från 20 procent i början av projektet till 23,6 procent i slutet av projektet.
- 21 politiska partier har utbildats i att utveckla jämställdhetsprogram. 9 partier har hittills upprättat sådana. Dessutom har 215 personer utbildats i jämställdhet (kvinnlige parlamentariker, distrikts- och regionledare, partimedlemmar).
- 73 personer (55 kvinnor och 18 män) inom offentlig förvaltning, universitet och enskilda organisationer har utbildats i jämställdhetsfrågor.
- 9 personer har utbildats till certifierade utbildare inom jämställdhetsfrågor. Detta har lett till ökad kunskap om jämställdhetsanalyser vid rekrytering och hur arbete och familjeansvar kan kombineras.

- Genom analyser gjorda inom projektet (bl.a. ”Jämställdhetsanalys av den offentliga administrationen i Kirgizistan” och ”Rekommendationer för rekrytering och karriärprocesser”) har bättre kunskap och mekanismer för anställningsmöjligheter för kvinnor i den offentliga förvaltningen skapats.
- Genom att införa jämställdhetsintegrering i den offentliga administrationen har mänskliga rättigheter stärkts.
- Laglig kvotering av jämställdhet har införts i parlamentet, vilket har bidragit till att 25 procent av parlamentarikerna var kvinnor efter valet 2007 (jämfört med 0 kvinnor tidigare).

Flera av de aktiviteter som har genomförts har gett resultat i form av effekter på kort sikt. Exempelvis har mänskliga rättigheter stärkts genom införande av jämställdhetsintegrering i den offentliga administrationen.

3.1.2 Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor

Urvalet inom området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor gjordes från ett stratum på 11 insatser. De 3 insatser som redovisas genomfördes i Etiopien, ett globalt program i Kenya, Indien och Filippinerna samt ett i Vitryssland.

4. Stöd till utbildningsprojekt på universitetsnivå för unga kvinnor i Etiopien

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
1 356	100%	200612– 201206	Projektstöd	Unity universitetet, Etiopien

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökat antal unga kvinnor från låginkomst/fattiga familjer i avlönat arbete med anständiga villkor.

Insatsen har gett 30 unga kvinnor från låginkomstfamiljer möjlighet att utbilda sig på universitetsnivå eller gå yrkesutbildningar. Genom lokal media utannonserade möjligheten att få finansierad utbildning. Unga kvinnor ansökte till universitetet och valdes ut utifrån bedömningskriterier av en kommitté bestående av projektets personal och universitetets ledning. Kriterierna inkluderade en genomgång av uppnådda utbildningsresultat och utdrag ur folkbokföringen som styrkte att kvinnorna kom från låginkomstfamiljer. I en andra fas gjordes prover i engelska och matematik och de som klarade sig fram till den sista fasen genomgick en intervju. Insatsen har genomförts av Unity universitetet i Etiopien.

Resultat:

- 23 unga kvinnor har tagit kandidatexamen inom valt ämne. 3 unga kvinnor är inskrivna på ett kandidatprogram och fullföljer sina

studier. Ytterligare 9 studenter studerar efter en omfördelning av medel från 4 studenter som slutat. Målet var 30 unga kvinnor. Skr. 2010/11:167

- 12 unga kvinnor från fattiga familjer har inkomst från arbete med anständiga villkor efter uttagen examen.

Målet för effekter på kort och medellång sikt är på väg att uppnås. Det är dock viktigt att notera att projektets begränsade målgrupp innebär att effekten endast tillskrivs de kvinnor som deltagit i insatsen och dess nuvarande och framtida familjer och nätverk, och kan därmed inte påverka kvinnors arbetssituation i hela Etiopien.

5. Stöd till fattigdomsbekämpning i urbana slumområden

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
19 000	100%	200612–201003	Projektstöd	Cities Alliance vid Världsbanken

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökade försörjningsmöjligheter genom byggnation av lokal infrastruktur och hus.

Insatsen har genomförts av flera organisationer från det civila samhället som ett pilotprojekt där nya metoder prövades för att minska fattigdom i urbana slumområden. Projektet ville påvisa att civilsamhällsorganisationer etablerade i urbana slumområden på egen hand kan bygga infrastruktur som t.ex. toaletter och bostäder.

Pilotprojektet avsåg även åstadkomma policypåverkan lokalt och nationellt. I denna fas av projektet genomfördes verksamhet i Indien, Kenya och Filippinerna.

Denna insats borde dock ha klassificerats med jämställdhet som delsyfte och inte huvudsyfte. Insatsen bestod av fem delkomponenter. Endast en komponent som avser projekt i Indien hade mål för jämställdhet. Resultat från denna del redovisas nedan.

Resultat:

- Kvinnoorganisationer har utfört folkbokföring över både män och kvinnor för att ge dem en formell bostadsadress. Detta ger dem möjlighet att exempelvis ta lån.
- Civilsamhällsorganisationer har fått kontrakt för byggnationsprojekt som omfattar bostäder och sanitet. I flera fall var det kvinnor från slummen som hade bildat organisationen och ibland var det endast kvinnliga medlemmar.
- Ökade försörjningsmöjligheter för de kvinnor som har anställts för att utföra stora delar av arbetet, exempelvis för uppförande av projektets byggnationer och för förvaltning av färdiga byggnationer.

Målet för effekter på kort och medellång sikt, ökade försörjningsmöjligheter, har uppnåtts för de kvinnors som anställts inom ramen för projektet.

Andra resultat som har uppnåtts, som inte är direkt kopplat till målet för insatsen är bl.a. att kvinnors dagliga sparande har ökat vilket förbättrar deras boendemiljö. Kvinnor har också fått i uppdrag att utföra vissa polisiära uppgifter i slumområdena, vilket formaliserats i ett nätverk av områdespolis. Ytterligare en indirekt effekt är att kvinnorna i de hushåll som erhållit en förbättrad bostad har nu större möjligheter till en utkomst.

6. Stöd till kvinnors företagande och pappautbildningar i Vitryssland

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
9 945	100 %	200707– 201012	Projektstöd	Språngbrådan Utvecklingskonsulter AB

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Främja en positiv attityd till kvinnors företagande.
- Öka företagares möjlighet att agera som en enhetlig grupp.
- Främja ett bättre företagsklimat genom att arbeta med lokala resurscentra (LRC).
- Utveckla projektets nätverk till att omfatta även män.
- Inleda en diskussion i Vitryssland kring mäns roll som fäder.

Insatsen har bestått av två delar, den ena delen var riktad till kvinnliga företagare i fyra vitryska regioner för att främja kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. Den andra delen var riktad till fäder som tillsammans lärde sig om mans- och papparollen för att förbättra vitryska kvinnors familjesituation. Denna del uppstod efter efterfrågan från de kvinnliga entreprenörerna som deltog i projektet.

Insatsen har genomförts av Språngbrådan AB i samarbete med två vitryska organisationer, en privat högskola (ENVILA) och en organisation från det civila samhället.

Resultat:

- Attityden till kvinnors företagande har förbättrats. Exempelvis sänder statlig TV numera reportage om kvinnliga företagares framgångshistorier.
- Projektets nätverk för deltagande vitryska företagare har fördubblats; vitryska och svenska kvinnliga företagare gör affärer med varandra och de vitryska företagarna har börjat agera som en enhetlig grupp.
- Nya regeringsdirektiv har underlättat situationen för kvinnliga företagare. Med hjälp av inrättade lokala resurscentra har antalet företag startade av kvinnor i Baranovitji mer än fördubblats.
- Projektets nätverk har hjälpt män att komma igång med att bilda egna nätverk.
- Ministeriet för socialt skydd har godkänt pappautbildning vid 50 av landets sociala familjecentra.
- Jämställdheten i Vitryssland har påverkats, främst genom det genomslag som pappautbildningarna har haft.

Mål för effekter på kort- och medellång sikt har uppnåtts och bidragit till att främja samarbete kring jämställdhet i Vitryssland. Jämställdheten bedöms ha stärkts, om än marginellt, i de fyra regioner där insatsen har genomförts. Del 2 i projektet, pappautbildningar, utformades efter efterfrågan av de kvinnliga entreprenörerna som deltog i projektet. Utbildningarna har uppskattats av deltagarna och visar ett genomsnittligt betyg på 4,9 (skala 1–5, där 5 är högst).

Skr. 2010/11:167

3.1.3 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Urvalet inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter gjordes från ett stratum på 13 insatser. De fyra insatser som redovisas nedan har genomförts i Tanzania, Indien, Nicaragua och en globalt.

7. Stöd till media och informationsprojekt för att minska spridningen av hiv och aids i Tanzania

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
89 084	67%	200606–201306	Organisationsstöd	Femina Health information Multimedia Project

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Tillgodose unga människors rätt att uttrycka sig och ha tillgång till information som förbättrar deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter samt välmående.
- Att sprida Femina Health informations Multimedia Projects (Femina HIP) varumärke och utbildningsmetodologi i Östafrika genom partnerskap och offentlig debatt med syfte att bekämpa samt minska de negativa effekterna av hiv och aids.

Denna insats avser ett stöd till organisationen Femina HIP:s verksamhet. Femina HIP startades 1999 och har sedan dess utvecklats till ett av de mest kända media-initiativen i Tanzania. Projektet inbegriper tidningar, ett TV program och en hemsida vars idé är att utbilda sin publik om sexuell hälsa och rättigheter, hiv och aids och jämställdhet samtidigt som det är underhållande.

Resultat:

- 900 organisationer är medlemmar av Femina HIP:s nätverk.
- Partnerskap med privata sektorn har skapat arbetsplatsstrategier mot hiv.
- Samarbete med Tanzanias regering har skapat bättre utbildningsmaterial som stödjer lärarna i deras sexualundervisning och undervisning om hiv och aids.
- Bland annat har en strategi för samhällsinteraktion med fokus på dialog med lokal administration och ledare samt med skolor upprättats av Femina HIP. Strategin syftar till förändring av beteenden och har genomförts genom möten i nio olika distrikt. Lärare och skolor har fått stöd genom fältbesök. Redaktionen svarar

på personliga frågor om hälsa och sexualitet som inkommit via e-post, brev eller sms.

- 42 procent av Tanzanias population känner till Femina HIP:s produkter. Varje vecka läses tidningen Fema av 2,8 miljoner människor, vilket gör den till den mest lästa tidningen i landet. Tidningen Si Mchezo! som är mer inriktad på frågor kring hiv och aids läses av 2,6 miljoner tanzanier. 95 procent av de tillfrågade läsarna sade i en studie att Si Mchezo! har haft en positiv inverkan på deras sexual- och hälsoval. TV showen har 1 miljon trogna tittare och ses då och då av 3,4 miljoner personer, 37 procent av dem är mellan 15 och 24 år.

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. Enligt en undersökning når Femina HIP:s utbildnings- och underhållningsmetodologi stora delar av Tanzanias ungdomar.

Aktiviteter stödda av Femina HIP har pågått sedan 1999. Verksamheten bedöms ha bidragit till att reducera förekomsten av hiv och aids hos unga i Tanzania. Hiv och aids bland ungdomar mellan 15–19 år har minskat från 2 procent 2003–2004 till 1 procent 2007–2008. En undersökning genomförd innan mätningen av hiv och aids 2007–2008 visar att 8 procent av kvinnorna och 9 procent av männen i Tanzania hade sett eller lyssnat på programmet.

8. Stöd till ökad tillgänglighet för säkra och lagliga aborter i Indien

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
14 000	70 %	200512-201009	Projektstöd	Ipas och Uppsala universitet

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Modell för säkra aborter och familjeplanering utvecklad och använd inom den offentliga vården på distriktsnivå i de två distrikten.
- Kommunikationsstrategi utvecklad och införd för kvinnors ökade utnyttjande av säkra och legala aborter

Insatsen genomfördes av ett konsortium av åtta organisationer som tidigare utövat påtryckning på offentliga myndigheter för att implementera en lag som ger rätt till abort. Insatsen fokuserade specifikt på att öka tillgången till kliniker med professionell personal som utför säkra och legala aborter i landet. Insatsen utgör ett pilotfall riktad till två distrikt i Indien, som man sedan vill sprida till andra distrikt så att säkra aborter kan göras mer tillgängliga i hela landet.

Resultat:

- Rekommendationer för hur man utökar tillgången till kliniker som utför säkra och legala aborter har tagits fram i samarbete med indiska federationen för obstetrik och gynekologi (FOGSI) och spridits till nationella och regionala myndigheter.

- Påtryckningar från projektledningen har resulterat i att regelverk för säkra aborter (Medical Termination of Pregnancy, MTP) har införts på flera sjukvårdsinstitutioner än planerat, vilket lett till ett ökat utbud på kliniker där aborter utförs enligt dessa regler.
- En kommunikationsstrategi för att få ut information om säkra aborter till kvinnor har genomförts. Strategin inkluderade bl.a. införande av en fokuspunkt i den lokala administrationen, gatuteatrar, väggmålningar och partnerskap med lokala organisationer. 800 väggmålningar och 760 gatuteaterpjäser uppfördes i 600 byar. 250 000 kvinnor nåddes av kommunikationskampanjen.
- Aktivt ägarskap hos den regionala administrationen har möjliggjort utbildning av vårdpersonal och införande av modul om abortteknik på sjuksköterskeutbildningen i 13 stater i de två distrikten.

Skr. 2010/11:167

Mål för effekter på kort- och medellång sikt har uppnåtts. Ett starkt lokalt ägarskap och inblandning av flera aktörer på lokal och distriktsnivå har inneburit att kvinnor i de två distrikten nu har bättre vetskap om och tillgång till säkra aborter. Det är för tidigt att dra slutsatser om insatsens effekter på lång sikt, speciellt eftersom insatsen var avgränsad till två distrikt.

Insatsen avser ett pilotprojekt. De två deltagande distrikten har uttryckt önskemål om att utveckla projektet ytterligare. Vidare har andra distrikt visat intresse för att delta i en eventuell fortsättning.

9. Stöd till barnmorskeutbildning i Nicaragua

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
23 366	100%	200406–201012	Projektstöd	Hälsoministeriet i Nicaragua

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökat antal utbildade barnmorskor med kapacitet att utöva sitt yrke säkert och genusmedvetet.
- Ökat antal professionellt assisterade födselar i hela landet med särskilt fokus på de mest utsatta områdena vid Atlantkusten och de norra regionerna.
- Ett specialistprogram i obstetrik har integrerats på sju universitet i landet som ett fjärde år i den reguljära sjuksköterskeutbildningen.

För att förbättra kvaliteten på sexuell och reproduktiv hälsovård har barnmorskor utbildats och placerats på lokala vårdcentraler i Nicaraguas 17 hälsoadministrationsenheter. Insatsen var fokuserad till de kommuner där mödradödligheten var hög och tillgången till barnmorskor begränsad.

Resultat:

- 541 sjuksköterskor (varav 33 manliga) har valts ut av respektive hälsoadministrationsenhet och genomgått specialistutbildning i obstetrik på högskolenivå. Sjuksköterskorna har utbildats i jämställdhet och kvinnors rättigheter för att utmana könsrollerna och

involvera fäder i vården av modern under graviditeten och det nyfödda barnet. Detta är en del av metoden för att komma åt bristen på jämställdhet en bakomliggande orsak till den höga mödradödligheten. Majoriteten av deltagarna har återvänt till sina lokala hälsocenter.

- Universitetet Polisal Unan i Managua har integrerat en specialistutbildning i obstetrik som ett fjärde år inom den reguljära sjuksköterskeutbildningen. Målet var att utbildningen skulle integreras på sju universitet. Det finns en plan för integrering på de övriga sex universiteten.
- Andelen professionellt assisterade födslar har ökat från 58 procent 2005 till 79 procent 2009. Enligt Hälsoministeriet i Managua beror denna ökning delvis på projektet.
- 530 barnmorskor har utbildats teoretiskt och praktiskt för att kunna tillgodose vårdbehoven hos kvinnor i fertil ålder – innan, under och efter förlossning.
- Mödradödligheten har minskat med 30 procent från 2005 till 2009. Minskningen bedöms delvis bero på projektet.

Mål för effekter på kort och medellång sikt har delvis uppnåtts. Ett av målen var att införa specialistutbildning i obstetrik på sju universitet. Utbildningen har än så länge endast införts på ett universitet, men det finns planer för finansiering av utbildningen på ytterligare ett antal universitet. Utbildningarna kommer troligen vara i gång på alla sju universitet fr.o.m. 2012.

Insatsen har även bidragit till effekter på längre sikt. Mödradödligheten har minskat med 30 procent mellan 2005 och 2009, vilket delvis beror på den ökade tillgången på professionella barnmorskor men även på andra faktorer som utveckling av socio-ekonomiska förhållanden. Etablering av barnmorskans funktion i det offentliga hälso- och sjukvårdssystemet har gett fler kvinnor i fertil ålder tillgång till mödravård i sin närhet av professionella obstetrisksjuksköterskor. En negativ utveckling för kvinnors hälsa och för jämställdheten var att den medicinska aborten förbjöds i Nicaragua i oktober 2006, vilket har lett till att dödsfallen bland unga kvinnor har ökat.

10. Stöd till nätverk som arbetar med män och manlighet för att bekämpa våld mot kvinnor

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
4 300	65 %	200712– 201112	Organisationsstöd	Promundo institutet

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökat åtagande bland internationella organisationer, regeringar och civila samhället att uppmuntra män och unga pojkar att ta en aktiv roll i arbetet med att främja jämställdhet och förhindra fortsatt spridning av hiv och våld.

- Ökad kunskapsförvaltning och spridning av resurser, arbetsinstrument och information samt goda exempel på hur män och pojkar aktivt kan främja jämställdhet. Skr. 2010/11:167

Insatsen avser ett organisationsstöd till det globala nätverket MenEngage i arbetet med att involvera män och unga pojkar för att på olika sätt verka för ökad jämställdhet, minska diskriminering och för att de ska ta större ansvar i frågor kring SRHR och minska förekomsten av könsbaserat våld. Nätverket arbetar även för att unga pojkar och män ska ta sitt ansvar som fäder. MenEngage består dels av 400 organisationer från civila samhället, varav en är Promundo institutet, dels av FN:s olika organ. Flera andra givare ger öronmärkt stöd för vissa insatser.

Resultat:

- MenEngage och Världshälsoorganisationen (WHO) har utvärderat 58 projekt med fokus på män/unga pojkar, könsrelaterat våld, faderskap samt sexuell och reproduktiv hälsa. Ett dokument har tagits fram där man beskriver utfallet och erfarenheter från utvärderingarna. Dokumentet innehåller slutsatser för hur man bättre arbetar med jämställdhet i arbetet mot män och pojkar. Dokumentet har lanserats inför FN, regeringar och givare, vilka har citerat från dokumentet vid ett flertal tillfällen.
- Nätverket fortsätter arbetet med att utse en global ambassadör för FN:s initiativ ”Say No to Violence Against Women Campaign”. Ett antal medlemmar från Menengage styrkommitté har blivit utsedda som FN:s manliga ledare för att stoppa våldet mot kvinnor.
- MenEngage har stött fem regionala manliga nätverk i syfte att stärka kompetens och utbyte av lärdomar globalt samt fostra globalt ledarskap inom bl.a könsrelaterat våld, fadersrollen, etc. MenEngages internationella styrnings- och rådgivningskommitté har hållit ett strategiskt planerings- och uppföljningsmöte där man beslutade om att skapa ett globalt sekretariat för att underlätta för nätverken. Ett utkast till policy för nätverkets påverkansarbete har också tagits fram.
- Genom studier och utvärderingar av projekt/program kring män/unga pojkars deltagande i jämställdhetsarbetet som publicerats i olika fora har MenEngage ökat kunskap och erfarenhet om hur män och pojkar aktivt kan främja jämställdhet.

Insatsen har i stort sätt uppnått mål för prestationer. Stödet har finansierat en uppstartsfas som ändå kommit relativt långt med att etablera ett nätverk i flera länder som verkar för jämställdhet.

Det är svårt att se direkta effekter av insatsen. Det kan dock konstateras att MenEngage är ett välkänt nätverk bland de aktörer som arbetar med jämställdhetsfrågor. Nätverket har en gedigen teknisk kompetens som av vissa anses som världsledande i området. Nätverket har fått stort genomslag och länkar samman landnivå med globala aktörer såsom FN och för fram en välbalanserad och adekvat syn på män och jämställdhet. Med sina studier har MenEngage visat på tydliga resultat i arbetet med unga pojkar och män.

3.1.4 Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel Skr. 2010/11:167

Urvalet inom området kvinnors säkerhet gjordes från ett stratum på 13 insatser. De 4 insatser som redovisas nedan har genomförts regionalt, globalt samt i Turkiet.

11. Stöd till att förebygga könsrelaterat våld och i samverkan möta offers vårdbehov

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
11 750	100%	200608–201109	Projektsstöd	Population Council

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ett utvecklat policyramverk och programriktlinjer för ett mångsidigt agerande mot könsrelaterat våld.
- En ökad omfattning av befintliga program mot könsrelaterat våld genom att förbättra eller lägga till komponenter.
- Initierat program mot könsrelaterat våld i tre till fyra länder.

Projektet har genomförts av samarbetspartnern Population Council, en enskild organisation som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, hiv/aids samt könsrelaterat våld i Afrika söder om Sahara. Projektet genomförs på regional nivå genom att påverka policyer och riktlinjer och utveckla modeller.

Resultat:

- En rapport innehållande programerfarenheter i relation till könsrelaterat våld i östra- och södra Afrika samt en broschyr producerades under 2008.
- Som ett resultat av projektet har Etiopien och Zambia skapat nationella riktlinjer för hantering av våldtäktsoffer.
- Befintliga program mot könsrelaterat våld har utvecklats och förbättrats i Kenya, Sydafrika och Zambia.
- Program mot könsrelaterat våld har initierats i Malawi och Etiopien.

Flera av målen för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts genom flera väl genomförda projekt. I exempelvis har ett projekt i Zambia förbättrat samarbetet mellan särskilda enheter på polisstationer och sjukvården för att ta emot kvinnor och barn utsatta för könsrelaterat våld. Polisen ger dagen-efter-preventivmedel till våldtäktsoffer och remiss till sjukvård. Vidare har Population Council varit rådgivare till den zambiska regeringen i framtagna av nationella riktlinjer för bemötande och omhändertagande av våldtäktsoffer som ska användas på alla större polisstationer.

Andra projekt har genomförts i Sydafrika, Kenya, Malawi och Etiopien. Gemensamt har dessa projekten lett till etablering av ett nätverk med 32 organisationer från tio länder.

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
16 900	86%	200707– 201012	Stöd till specifikt program genom organisation	UN-Habitat

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Utökad kapacitet hos UN-Habitat att bidra till effektiva globala partnerskap för att tillförsäkra en fullgod säkerhetsförvaltning, urban förnyelse och upprustning av slumområden med fokus på de mest utsatta.

Insatsen har genomförts av FN:s boende- och bebyggelsecenter (UN-Habitat). Syftet med insatsen var att öka säkerheten i städerna genom att öka tillgången till verktyg för brottsförebyggande åtgärder inom stadsplaneringen. Insatsen bedrevs i bl.a. Afrika, Asien, och Latinamerika.

Insatsen borde dock ha klassificerats med jämställdhet som delsyfte snarare än huvudsyfte.

Resultat:

- Rapporten ”Violence against women – The analysis of practices in planning and design for safer cities for women” har tagits fram som ett första steg till att utveckla ett konceptpapper för UN-Habitat. Även rapporter som färdigställts av partners har använts i arbetet.
- Diverse kurser har genomförts, särskilt med fokus på säkerhet för kvinnor. En längre kurs genomfördes i samarbete med spansk polis. En annan utbildning har hållits tillsammans med UNIFEM och Commonwealth Associations of Planners.

Slutrapport för projektet 2010 har ännu inte färdigställts av UN-Habitat. Inga resultat har redovisats i delrapporten i relation till målen för insatsen och därför går det inte att dra slutsatser om insatsen uppnått uppsatta mål. Insatsens uppstartsfas har varit långsam och konstant underbemanning av programmets kontor har påverkat möjligheten att genomföra de aktiviteter som var planerade.

Det kan dock konstateras att man inom ramen för insatsen har genomfört flera utbildningar med fokus på kvinnors säkerhet. Bl.a. har en längre kurs genomförts i samarbete med spansk polis och Rikspolisstyrelsen.

13. Stöd till kapacitetsuppbyggnad om rättighetsperspektivet inom FN:s utvecklingsprogram

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
54 972	14%	200712– 201112	Stöd till specifikt program genom organisation	UNDP

- Främja förståelse och användning av ett rättighetsperspektiv i utvecklingsplanering.
- Kapacitetsutveckling och stöd för att implementera organisationens policy för mänskliga rättigheter.

Insatsen fungerar som katalysator, samordnare och stöd internt för att stärka kapaciteten om rättighetsperspektivet i FN:s utvecklingsprogram (UNDP). Stödet är avgörande i påverkansarbetet mot UNDP att fullt ut integrera mänskliga rättigheter i sin verksamhet.

Jämställdhet har integrerats genom att vara en del av det övergripande rättighetsperspektivet och genom riktade aktiviteter till FN:s kvinnokonvention (CEDAW). Endast dessa resultat redovisas nedan. Denna insats borde dock ha klassificerats med jämställdhet som delsyfte och inte huvudsyfte.

Resultat:

- Ett samarbete har inletts i Moldavien för att stödja landet i att integrera mänskliga rättigheter och jämställdhet i en planerad decentraliseringsreform.
- UNDP:s regionala Stillahavscenter (Pacific center) har fått stöd i arbetet med att få nationell lagstiftning att överensstämma med FN:s kvinnokonvention (CEDAW). Bland annat med publikationen "Translating CEDAW into Law: CEDAW Legislative Compliance in Nine Pacific Island Countries" med 113 indikatorer.
- Det regionala centret i Bratislava anordnade ett möte för nationella mänskliga rättighetsinstitutioner i Kaukasus och Centralasien kring minoriteters rättigheter och jämställdhet. Detta var ett första steg mot en regional dialog kring dessa frågor.
- En webbaserad manual kring rättighetsperspektivet och integrering av jämställdhet i lokal demokrati har utarbetats. Manualen är framförallt avsedd för UNDP:s personal men även för andra som arbetar inom området lokal demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet i Europa och inom civilsamhället.

Alla mål för prestationer och effekter på kort och medellång sikt har ännu inte uppnåtts. En tydligare redovisning från UNDP av resultat i relation till insatsens effektmål har efterfrågats. Trots vissa förseningar finns förutsättningarna för att flera mål kommer uppnås under den period insatsen pågår.

14. Stöd till kapacitetsutveckling för kvinnors mänskliga rättigheter i Turkiet

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
31 867	100 %	200511–201109	Projektstöd	Raoul Wallenberg Institutet (RWI)

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökad kunskap om kvinnors rättigheter i Turkiet bland allmänheten och nyckelpersoner som arbetar med jämställdhetsfrågor.
- Öka turkiska advokaters kunskaper om hantering av rättsfall som innefattar våld mot kvinnor.

Insatsen genomfördes av Bilgi Universitetet och samarbetspartnern Raul Wallenberg Institutet. Insatsen tillhandahöll utbildning om internationell lagstiftning inom mänskliga rättigheter för domare, åklagare och turkiska enskilda organisationer. Särskilt fokus var på kvinnor och funktionshindrade. Insatsen innehöll även institutionsstöd till Bilgi University Human Rights Law Center i Istanbul.

Resultat:

- Flera kommuner har deltagit i kurser om icke-diskriminering, ett antal kommuner har på egen begäran efterfrågat mer utbildning inom området.
- 62 advokater har deltagit i utbildning om nationella och inhemska mekanismer för att försvara kvinnors rättigheter. 21 advokater har deltagit vid utbildningar om FN-konventioner för mänskliga rättigheter och FN:s kvinnokonvention (CEDAW).
- Kommunstyrelsers intresse att arbeta för ökad förståelse av diskrimineringsproblematiken och att ta initiativ till att minska diskriminering har noterats. Kommunstyrelser har även identifierat behoven av, och börjat samarbeta med, specialister och akademiker i det civila samhället för att stödja reformarbete inom jämställdhet och mänskliga rättigheter på lokal nivå.
- Turkiska advokater har ökat antalet hänvisningar till FN:s kvinnokonvention (CEDAW) och internationella konventioner om mänskliga rättigheter i rättsliga framställningar, vilket tyder på ökad kompetens.

Det är ännu för tidigt att uttala sig om uppnådda effekter. Insatsen har påverkat advokater, domare och andra nyckelpersoner på individuell nivå. Samarbetspartnern Bilgi-universitetets Center för mänskliga rättigheter som nu är väletablerat och har blivit en efterfrågad partner hos såväl givare som statliga institutioner. Exempelvis har justitieministeriet använt sig av Bilgi-universitetets material och expertis i samband med ett program om våld mot kvinnor som utarbetats för domare i familjedomstolar. Däremot har insatsen inte fått tillräckligt med genomslag på strukturell nivå då den inte varit omfattande nog med endast ett universitet som deltog.

3.1.5 Övriga strategiska jämställdhetsinsatser

Insatserna i denna kategori täcker ofta in två eller flera av de fyra prioriterade områdena och/eller stödjer nationella institutioner med syftet att öka jämställdhet. Stratumet bestod av 21 insatser, varav 6 redovisas nedan.

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
19 500	22%	200607–201108	Stöd till specifika program genom organisation	BRIDGE, Institute of Development Studies

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Nyckelpersoner inom offentlig administration och utvecklingssamarbete är väl informerade inom jämställdhetsområdet genom att de tagit del av BRIDGE:s produkter och möten.

Denna insats genomfördes av BRIDGE (Briefings on Development and Gender Equality) vid Institutet för utvecklingsstudier vid Universitetet i Sussex, Storbritannien. Insatsen består bl.a. av utveckling av informationsmaterial om frågor inom jämställdhet och utveckling. Det är vidare planerat att insatsen ska skapa plattformar för utbyte av information samt att svara upp emot utvecklingsländers behov av information och forskningsresultat om jämställdhet.

Resultat:

- Publikationer inom 18 områden som berör jämställdhet har publicerats och finns översatta till flera språk.
- Information och dokument om jämställdhet finns publicerade på 40 olika språk på BRIDGE:s hemsida Siyanda. Under perioden maj 2009 och april 2010 hade hemsidan 259 776 besökare från 166 olika länder. 55 procent av besökarna var från utvecklingsländer, vilket är en ökning med två procent jämfört med föregående period.
- BRIDGE:s helpdesk har försett givare med studier, forskning och data kring millenniemål 3, jämställdhetsindikatorer samt integrering av jämställdhet i initiativ om matsäkerhet och jordbruk.
- BRIDGE har utökat sitt partnerskap genom t.ex. etablerandet av en internationell rådgivande kommitté som har medlemmar från hela världen. Kommitténs medlemmar har t.ex. medverkat vid lansering av publikationspaketet och vid diskussioner kring jämställdhet.
- Kunskapen om jämställdhetsrelaterade frågor har stärkts bland FN-personal, akademiker, rådgivare, genomförare och politiskt ansvariga m.fl. genom spridning av publikationer och anordnande av seminarier och möten. T.ex. distribuerades publikationspaketet om jämställdhet och vård till 1 700 institutioner, publikationen om jämställdhet och samhällsstyrning har distribuerats till 7 032 institutioner och experter runt om i världen.

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. Kunskap om jämställdhetsrelaterade frågor har ökat, bl.a. hos viss FN-personal, akademiker, rådgivare etc. Det är däremot svårare att säga något om genomslaget av spridningen av Bridges publikationer och möten när det gäller att påverka jämställdhet på lång sikt.

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
2 220	33%	200612– 201012	Organisationsstöd	Association of Women's Rights in Development

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Stärkta kvinnoorganisationer som verkar för jämställdhet över hela världen.
- Ökat antal allianser mellan kvinnorörelser internationellt i olika regioner och sektorer.
- Ökat antal jämställdhetsaktivister och organisationer som är involverade i utformningen av utvecklingspolitik.

Insatsen var ett organisationsstöd till föreningen för kvinnors rättigheter i utveckling (Association for Women's Rights in Development, AWID). Föreningen har bedrivit påverkansarbete, studier, seminarier och möten för att stärka andra kvinnoorganisationers kapacitet och möjligheter i arbetet med att stärka kvinnors rättigheter.

Resultat:

- Organisering av forum, deltagande i internationella konferenser och medlemmarnas fysiska placering i flera regioner har bidragit till att AWID knutit till sig många kvinnorörelser och andra sociala rörelser. T.ex. har allianser byggts med UNIFEM och Global Fund For Women.
- Genom sitt påverkningsarbete har AWID bidragit till skapandet av fonder för jämställdhets- och kvinnorättsinsatser t.ex. Dutch MDG3 Fund.
- I samarbete med OECD har AWID inkluderat jämställdhetsfrågor och jämställdhetsaktivister i dialogen om utvecklingspolitikens utformande. Inom FN har AWID varit med och påverkat den internationella styrgruppen Better Aid. AWID har också påverkat UN:s Commission on the Status of Women (CSW) genom att informera om den finansiella situationen för kvinnorättsorganisationer.
- Genom att bli mer politiskt engagerad i arbetet mot fundamentalism och genom att ha startat ett program för institutionalisering och finansiering av unga feministiska rörelser har AWID bidragit till kunskapsspridning av metodologiska verktyg och lyckats inkludera fler unga jämställdhetsaktivister.
- AWID har ökat medlemsandelen i Afrika söder om Sahara från 20 procent av kvinnoorganisationerna år 2006 till 37 procent år 2009. I Mellanöstern och Nordafrika har medlemskapet ökat från 2 procent till 5 procent. I AWID:s Forum 2008 deltog fler kvinnor från Afrika söder om Sahara, Romer och ursprungsfolk med funktionsnedsättning än någonsin tidigare.

- Kvinnoorganisationer har blivit resursstarkare och effektivare som ett resultat av att AWID:s verksamhet har stärkts finansiellt och operativt.

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. AWID har bl.a. stärkt olika kvinnoorganisationer så de har blivit resursstarkare och effektivare i sitt arbete, engagerat flera unga jämställdhetsaktivister i utformningen av utvecklingspolitiken och ökat medlemsantal och allianser mellan kvinnoorganisationen.

17. Stöd till kvinnoorganisationer i Montenegro

Tabell 2.21 Stöd till kvinnoorganisationer i Montenegro

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
3 850	100%	200712– 201112	Projektsstöd	Kvinna till kvinna

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökat politiskt deltagande av kvinnor på alla nivåer.
- Ökad dialog mellan kvinnoorganisationer och EU institutioner.
- Öka kvinnors kunskap om sina mänskliga rättigheter och möjligheter att göra anspråk på dem.
- Ökad medvetenhet hos kvinnor om våld och var hjälp kan sökas.

Insatsen har genomförts av organisationen Kvinna till kvinna tillsammans med deras lokala nätverk av kvinnoorganisationer i Montenegro. Organisationerna har bl.a. genomfört kampanjer, skapat nätverk och hållit utbildningar för att stärka kvinnors position och öka respekten för kvinnors mänskliga rättigheter i Montenegro.

Resultat:

- Ett nätverk för romska kvinnor och ett kooperativ med syfte att få romska kvinnor att starta egna företag har upprättats och dessa två har utvecklat verksamhetsplaner.
- En förväntad minskning av antalet kvinnor i parlamentet inför valet 2009 överbryggades genom kampanjer och lobbyaktiviteter. Två romska kvinnor valdes in i det nationella romska rådet.
- Genom Kvinna till kvinnas koordinering var sju montenegrinska kvinnoorganisationer inblandade i att kommentera europeiska kommissionens framstegsrapport 2009.
- Med jämställdhetsstudier och utbildningar har kvinnoorganisationer, journalister och kvinnor i beslutsfattande positioner stärkts.
- En telefonlinje för kvinnomisshandel, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har inrättats och antalet telefonsamtal har under projektperioden ökat med cirka 20 procent.
- I två städer (Niksic och Pljevlja) har sexuellt våld uppmärksammats genom att polisen och den lokala administrationen genomgått utbildning inom området.

- Ett regionalt möte hölls för 20 organisationer från Kosovo, Montenegro och Serbien för att träna dem i att utbilda andra inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och för att skapa samarbete över gränserna. Skr. 2010/11:167
- 70 romska kvinnor har fått gynekologisk rådgivning. Mellan 2001 och 2007 har antalet romska kvinnor som föder barn hemma minskat från 28 till 5 procent.
- Ett formellt kvinnoätverk (Montenegro's Women's Network) har skapats som ett resultat av projektet. Detta nätverk bidrar till ett mer samstämmigt arbete för jämställdhet i Montenegro. Projektet har även bidragit till mediabevakning och ökad kunskap hos allmänheten om jämställdhetsfrågor.

Trots att insatsen har pågått under en lång tid har inte alla mål för effekter på kort och medellång sikt uppnåtts. Framsteg som gjorts för att öka kapaciteten och möjligheten för Montenegros kvinnoorganisationer att verka för ökad jämställdhet i landet anses dock som mycket viktiga och de har skapat en god grund för ett fortsatt arbete med jämställdhet i Montenegro.

18. Stöd till jämställdhetsintegrering av arbetet i offentlig förvaltning och media i Kazakstan

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
4 870	100%	200703– 201006	Projektsstöd	UNDP och Språngbrädan AB

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ökad medvetenhet om jämställdhet inom media.
- Ökad medvetenhet om jämställdhet bland män och inom berörda förvaltningar.

Insatsen har genomförts av Språngbrädan AB och UNDP. Utbildningar och seminarium gällande jämställdhetsintegrering, framförallt riktat till deltagare inom offentlig förvaltning och media har genomförts.

Resultat:

- 17 journalister har genomgått ett tredagarseminarium om jämställdhetsjournalistik, varje journalist har därefter publicerat minst en artikel. En självutvärderingen visar att seminariet var mycket uppskattat, genomsnittliga poängen var 94 av 100.
- 41 kvinnor och män från de lokala offentliga administrationerna, enskilda organisationer och media i de två prioriterade regionerna har utbildats inom i jämställdhetsintegrering.
- Kunskapen och motivationen för att genomföra konceptet Gender Lobbying, dvs. påverkansarbete för att öka kunskapen kring jämställdhet, har ökat. Många av deltagarna har aktivt spridit kunskapen vidare till t.ex. media, förvaltning och väljare.

- Pappagrupper som samarbetar med lokala sjukhus, s.k. center för män, är verksamma och har fått finansiellt stöd för sin verksamhet. I Almaty fick centret medel år 2007 från Almatys administration och centret i Zhambul fick 10 000 US-dollar från lokala administrationskontoret år 2008.
- Förvaltningarna i de två regionerna har utbildats i metoder för jämställdhetsintegrering och även genomfört elva projekt där metoden tillämpats.

Insatsen har genomförts enligt plan och flera mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. Exempelvis tar fler partier nu hänsyn till jämställdhetsfrågor och hur man kan få fram kvinnor på beslutsfattande positioner.

Det kommer dock ta längre tid att uppnå långsiktiga effekter som att kvinnors deltagande på beslutsfattande positioner är likställda mäns. Trots att insatsen skapat förutsättningar för ökad jämställdhet där utbildningarna ägt rum krävs fler riktade insatser inom fler områden för att uppnå ett sådant långsiktigt mål.

World Economic Forums Gender Gap Index (GGI) har använts som en indikator i förhållande till målet för effekter på lång sikt, dvs. att skapa förutsättningar för att tillgodose lika rättigheter och möjligheter för män och kvinnor. I Kazakstan har GGI stigit från 0,689 år 2007 till 0,701 år 2009 (0 innebär ett icke jämställt samhälle och 1 innebär att jämställt samhälle). Däremot har Kazakstan tappat på ranking för samma index från 32:a till 47:e plats under denna tidsperiod. Det är svårt att mäta graden av jämställdhet, GGI är en av flera liknande index som endast kan visa på trender och inte användas för att mäta den direkta effekten av en enskild insats.

19. Stöd till utvecklandet av en nationell jämställdhetspolicy i Bolivia

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
12 840	18%	200412–201009	Organisationsstöd	Bolivias Viceministerium för Kvinnofrågor

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Inkluderat jämställdhetsperspektiv i Bolivias strategi för fattigdomsbekämpning, i den nationella dialogen samt i politiken för ekonomisk aktivitet.
- Ökad tillgång för kvinnor till politiska beslutsprocesser, grundlagsförsamlingen, folkomröstningar, kommunala och nationella val liksom till identitetshandlingar.

Insatsen bestod av ett givargemensamt stöd till Bolivias viceministerium för kvinnofrågor. Stödet avsåg genomförandet av viceministeriets strategiska institutionella plan i arbetet med att minska klyftorna mellan män och kvinnor inom ekonomiska, sociala, politiska och kulturella områden.

Resultat:

- Framsteg har noterats med en förskjutning från påverkan på politiken genom civila samhället (främst organisationer som samlade medelklasskvinnor i städerna) till ett mer direkt deltagande av kvinnor i utformning av politiken och på politiska poster, särskilt på central nivå. Insatsen bedöms ha haft positiv inverkan genom att fler kvinnor har identitetshandlingar och kan delta i allmänna val.
- Stärkande av viceministeriet och dess kommunikationskapacitet uppfylldes i mycket liten utsträckning, delvis till följd av ändrade förutsättningarna med en ny inriktning på politiken, institutionella förändringar och minskade resurser för genomförandeparten.

Insatsens uppställda mål har endast uppnåtts till liten del, främst på grund av ändrade politiska prioriteringar. Det finns dock några resultat värda att poängtera, bl.a. har insatsen haft positiv inverkan genom att ge fler kvinnor identitetshandlingar vilket möjliggör deltagande i allmänna val.

Efter regeringsskiftet i januari 2006 avvisades tidigare utvecklingsstrategier och så även viceministeriet för kvinnofrågors strategiska plan. Frågor kring jämställdhet gavs en lägre prioritet. Trots ändrade förutsättningar avbröts inte stödet men planerade utbetalningar minskade. Givargruppens bedömning var att ett fortsatt politiskt stöd till den offentliga institutionen med uppdrag att främja jämställdhet var viktigt att kombinera med fortsatt övergripande politisk dialog om jämställdhet. En uppföljningsrapport visar att givarna verkar ha tagit för givet att finansiella resurser med automatik skulle leda till stärkt kapacitet. Analysen visar dock att relationen till givarna snarare hade motsatt effekt då de bidrog till oklara roller och sned maktbalans.

20. Stöd till afrikanska kvinnors utvecklings- och kommunikationsnätverk, FEMNET

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
12 300	33%	200603– 201012	Projektsstöd	FEMNET

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Etablerat starkare band och nätverk mellan kvinnors rättighetsorganisationer på nationell och subregional nivå.
- Främjat ratificeringen och genomförande av ”Protokollet om kvinnors rättigheter i Afrika”.
- Säkerställt FEMNET:s roll som katalysator i den afrikanska kvinnorörelsen.

Denna insats avser stöd till afrikanska kvinnors utvecklings- och kommunikationsnätverk (African Women’s Development and Communication Network, FEMNET). FEMNET är en panafrikansk nätverksorganisation som arbetar med kvinnors rättigheter och jämställdhet över hela den afrikanska kontinenten. FEMNET är

samordnare, arrangör och en viktig dialogpartner kring genusfrågor och allianser med andra panafrikanska nätverk. Stödet avser främst FEMNET:s administrativa kostnader.

Resultat:

- Etablerat samarbete med Solidarity for African Women's Rights Coalition (SOAWR) som har som huvudsyfte att förmå afrikanska stater att signera, ratificera, anpassa sin lagstiftning och genomföra "Protokollet om kvinnor rättigheter i Afrika".
- FEMNET har i samarbete med ett antal organisationer, bl.a. SOAWR, enats om strategier med regeringsföreträdare för att på olika sätt garantera genomförandet av protokollet. Mot slutet av 2010 hade 28 av de afrikanska staterna ratificerat protokollet.
- Genom samarbetet med Afrikanska Unionen har FEMNET erhållit en strategisk position som katalysator och förmedlare av utbildning och kunskap om den afrikanska kvinnorörelsen.
- FEMNET bidrar genom sitt stora kontaktnät och samarbete med Afrikanska Unionen och andra regionala organisationer till det regionala påverkansarbetet för att främja jämställdhet.

Mål för effekter på kort och lång sikt har uppnåtts. Enligt en utvärdering genomförd 2009 konstaterades att FEMNET:s verksamhet har genomförts väl. Utvärderingen poängterade organisationens tvåspråkiga kapacitet och tillhandahållande av unik information om globala och regionala instrument som viktiga styrkor. Insatsen bedöms vidare ha bidragit till att påverka målet för effekter på lång sikt, dvs. att afrikanska kvinnor har ökad tillgång till och utnyttjar resurser för att främja jämställdhet, kvinnors rättigheter och aktörskap.

3.1.6 Sammanfattande bedömning av resultatet av 20 insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet

Regeringens bedömning av insatserna som redovisats ovan är att de ger en bra bild av de insatser som får svenskt stöd genom Sida och vars huvudsyfte är att främja jämställdhet. Insatserna belyser bredden av verksamheten samt variationer vad gäller förutsättningar i samarbetsländerna. Regeringen anser att Sida bör förtydliga kriterierna för vad som krävs för att en insats ska klassificeras med jämställdhet som huvudsyfte respektive delsyfte. 4 av de redovisade insatserna (*insats 2, 5, 12 och 13*) borde ha klassificerats med jämställdhet som delsyfte snarare än huvudsyfte.

Resultaten från insatserna är illustrativa för den samlade internationella kunskapen om hur jämställdhetsförändringar går till, dvs. att framgång kräver aktiva och starka förändringsaktörer som i nätverk kan driva utveckling. Sverige stödjer bl.a. dessa aktörer genom riktade insatser, t.ex. kvinnoorganisationer, grupper av män som ifrågasätter rådande manlighetsnormer eller politiker som vill åstadkomma förändring. För att förändringsaktörerna ska få genomslag även på sikt, behövs samtidigt en förstärkning av strukturer och institutioner där politik och normer skapas,

medel fördelas och samhällsservice levereras. Det kan ske t.ex. via policypåverkan, förändrad lagstiftning och institutionsbyggande.

De insatser som redovisar tydligast resultat är just de som kombinerat stöd till individer som agerar som förändringsaktörer med stöd för institutionsutveckling, t.ex. *stöd till barnmorskeutbildning i Nicaragua (insats 9)* och *stöd till att förebygga könsrelaterat våld och i samverkan möta offers vårdbehov (insats 11)*.

Insatser som i huvudsak riktat in sig på individer som förändringsaktörer och i mindre grad på institutionsförändringar, exempelvis insatsen *stöd till jämställdhetsintegrering av arbetet i offentlig förvaltning och media i Kazakstan (insats 18)*, tenderar att ha svårare att uppnå effekter.

Det finns flera insatser som är värda att lyfta fram, bl.a. insatsen *stöd till barnmorskeutbildning i Nicaragua (insats 9)*, som bl.a. genom att etablera barnmorskans funktion i det offentliga hälso- och sjukvårdssystemet har gett fler kvinnor i fertil ålder tillgång till professionell mödravård i sin närhet. Insatsen *stöd till media och informationsprojekt för att minska spridningen av hiv och aids i Tanzania (insats 7)* avser stöd till en av de mest kända mediainitiativen i Tanzania. Organisationens utbildnings- och underhållningsmetodologi når stora delar av Tanzanias ungdomar och verksamheten har bidragit till att reducera förekomsten av hiv och aids hos unga i Tanzania. Insatsen *stöd till ökad tillgänglighet till säkra och legala aborter i Indien (insats 8)*, har genom ett starkt lokalt ägarskap och inblandning av flera aktörer på lokal och distriktsnivå gett kvinnor i de två deltagande distrikten bättre vetskap om och tillgång till säkra aborter.

Värdefulla lärdomar kan även dras av de insatser som inte uppnått alla uppsatta mål. Insatsen *stöd till utvecklandet av en nationell jämställdhetsplan i Bolivia (insats 19)* illustrerar hur ett politiskt skifte eller organisatoriska förändringar inom myndigheter och organisationer i Sveriges samarbetsländer kan få avgörande effekter på enskilda insatser.

Många insatser är inriktade på att förändra attityder i svåra motvindsfrågor som t.ex. SRHR. Attitydförändring och medvetandegörande är både en förutsättning för jämställdhetsarbetet och ett resultat i sig. Dessa insatser tenderar att ha svårare att uppnå tydliga resultat på kort tid. Dels på grund av svårigheter att förändra attityder i sig, dels på grund av de svårigheter som är sammankopplade med att följa upp attitydförändringar och påvisa hur dessa i sin tur får genomslag i ett förändrat beteende. Trots att det är svårt att påvisa resultat i motvindsfrågor anser regeringen att dessa frågor fortsatt bör prioriteras då Sverige bedömer att framsteg inom dessa frågor är en förutsättning för fattigdomsminskning och hållbar utveckling.

3.2 Insatser vars delsyfte är att främja jämställdhet

I detta avsnitt redovisas fyra utvalda insatser vars delsyfte är att främja jämställdhet uppdelat på den tematiska prioriteringens fyra områden. Redovisningen ska visa hur metoden integrerade insatser, dvs. insatser där jämställdhetsperspektivet utgör en integrerad del av utformningen, har utformats och vilka resultat som jämställdhetsintegreringen har

uppnått. Redovisningen är i möjligaste mån avgränsad till att omfatta de mål och resultat som har med jämställdhetsintegreringen att göra. Skr. 2010/11:167

Avsnittet avslutas med en sammanfattande bedömning av resultaten.

3.2.1 Kvinnors politiska deltagande och inflytande

1. Stöd till upprättandet av en röstlängd med fotografier i Bangladesh

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
535 000	1 %	200709–201106	Projektstöd	UNDP

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Ett öppet och rättvist val har möjliggjorts genom skapandet av en trovärdig röstlängd.

Insatsen syftar till att skapa förutsättningar för fria och demokratiska val genom att göra det möjligt för röstberättigade att rösta. Insatsen har genomförts genom att bidra till upprättande av en fullständig röstlängd med fotografier inför parlamentsvalet i Bangladesh i december 2008. Detta innefattade teknik och infrastruktur för att skapa röstlängden samt förse alla rösträttsberättigade medborgare med ett ID-kort.

Resultat:

- En röstlängd och individuella ID-kort har upprättats och skapat förutsättningar för ett öppet och rättvist val i Bangladesh.
- En central och lokal infrastruktur för uppdatering och underhåll av röstlängden har etablerats inför framtida val. Valkommissionens lokala personal har kompetensutvecklats.
- Den demokratiska styrningen i Bangladesh har stärkts genom ett trovärdigt och transparent val 2008.

Insatsen har uppnått mål för effekter på kort och medellång sikt. Stödet har bidragit till stärkt demokratisk styrning och deltagande av män och kvinnor i valet 2008. Det är fortfarande för tidigt att påvisa om den ökade demokratiseringen som insatsen resulterat i har ökat barns, kvinnors och utsatta grupperns mänskliga rättigheter.

Insatsen har bidragit till att mer än 81,3 miljoner röstberättigade registrerades inför valet 2008. Valdeltagandet uppgick till 87 procent och har av internationella valövervakare utförts i enlighet med internationell standard. Avseende jämställdhetsaspekten har insatsen inte bara tillgodosett rösträtt för kvinnor utan även försett kvinnor med ID-kort som kan användas för andra jämställdhetsfrämjande ändamål. En oberoende studie har visat att 45,4 procent av kvinnorna använder sina ID-kort för andra ändamål än att rösta, exempelvis för att öppna bankkonton eller ta lån. Bangladesh valkommission som genomförde insatsen har även skapat förutsättningar för att röstlängd och ID kort ska kunna uppdateras och användas i framtiden.

2. Stöd till jämställdhetsintegrerat jordbruksprogram i Kenya

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
1 127 000	29 %	200612–201112	Projektstöd	Kenyanska staten

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Introducerat och främjat tekniklösningar med hänsyn till kvinnors, flickors, mäns och pojkers behov.
- Jämställdhet och andra tvärgående frågor integrerat i programmens genomförande.

Insatsen avser stöd till fas två av jordbruksprogrammet ”National Agriculture and Livestock Extension Programme” (NALEP) och bedrivs i samarbete med Kenyanska staten och genomförs av Jordbruksministeriet, Ministeriet för husdjursfrågor, Fiskeriutvecklingsministeriet och Ministeriet för kooperativ utveckling och marknadsföring. Programmet genomförs i s.k. fokalsamhällen på landsbygden där bönderna väljer utvecklingskommittéer som upprättar en verksamhetsplan för jordbruksnäringen och samhället. Bönder i samhällena sammansluter sig i intresseorganisationer kring en specifik gröda eller en typ av husdjur och bedriver tillsammans kollektiva kommersiella jordbruksföretag. Programmets personal erbjuder expertis och rådgivning kring odlingsmetoder och gödningsmedel med avsikt att öka produktionen på ett hållbart sätt. Bönderna identifierar själva sina behov och efterfrågar tjänster och stöd.

Resultat:

- Över 7 000 rådgivare har utbildats i att ge rådgivning till bönder som livnär sig på sitt jordbruk. 25 procent av dessa rådgivare var kvinnor. 70 procent av alla rådgivare har gått jämställdhetsutbildning.
- Funktionella och effektiva programkoordineringskommittéer på alla administrativa nivåer har upprättats och kunnig rådgivande personal har anställts av programmet.
- Marknadsföring av lån och sparande har ökat intressegruppers låntagande. Över 60 procent av låntagare och sparare är kvinnor.
- Olika tekniska lösningar har införts vilket resulterat i bildandet av 20 intresseorganisationer inom grödor och 15 intresseorganisationer inom husdjurskötsel. Exempelvis har energisparande spisar införts som också sparar arbetstid, speciellt för kvinnor. Totalt har 25 000 intresseorganisationer bildats sedan 2007.
- Riktlinjer för jämställdhetsintegrering har utarbetats och används av rådgivarna, vilket resulterat i en ökning av kvinnors deltagande med 30 procent i alla programaktiviteter.
- Deltagande hushålls inkomst har ökat. Intressegrupper har ökat sin produktion och inkomst två till fyra gånger inom två år, bl.a. genom

produktdiversifiering och kommersiell försäljning. Deltagande hushåll har även ökat sin tillgång till mat. Skr. 2010/11:167

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts. Insatsen har bidragit till effekter på lång sikt genom ökad produktivitet och inkomst samt säkring av tillgång till mat för deltagande bönder.

Enligt en utvärdering av Sidas jordbruksinsatser ur ett jämställdhetsperspektiv är man inom programmet medveten om behovet av jämställdhetsintegrering och har utarbetat bra studier om jämställdhet. Utvärderingen hävdar dock att resultaten av jämställdhetsintegreringen är ojämn och beroende av kunskapen om jämställdhet hos rådgivarna och dess möjligheter att påverka den lokala sociokulturella dynamiken. Trots goda jämställdhetsresultat i flera distrikt så har man inom programmet inget system för att angripa strukturella faktorer som underbygger diskriminering mot kvinnor. I vissa samhällen har programmet lyckats stärka kvinnligt entreprenörskap. Ett exempel är i Garissa där ett bevattningsprojekt medförde att tidigare nomader fick lära sig allt från att bruka jorden till att sälja sina varor. Kvinnorna i samhället lärde sig att efterfråga hjälp och service från programmets personal och de bidrar nu ekonomiskt till byggnation av sina familjers bostäder och kostnader för barnens skolgång.

En av kvinnorna uttryckte förändringar i sin egen situation så här: "På grund av NALEP har vi kvinnor kunnat arbeta utanför hushållet och tjäna egna pengar. Vi kan numera hjälpa oss själva och våra familjer. Vi kan betala skolvavgifter och våra män är glada att vi får betalt för våra jordbruksprodukter. Vi behöver inte längre be om våra mäns tillstånd att gå på möten eller öppna ett eget bankkonto."

3.2.3 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

3. Stöd till förbättrad mödra- och barnhälsovård i Guatemala inom ramen för decentralisering av hälsovårdssystemet

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
95 076	100%	200301–201106	Stöd till specifikt program genom organisation	Pan-Amerikanska Hälsoorganisationen

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Infört integrerad vård- och styrmodell i provinserna Huehuetenango, Alta Verapaz och El Quiché.
- Stärkt styrning av Hälsoministeriet genom förbättrat ledarskap, regelverk och uppföljning.
- Ökat deltagande inom vård- och styrmodellen i provinserna Huehuetenango, Alta Verapaz och El Quiché

Insatsen ska utveckla och implementera en vård- och förvaltningsmodell för att förbättra primär- och sekundärvården för framför allt mödrar och

barn. Insatsen genomförs av hälsoministeriet i Guatemala och är Skr.2010/11:167 avgränsad till att omfatta tre provinser.

Resultat:

- En vård- och styrmodell har införts inom ramen för hälsoministeriets arbete i de tre provinserna. Infrastruktur och ny utrustning har anskaffats och ny personal har anställts. Insatser inom området för mentalhälsa, vård av ungdomar och vård för att hantera könsbaserat våld och våld i hemmet har påbörjats.
- Hälsoministeriets styrning har stärkts, bl.a. genom kompetensutveckling för chefer i att leda hälsoprogram, internationella samarbetsprojekt och andra lokala aktiviteter. Styrningen har stärkts ytterligare genom decentraliseringen av projektplanering och genomförande från central till lokal nivå.
- 66 av 67 kommuner har ökat deltagandet av hälsopersonal i den kommunala hälsokommissionen. 44 kommuner har även identifierat, organiserat och utbildat unga vuxna och ungdomar i hälsoministeriets strategi för anpassad service.
- Projektet har bidragit till förbättrad mödra- och barnhälsa, vilket stöds av två utvärderingar som inkluderade befolkningen i de 67 kommunerna i de tre provinserna. Vid en jämförelse mellan år 2000 och år 2006 hade barn- och mödradödligheten minskat i insatsområdet, med undantag av ett hälsodistrikt där mödradödligheten ökat.

Mål för effekter på kort och medellång sikt har uppnåtts och insatsen antas ha bidragit till långsiktiga effekter som att minska barn- och mödradödlighet i de tre provinserna. Genom att decentralisera hälsovården i Guatemala har vården förbättrats i områden där det tidigare rått stor brist på kvalificerad vårdpersonal och infrastruktur.

Utifrån tillgänglig redovisning är det oklart hur arbetet med personal och ledning har integrerat jämställdhet. Ingen strategi för kvinnligt ledarskap nämns, vilket sannolikt innebär att programmet inte har tagit hänsyn till jämställdhetsaspekter kring ledning och genomförande.

3.2.4 Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel

4. Stöd till genomförande av Liberias sannings- och försoningskommission

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
53 290	13%	200712– 201012	Stöd till specifikt program genom organisation	UNDP

Mål för effekter på kort och medellång sikt:

- Förståelse och upprättelse för kvinnor utsatta för sexuellt våld mellan 1979 och 2003 i Liberia.

Insatsen har genomförts av UNDP i samarbete med Liberias sannings- och försoningskommission (Truth and Reconciliation Commission in Liberia, TRC) som har tillsatts av presidenten Ellen Johnson Sirleaf för att utreda krigsförbrytelser i Liberia. Genomförandet inkluderade utfrågningar, psykosocial rådgivning, säkerhet samt forskning och analys. Syftet med insatsens var att utarbeta en rapport med vittnesframställningar av både överlevande och förövare av krigsförbrytelser begångna mellan 1979 och 2003 i Liberia.

Resultat:

- En rapport med vittnesframställningar överlämnades till den liberianska regeringen juli 2009. Rapporten rekommenderade inrättande av en krigsförbrytartribunal och att ett antal personer, inklusive den sittande presidenten, ska förbjudas inneha ett statligt ämbete under trettio år. Vidare rekommenderades ett förbud mot diskriminering och våld mot kvinnor och att regeringen bör prioritera kvinnors rättigheter och hälsa, samt att rehabilitering för överlevare av sexuellt våld ges prioritet. I återuppbyggandet av det liberianska samhället ska särskild vikt läggas på att ge kvinnor en möjlighet att stärka sin ekonomiska situation och att institutioner stärks så att kvinnor skyddas i samhället.
- I samband med utarbetande av rapporten har kvinnor vid flertal intervjuer berättat om övergrepp de utsatts för. Av dessa har cirka 10 fall tagits vidare till domstol. Utfrågningarna har sända i radio och rapporterats i media. Mediabevakningen följdes av cirka 60 procent av Monrovias befolkning.
- Ökad kännedom om brott begångna under konflikten. I en opinionsundersökning i Monrovia svarade 66 procent att de kände till innehållet i rapporten och att de hade följt med i de offentliga utfrågningarna.

Insatsen har uppnått mål för effekter på kort och medellång sikt. Den rapport som har utarbetats inom ramen för insatsen är den första och för allmänheten tillgängliga översikten av brott mot mänskligheten i Liberia mellan 1979 och 2003. Kvinnor har fått sina röster hörda och befolkningen har fått en djupare insikt om kvinnors situation under konflikten.

En av rekommendationerna i rapporten var att tillsätta en oberoende institution för mänskliga rättigheter, vilket har gjorts. Den oberoende institutionen för mänskliga rättigheter stöds av regeringen via statsbudgeten. Enligt rekommendationerna skulle även en krigsförbrytartribunal upprättats men detta har ännu inte skett.

3.2.5 Sammanfattande bedömning av resultatet av fyra insatser vars delsyfte är att främja jämställdhet

Regeringens bedömning är att exemplen visar på de möjligheter och problem som kännetecknar integrerade verksamheter. Det har också ett stort antal utvärderingar av jämställdhetsintegrering i utvecklingssamarbetet visat.

Insatsen *stöd till genomförande av Liberias sannings- och försoningskommission (insats 4)* med presidentens ledning mot det sexuella våldet mot kvinnor är ett exempel som visar att det troligen är lättare att uppnå resultat när det finns ett tydligt politiskt mandat för att prioritera frågorna.

Insatsen *stöd till jämställdhetsintegrerat jordbruksprogram i Kenya (insats 2)* visar vidare att en förutsättning för att lyckas med jämställdhetsintegreringen är att arbetet baseras på en analys av män och kvinnors olika problem, behov och möjligheter utifrån rådande normer och strukturer. För att jämställdhetsanalyserna ska tillämpas och få genomslag i programmets utformning och framförallt i tydliga målformuleringar kring jämställdhet behöver de aktivt följas upp. Här måste det finnas kunniga handläggare och samarbetspartners som vet vilka frågor som behöver ställas.

Insatserna visar också att jämställdhetsintegrering i praktiken ofta handlar om att åtgärda specifika behov och intressen som kvinnor har utifrån sina roller och positioner i rådande samhällsordning. Insatsen *stöd till jämställdhetsintegrerat jordbruksprogram i Kenya (insats 2)* är ett exempel där man lyft frågorna om maktfördelning och i viss utsträckning bidragit till att kvinnor ökat sin makt inom hushållet. Insatsen *stöd till förbättrad mödra- och barnhälsovård i Guatemala (insats 3)* visar på mycket goda resultat när det gäller tillgång till central mödravård. Man har däremot inte haft ambitionen/inte lyckats med att lyfta frågan om illegal abort som också bidrar till mödradödlighet.

Uppföljning av jämställdhetsintegrerade insatser kräver könsuppdelad statistik och analyser av jämställdhetsintegreringens genomslag. Insatsen i Kenya är ett exempel där det finns en ambition hos programmets ledning att arbeta med jämställdhetsintegrering. Denna ambition stannar dock hos programmets ledning, vilket påvisar vikten av att göra ambitionen förståelig för de som jobbar i projektet, exempelvis genom att visa hur projektets övriga mål kan gagnas av jämställdhetsintegrering.

3.3 Exempel på dialog för att främja jämställdhet

Policydialogen har en allt viktigare funktion i Sveriges utvecklingssamarbete. Den genomförs av svenska aktörer med representanter för samarbetsländerna, internationella organisationer, andra givare och biståndsfinansiärer, organisationer i det civila samhället och privata aktörer. Dialog bygger på ömsesidigt förtroende och respekt. Förtroende och tillit kan ta lång tid att bygga upp, i synnerhet i relation till känsliga sociala, politiska och ekonomiska frågor som kan ingå i dialogen. Dialogen verkar lyckas bäst när den är förankrad i verkligheten i nationella kontexten eller kopplad till specifika utvecklingsinsatser med tydliga mål och syfte.

I följande avsnitt redovisas fyra exempel på hur dialog har använts för att främja jämställdhet. Redovisningen görs med utgångspunkt från fyra exempel och visar hur dialogen har utformats, framsteg som har gjorts och resultat som har uppnåtts.

I regeringens riktlinjer för samarbetsstrategier framgår det att dialog inom utvecklingssamarbetet har två huvudsyften. Dels att få ett ökat

genomslag för svensk politik, dels att med dialogen som instrument öka möjligheterna att nå de mål som anges i policyer och strategier som regeringen fastställer för utvecklingssamarbetet.

Beroende på frågans karaktär och de specifika förutsättningarna i varje enskilt fall kan dialoginstrumentet användas såväl bilateralt som globalt. Dialogen kan föras mellan olika aktörer i Sverige, i samarbetsländerna, regionalt och på global nivå. Aktörerna kan vara enskilda stater, multilaterala organisationer, näringsliv, myndigheter, universitet och civilsamhällets organisationer inklusive ungdoms- och kvinnoorganisationer.

3.3.1 Bilateral dialog: Tanzania och Zimbabwe

I både Tanzania och Zimbabwe har den bilaterala dialogen styrts av en årlig resultatnriktad dialogplan, framtagna inom ramen för operationaliseringen av samarbetsstrategin. Dialogen har förts både på teknisk och politisk nivå och respektive ambassadör har spelat en central roll. Utformningen av den dialog som förts på teknisk nivå, i direkt anslutning till det bilaterala samarbetet, har tagit fasta på pågående processer inom respektive land, så som revidering av utbildningspolicyn i Tanzania och framtagandet av lagen som förbjuder våld i nära relationer i Zimbabwe.

1. Tanzania: Dialog om gravida elevers rätt till utbildning

Dialogen har genomförts under perioden 2008–2010 och fokuserat på gravida elevers rätt till utbildning och på hur ofrivilliga tidiga graviditeter kan undvikas. Sidas stöd till utbildningssektorn i Tanzania var en tydlig ingång till dialogen kring dessa frågor. Särskilda tillfällen gavs när Sida var ordförande i givargruppen för utbildningsstödet. Som komplement till sektorstödet finansierades en flickskola som verkade som en modellskola för en strävan mot att förhindra tidiga graviditeter och stödja unga mammors rätt till utbildning. Skolans rektor har vidare deltagit i Sidas internationella utbildningsprogram ”Child Rights, Classroom and School Management”. Agerandet inom dessa ramar har strategiskt åtföljts av att ambassadören skrivit tidningsartiklar, hållit offentliga tal och givit intervjuer om bl.a. kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och kvinnors och flickors rättigheter.

Resultat av dialogarbetet

Den dialog som har förts kan delvis ha bidragit till den förändring som har skett i det tanzaniska samhället när det gäller inställningen till tidiga graviditeter och gravida flickors rätt till undervisning. Detta återspeglas bl.a. i en reviderad utbildningspolicy som tydligare tar upp flickors rätt att komma tillbaka till skolan efter förlossning. Ett annat resultat som dialogen bedöms ha bidragit till är att utbildningsministeriet i mars 2010 antog riktlinjer för hur gravida flickor ska kunna fortsätta sina studier, ”Guidelines on how to enable pregnant school girls to continue with their studies”. Ytterligare en positiv förändring är att fler internationella givare och organisationer idag arbetar med dessa frågor. Exempelvis genom

policydialog och genom att arbeta med att öka medborgarnas medvetande om vikten av att förhindra tidiga graviditeter och hävda unga gravida flickors rätt till utbildning efter barnets födelse. Skr. 2010/11:167

2. Zimbabwe: Dialog mot könsrelaterat våld

I Zimbabwe har fokus för dialogarbetet varit bekämpning av könsrelaterat våld. I stort har dialogarbetet bedrivits på samma sätt som i Tanzania, men utan de ingångar som ett bilateralt samarbete på regeringsnivå möjliggör. Arbetet inriktades istället på att skapa en dialog mellan ett antal kvinnoorganisationer i Zimbabwe i syfte att bidra till en sammanhållen och stark position för dessa inför framtagandet av lagen mot våld i nära relationer. För att stärka dialogarbetet ytterligare har Sida tagit fram en broschyr som visar kostnaderna av könsrelaterat våld.

Sverige bygger sin roll som aktiv dialogpart på stöd till ett stort antal insatser som stärker kvinnors rättigheter, vilket gör Sverige till en av flera ledande biståndsgivare inom detta område i Zimbabwe.

Resultat av dialogarbetet

Inom ramen för dialogen har Sverige fått möjlighet att medverka i ett förhör i ett offentligt utskott i samband med framtagandet av lagen mot våld i nära relationer.

Sverige har arbetat med att stärka strategiska aktörer som den nationella paraplyorganisationen för jämställdhetsfrågor (National Women's Coalition) och fört samman olika aktörer från civila samhället som t.ex. en organisation som arbetar med våld mot kvinnor (Musasa project) och det zimbabwiska advokatsamfundet för kvinnofrågor (Zimbabwe Women's Lawyers Association). Det har resulterat i en sammanhållen och stark position bland kvinnoorganisationerna

Även om lagen mot våld i nära relationer har antagits saknas fortfarande resurser för att implementera lagen på ett effektivt sätt. Det svenska arbetet med koordinera relevanta organisationer från civila samhället har resulterat i en koherent service för våldsutsatta kvinnor. Genom att kvinnoorganisationerna samarbetar skapas också förutsättningar för genomslag i arbetet med att motverka våld mot kvinnor.

3.3.2 Dialog med multilaterala organisationer: Världsbanken och UNCTAD/WTO

3. Dialog med Världsbankens internationella utvecklingsfond (IDA)

Sedan 2008 har Sida och Utrikesdepartementet fört en dialog med Världsbanken som varit fokuserad på kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. Målet för denna dialog var att i påfyllningsförhandlingarna 2010 av Världsbankens fönster för låginkomstländer, IDA (förhandlingar mellan givarna och IDA om dess policyinriktning och nya fleråriga finansieringsåtaganden) utse jämställdhet som ett särskilt tema för IDA:s verksamhet under den

kommande treårsperioden (IDA16). Målet uppnåddes redan under det första förhandlingsmötet i mars 2010.

Syftet var att påverka IDA:s verksamhet så att de systematiskt ökar sina investeringar för att främja jämställdhet i samarbetsländerna. Sverige vill särskilt se ökad jämställdhetsintegrering i den verksamhet som banken driver för att främja kvinnors ekonomiska aktörskap och landsbygdsutveckling. Världsbanken har komparativa fördelar inom dessa sektorer. Det skulle exempelvis kunna innebära att kvinnliga jordbrukare får tillgång till lån och jordbruksrådgivning för att förbättra sin produktion av grödor, eller att kvinnor får rätt till ägande och nyttjande av mark.

Flera aspekter låg bakom Sveriges beslut om att föra en strategisk dialog med Världsbanken om kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. I flera år har Sverige gett stöd till Världsbankens handlingsplan för jämställdhet (Gender Equality as Smart Economics: A World Bank Group Gender Action Plan 2007–2010, GAP). Under 2008 bedömdes förutsättningarna för att gå vidare med en strategisk dialog avseende jämställdhet särskild goda. Bl.a. hade Världsbankens president vid årsmötet 2008 gjort särskilda åtaganden gällande jämställdhet, dessutom hade ett antal andra givare visat intresse för att öka Världsbankens investeringar i jämställdhet.

Sveriges stöd till Världsbankens handlingsplan för jämställdhet skapade en grund för Sidas dialog med Världsbankens jämställdhetsteam om hur arbetet kunde systematiseras inom verksamheten. Detta har skett i nära samarbete med UD som fört en parallell dialog med Världsbankens IDA-team.

I början av 2009 tog Sida initiativet till att inom OECD/DAC:s formella nätverk om jämställdhet (GENDERNET) skapa en informell arbetsgrupp för att specifikt driva jämställdhet i IDA-16-förhandlingen. I gruppen ingick representanter från Danmark, England, Kanada, Tyskland, Norge och Sverige. Som samordnare för gruppen tog Sida fram gemensamma budskap kring jämställdhet som framfördes av de olika länderna under IDA-16 förhandlingen.

Världsbankens jämställdhetsteam bjöds i mars 2009 in till ett möte med Sida och Utrikesdepartementet för att presentera IDA-15 processen och planeringen för IDA-16. Därefter utarbetade Sida indikatorer för att mäta jämställdhet i IDA-16 processen, vilka sedan integrerades i Världsbankens övergångsplan för jämställdhet i IDA-16.

Därefter har Utrikesdepartementet aktivt drivit jämställdhetsfrågorna vid själva förhandlingsmötena, vid halvtidsöversynen av IDA-15, inom den nordisk-baltiska kretsen och med andra likasinnade motparter i förhandlingarna och som EU-ordförande under det första halvåret 2009, med mycket gott stöd av Sida som expertmyndighet.

Resultat av dialogarbetet

Målet för dialogen, att anta jämställdhet som särskilt tema för IDA:s verksamhet under den kommande treårsperioden, har uppnåtts. Den svenska dialogen bedöms vara ett stort bidrag till detta. Sverige arbetar nu vidare, i dialog med Världsbanken, med att precisera indikatorer för att mäta genomslaget av jämställdhet i Världsbankens processer och i Världsbankens portföljer i IDA-länderna.

Hållbar fattigdomsbekämpning förutsätter ekonomisk tillväxt, tillväxt förutsätter konkurrenskraftiga företag samt fungerande handelsrelationer. Detta resonemang tillsammans med den svenska regeringens prioritering av jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen ligger bakom Sidas beslut att föra en strategisk policydialog med ITC (International Trade Centre). Dialogen förs under perioden 2009–2012, kopplat till Sidas finansiella stöd till ITC. ITC är FN-systemets centrala organ för handelsfrämjande och handelsutveckling som inrättades gemensamt av FN:s konferens om handel och utveckling (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) och Världshandelsorganisationen (WTO). ITC:s uppdrag är att stödja den privata sektorn i utvecklingsländer och transitionsekonomier genom att stärka företagets konkurrenskraft, utveckla nya strategier för handelsfrämjande och öka förståelsen för de regelverk som styr internationell handel. Sverige är en av ITC:s viktigaste finansiärer och dialogpartners.

I dialogen med ITC har Sida prioriterat tre teman:

1. Ökad fokus på fattigdomsreducering och tillväxt som gynnar fattiga män och kvinnor
2. Förbättrad resultatnriktad styrning
3. Integrering av jämställdhet i ITC:s projekt och programhantering med fokus på kvinnor som ekonomiska aktörer.

Tabellen nedan är exempel ur Sidas dialogplan som tydligt beskriver dialogfrågor, vem dialogen riktar sig mot, arenor och processer för dialogen, budskap och förväntade resultat.

Exempel ur Sidas dialogplan för ITC

Dialogfråga	Målgrupp	Arenor/processer	Budskap	Förväntade resultat
Jämställdhetsintegrering med fokus på kvinnors ekonomiska aktörskap	ITC:s seniora ledare, ITC:s samarbetsländer	1) Direkt dialog med ITC:s chefer 2) Likasinnade givare 3) Publika framträdande vid Joint Advisory Group	1) Integrering av jämställdhet i ITC:s projekt och program 2) Visualisering av jämställdhetsintegreringsresultat på projektnivå 3) ITC:s jämställdhetsarbete i partnerländerna	1) Att jämställdhet blir en obligatorisk del i ITC:s interna kvalitetssäkringsarbete 2) Förbättrad systematisk rapportering om jämställdhet i ITC:s årsrapport 3) Redovisning av kvantitativ data om kvinnligt deltagande i ITC:s utbildningsaktiviteter 4) Aktivt nå ut till TSI:s som fokuserar på kvinnliga exportörer

Flera faktorer har bidragit till framsteg i dialogen med ITC. Som största givare av basbudgetstöd och historiskt långsiktig partner har Sverige haft goda ingångar för dialog med ITC:s högsta ledning. ITC:s verksamhet i allmänhet och dialogarbetet i synnerhet har präglats av ett nära samarbete mellan Sida, Utrikesdepartementet och Sveriges ständiga representation i Genève som på plats fört fram svenska budskap och ståndpunkter. I detta samarbete har Sida ansvarat för substans och dialoginnehåll som representationen fört fram i olika fora, exempelvis det årliga mötet i den gemensamma rådgivande gruppen (Joint Advisory Group). Vidare har

samarbetet mellan givare i både formella och informella konstellationer varit konstruktivt. Sverige har svarat för att utarbeta centrala styrdokument, parallellt med utveckling av metoder och kapacitet inom området som ansvariga för dialogen har använt.

Resultat av dialogarbetet

Resultaten av Sveriges dialog med ITC om jämställdhetsintegrering och kvinnors ekonomiska egenmakt bedöms mycket goda. Jämställdhet har blivit en obligatorisk del i ITC:s interna kvalitetssäkringsarbete. Detta åskådliggörs av bildandet av en kvalitetssäkrande programkommitté vars uppgift är att bevaka hur olika projekt överensstämmer med organisationens strategiska prioriteringar och uppsatta mål, däribland millennieutvecklingsmål tre som syftar till ökad jämställdhet. Detta har varit en av Sidas rekommendationer som nu realiserats. Vidare har rapporteringen om jämställdhet ökat markant i ITC:s årsrapporter sedan dialogen initierades 2005.

ITC har tagit en ledande roll för att integrera och driva frågorna om jämställdhet och handel. Ett exempel på detta var heldagsseminariet *Round table: Gender Dimension of Aid for Trade* som organiserades av ITC och WTO i oktober 2010. Aid for Trade-initiativet lanserades vid WTO:s ministermöte i Hongkong 2005 efter insikten att ökat marknadstillträde och handelsliberaliseringar inte var tillräckligt för att fattiga länder skulle lyckas expandera sin handel och dra nytta av handel som ett medel för ekonomisk utveckling. Aid for Trade-initiativet syftar till att ta ett helhetsgrepp på det handelsrelaterade biståndet. Syftet med seminariet var i första hand att uppmärksamma jämställdhetsaspekter inom Aid for Trade och att utifrån förberedda fallstudier diskutera hur man bäst kan integrera jämställdhetsaspekter inom Aid for Trade. Efter mötet skapades ett nätverk av experter kring handel och jämställdhet för att i framtiden dela med sig av erfarenheter och inleda gemensamma projekt.

3.3.3 Sammanfattande bedömning av resultat gällande dialog

De redovisade exemplen visar att dialog är en viktig metod för att uppnå resultat inom utvecklingssamarbetet. Det kan samtidigt konstateras att de resultat som uppnåtts endast visar framsteg i processer som först på längre sikt kan leda till konkreta förbättringar för ökad jämställdhet.

Det är en utmaning att formulera konkreta mål för dialogarbetet och utifrån dessa utforma en framgångsrik dialog som bidrar till ökad jämställdhet på längre sikt. När det gäller jämställdhet kan det även finnas behov av kompetensutveckling inom det specifika område som dialogen är inriktad på. För sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har regeringen i samarbete med RFSU och Sida tagit fram och lanserat ett särskilt dialogmaterial för att stärka utlandsmyndigheternas kompetens att föra en effektiv dialog kring dessa frågor.

Av exemplen ovan drar regeringen följande slutsatser :

- Dialogen ska vara planerad, strukturerad och styrd av tydligt formulerade mål.

- Dialogen ska utgå från en analys av pågående processer/aktuella tendenser i landet/globalt för att identifiera strategiska tillvägagångssätt och partners.
- Dialogen ska ledas och drivas på så hög politisk nivå som möjligt.
- Dialogfrågan ska så långt möjligt länkas till pågående processer i landet (t.ex. revidering av utbildningspolicyn i Tanzania och framtagandet av lagen mot våld i nära relationer i Zimbabwe) eller inom den organisation som ska påverkas (t.ex. Världsbanken och IDA förhandlingarna).
- Kopplingar mellan dialog och finansiella stöd ska om möjligt utnyttjas.
- Sveriges samlade kompetens och kapacitet ska utnyttjas.
- Tillräckliga resurser måste avsättas för att föra en konstruktiv dialog.

4 Resultat från det multilaterala utvecklingsarbetet

Detta avsnitt innehåller en redovisning och bedömning av resultat från jämställdhetsarbetet i fyra multilaterala organisationer: UNFPA, UNICEF, UNIFEM och Världsbanken.

För respektive organisation görs en kort redogörelse för organisationens mandat och hur man arbetar inom jämställdhetsområdet. Därefter följer en kort redogörelse för Sveriges syn på organisationen, det svenska arbetet/engagemanget och det svenska finansiella stödet.

För varje organisation har ambitionen varit att presentera en samlad redovisning av resultat från den verksamhet som organisationen stödjer inom jämställdhetsområdet. Redovisningen består av exempel från organisationens interna och externa verksamhet.

För att illustrera den typ av verksamhet som organisationen stödjer återfinns ett konkret exempel på ett projekt eller program som organisationen arbetar med inom jämställdhetsområdet. Merparten av dessa exempel har erhållit öronmärkta stöd (multi-bi stöd) från Sverige.

I slutet av varje avsnitt redovisas en samlad bedömning av uppnådda resultat och hur väl organisationen arbetar med att främja jämställdhet.

4.1 UNFPA

FN:s befolkningsfond (United Nations Population Fund, UNFPA) arbetar med att följa upp det handlingsprogram som antogs i samband med FN:s konferens om befolkning och utveckling (International Conference on Population and Development, ICPD) i Kairo 1994. UNFPA:s tre fokusområden är befolkning och utveckling, reproduktiv hälsa och rättigheter samt jämställdhet.

Hela UNFPA:s verksamhet vägleds av vikten av jämställdhet och kvinnors inflytande. Utöver målen i UNFPA:s strategiska plan 2008–2013 styrs verksamheten av ett strategiskt ramverk för jämställdhet och ökat inflytande för kvinnor 2008–2011. UNFPA arbetar för ökad

jämställdhet både genom att integrera jämställdhet i all sin verksamhet och genom direkta insatser. Arbetet sker genom policydialog, påverkansarbete och tekniskt stöd för att bygga nationell kapacitet.

Antagandet av det strategiska ramverket för jämställdhet och ökat inflytande för kvinnor 2008–2011 innebär förbättrade möjligheter för UNFPA att integrera jämställdhet i sin verksamhet. Inför utarbetande av ramverket gjordes en intern utvärdering av UNFPA:s arbete med jämställdhetsintegrering. Utvärderingen fann bl.a. att graden av jämställdhetsintegrering var ojämn inom organisationen, att personalen ibland saknade tillräckliga kunskaper om jämställdhet och att den kunskap som fanns var ojämnt fördelad inom organisationen. Det fanns en missuppfattning inom organisationen att endast utsedda fokuspunkter och rådgivare för jämställdhetsfrågor skulle arbeta med jämställdhet. Vidare framkom att användarvänliga verktyg för att integrera jämställdhet i verksamheten saknades och att det fanns ett behov av att inkludera indikatorer för jämställdhetsintegrering och stärkande av kvinnors egenmakt i UNFPA:s system för programmering och uppföljning.

Det strategiska ramverket ska stärka UNFPA:s kapacitet och ansvarsutkrävande när det gäller jämställdhetsfrågor. Detta ska bl.a. ske genom obligatoriska kurser i jämställdhetsintegrering för all personal, integrering av jämställdhet i UNFPA:s redovisningssystem och förbättrad uppföljning av investeringar i jämställdhet. En utvärdering av genomförandet av det strategiska ramverket ska ske under 2011.

4.1.1 Svenskt samarbete med UNFPA

Sverige anser att UNFPA är en mycket relevant aktör i förhållande till målen för det svenska utvecklingssamarbetet och regeringens tematiska prioriteringar. Den interna effektiviteten bedöms vara god. System för resultatstyrning finns på plats, men ytterligare förbättringar är nödvändiga, bl.a. när det gäller redovisning av resultat och resultatbaserad budgetering. UNFPA:s externa effektivitet anses vara godkänd. Kapaciteten att leverera på landnivå begränsas till viss del av små finansiella resurser samt det faktum att UNFPA arbetar med frågor som är kontroversiella i flera länder.

Sverige har ett mycket gott samarbete med UNFPA. Samarbetet med och påverkan på UNFPA sker genom vårt arbete i styrelsen, bilateral dialog och finansiellt stöd. Under de senaste åren har Sverige framför allt fokuserat på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt förbättrad resultatstyrning i dialogen med UNFPA.

Sverige är sedan 2005 den näst största givaren av basbudgetstöd till UNFPA. År 2010 uppgick det svenska basbudgetstödet till 423,5 miljoner kronor. Utöver basbudgetstöd bidrar Sverige, mestadels genom Sida, med öronmärkt stöd (s.k. multi-bi stöd) till UNFPA. Det svenska öronmärkta stödet uppgick 2010 till 109 miljoner kronor. År 2011 beräknas det svenska basbudgetstödet till UNFPA uppgå till 445,5 miljoner kronor.

UNFPA redovisar resultat av verksamheten mot uppställda mål och indikatorer i den strategiska planen 2008–2013. Den rapportering som finns tillgänglig redovisar inte resultat av verksamheten på en aggregerad nivå. Redovisningen nedan redogör därför för enskilda exempel på hur UNFPA arbetar för att främja jämställdhet och vilka resultat som har uppnåtts.

Två övergripande mål i UNFPA:s strategiska plan är av särskild relevans för jämställdhetsområdet. Det är målen om:

- ökad jämställdhet och ökade möjligheter för kvinnor och unga flickor att utöva sina mänskliga rättigheter och leva utan diskriminering och våld och
- universell tillgång till reproduktiv hälsa 2015 och universell tillgång till hiv-prevention 2010.

Nedan redogörs för hur UNFPA arbetar med vart och ett av dessa. *För att uppnå jämställdhetsmålet* arbetar UNFPA bl.a. för att inkludera jämställdhet och kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, särskilt kvinnors reproduktiva rättigheter, i nationella policyer, ramverk och lagar. UNFPA arbetar även för minskad förekomst av kvinnlig könsstympning och könsrelaterat våld.

UNFPA:s arbete har bl.a. bidragit till att andelen länder med lagar i enlighet med säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet ökade från 62,1 till 85,7 procent mellan 2007 och 2009 (UNFPA:s mål för 2011 är 75 procent). Vidare ökade andelen länder som integrerar reproduktiva rättigheter i sin rapportering till kvinnokonventionen från 77,7 till 91,4 procent under samma period. På ett mer konkret plan har detta arbete exempelvis bidragit till att familjeplanering inkluderats som en rättighet i Ecuadors konstitution och i den nationella utvecklingsplanen.

För att minska förekomsten av kvinnlig könsstympning har UNFPA, tillsammans med UNICEF, påverkat nationella institutioner och det civila samhället i tolv afrikanska länder att överge praktiserandet av kvinnlig könsstympning. Arbetet har resulterat i att samhällen i Etiopien, Gambia, Guinea, Sudan och Senegal har slutat praktisera kvinnlig könsstympning. I Etiopien har 4 000 flickor i Afar-regionen undgått att utsättas för könsstympning och mer än 9 000 familjer har valt att sluta utöva kvinnlig könsstympning.

UNFPA har under 2010 bidragit till framtagandet av regionala FN-strategier mot könsrelaterat våld i Latinamerika, Karibien och Afrika. Andelen länder med mekanismer för att övervaka och minska förekomsten av könsrelaterat våld har ökat från 87 procent 2008 till 93,6 procent 2009, inklusive i humanitära situationer (UNFPA:s mål för 2011 är 90 procent). Vidare har andelen länder som i utbildningen av hälsopersonal inkluderar behandling av patienter som utsatts för könsrelaterat våld ökat från 66 procent 2008 till 72,7 procent 2009. Däremot har andelen kvalificerad hälsopersonal som behandlar personer som utsatts för könsrelaterat våld minskat från 25 procent 2008 till 22 procent 2009.

I återuppbyggnadsarbetet efter jordbävningen i Haiti 2010 har UNFPA varit samordnande för insatser relaterade till könsrelaterat våld. UNFPA

har bl.a. installerat 200 solcellslampor i mer än 20 läger för att möjliggöra för närmare 40 000 kvinnor och flickor att röra sig säkrare inom lägerområdena.

För att uppnå målet om universell tillgång till reproduktiv hälsa och hiv-prevention arbetar UNFPA bl.a. för att möta efterfrågan på preventivmedel, förbättrad mödrahälsovård och stärkt hiv-prevention bland kvinnor.

Under 2009 distribuerade UNFPA bl.a. 59 miljoner kvinnliga kondomer. I Namibia har UNFPA bidragit till att användandet av preventivmedel har ökat från 21 procent 1992 till 46 procent 2006–2007. I Pakistan samarbetade UNFPA med regeringen för att öka kapaciteten att tillhandahålla preventivmedel. Arbetet resulterade i att 60 procent av landets hälsofaciliteter nu tillhandahåller fyra sorters preventivmedel.

UNFPA arbetar också för att öka andelen hiv-smittade gravida kvinnor som får medicin för att förhindra överföring av smittan till barnet. Mellan 2007 och 2008 skedde en ökning från 33 till 45 procent.

Exempel på program inom jämställdhetsområdet:

UNFPA:s tematiska fond för mödrahälsa

UNFPA:s tematiska fond för mödrahälsa ”*The Maternal Health Thematic Fund*” startades 2008. År 2009 fick fonden 102 miljoner kronor i frivilliga bidrag. Sverige har bidragit med 22 miljoner kronor för perioden 2009–2012. Utöver Sverige bidrog Österrike, Luxemburg, Nederländerna och Spanien till fonden under 2009.

Fonden för mödrahälsa gav stöd till 31 länder under 2009, de flesta i Afrika. Det är länder med hög mödradödlighet, hög fertilitet och låg användning av preventivmedel. Målet är att minska mödradödligheten genom att förbättra tillgången till och användningen av olika metoder för familjeplanering, öka andelen förlossningar med närvaro av utbildad sjukvårdspersonal och förbättra kvaliteten på mödrahälsovården, inklusive obstetrisk vård, vård av nyfödda och prevention och behandling av fistula.

Fondens aktiviteter har bidragit till ett ökat fokus på mödrahälsa, bl.a. genom att kampanjer mot fistula genomförts i 18 länder och den internationella barnmorskedagen uppmärksammats i 12 länder. I 12 programländer har behovet av barnmorskor analyserats och resultatet har använts för att planera och utforma barnmorskeutbildningar. I Kambodja har det skett en ökning av platserna på barnmorskeutbildningen (från 335 till 830) och i Elfenbenskusten fick 290 barnmorskestudenter ytterligare två månaders praktik innan de började arbeta. Fonden bidrog under 2009 också till att 4 400 kvinnor fick behandling för fistula. I Sudan behandlades fler än 100 kvinnor för obstetriskt fistula. Under 2009 bidrog fonden också till ökad kapacitet att behandla fistula på 100 hälsoinrättningar i 23 länder. Fler än 1 000 läkare, sjuksköterskor, barnmorskor och socialarbetare utbildades i hur fistula kan förebyggas och behandlas.

2009 är fondens första verksamhetsår och fokus i den rapportering som finns tillgänglig är på genomförda aktiviteter. Rapporteringen visar dock att framsteg kan göras genom antagandet av strategier för

familjeplanering, utbildad personal i samband med förlossningar (framför allt barnmorskor), ökad tillgång till och användande av obstetrisk vård och vård av nyfödda. Bedömningen är att det arbete som utförts under 2009 kommer att leda till effekter på flera områden kommande år. Skr. 2010/11:167

4.1.3 Sammanfattande bedömning av resultat

Sammantaget bedöms UNFPA:s resultat på jämställdhetsområdet vara goda. De resultat som redovisas visar på en positiv utveckling och i flera fall når resultaten från 2009 längre än uppsatta mål för 2011. UNFPA:s möjlighet att leverera och rapportera resultat har förbättrats i och med antagandet av UNFPA:s strategiska plan 2008–2013, i vilken mål på kort och lång sikt, indikatorer samt baslinjedata anges. Under 2011 äger en halvtidsöversyn av den strategiska planen rum. Halvtidsöversynen utgör en möjlighet att se över och eventuellt förändra mål och indikatorer för att ytterligare förbättra mätbarhet och rapportering. Enligt UNFPA utgör bl.a. ojämn kunskap om jämställdhetsfrågor och liten kapacitet för jämställdhetsintegrering i partnerländerna utmaningar för det fortsatta arbetet. Det är också svårt att nå resultat när det gäller reproduktiv hälsa och rättigheter eftersom frågorna är känsliga i många länder. Reformeringen av FN och ”Ett FN” på landnivå har möjliggjort nya sätt att koordinera arbetet med jämställdhet. Exempelvis erbjuder UNFPA, som en del av FN:s landteam i Vietnam, stöd till regeringen på ett mer koherent och samlat sätt, särskilt inom området könsrelaterat våld. Ökad samordning på landnivå har också visat positiva resultat när det gäller att integrera UNFPA:s frågor i hela FN:s arbete i ett land. En fortsatt reformering av FN på landnivå ökar således UNFPA:s möjligheter att få genomslag för sin verksamhet och uppnå goda resultat.

4.2 UNICEF

Förenta Nationernas barnfond (United Nations Childrens Fund, UNICEF) arbetar för att förverkliga barnets rättigheter, dvs. barnets överlevnad, trygghet, utveckling och inflytande. I UNICEF:s strategiska plan för perioden 2006–2013 finns fem prioriterade områden, s.k. fokusområden: barns överlevnad och utveckling, primärutbildning och jämställdhet, hiv och aids, barns rätt till skydd från våld och utnyttjande samt påverkansarbete och partnerskap.

År 2008 genomfördes en utvärdering av jämställdhetsarbetet i UNICEF. Stora brister identifierades på alla nivåer i organisationen. I styrelsen agerade Sverige för en tydlig respons från UNICEF:s ledning avseende vilka åtgärder man avsåg vidta. Enligt beslut i styrelsen presenterade UNICEF i januari 2009 en åtgärdsplan med fokus på att uppdatera UNICEF:s jämställdhetspolicy och att bygga intern kapacitet gällande jämställdhet.

Under 2010 revideras UNICEF:s policy för jämställdhet samt ökat inflytande och deltagande för kvinnor och flickor. UNICEF utarbetade

även en arbetsplan (2010–2012) och regionala strategier i syfte att förbättra organisationens kapacitet på jämställdhetsområdet.

UNICEF ska integrera jämställdhet inom samtliga verksamhetsområden med målet att bidra till att flickor och pojkar på lika villkor kan åtnjuta rätt till skydd, överlevnad, utveckling och utbildning. För att nå resultat arbetar UNICEF med påverkansarbete för attitydförändringar och ger tekniskt stöd för att bygga nationell kapacitet.

UNICEF har under de senaste två åren gjort betydande förändringar inom organisationen för att bättre kunna integrera jämställdhet i programverksamheten och för att nå resultat på jämställdhetsområdet.

År 2009 uppmanades UNICEF:s landkontor att göra en översyn och analys av landprogrammen utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Översynen och analysen ska ligga till grund för landspecifika och fleråriga handlingsplaner för jämställdhet. Vid en oberoende utvärdering av landprogrammen fann man att cirka 60 procent av gällande landprogram hade integrerat jämställdhet i överensstämmelse med rådande UNICEF-standards. Målet är dock att samtliga nya program ska integrera jämställdhet.

För att stärka UNICEF:s kompetens på jämställdhetsområdet har anställdas befattningsbeskrivningarna anpassats, redan anställd personal har erhållit vidareutbildning och anställda inom landprogram och humanitära insatser har fått stöd av specialister. Målet är att det ska finnas en jämställdhetsexpert vid åtminstone varje regionkontor, men även landkontor har utsett fokuspunkter för jämställdhet eller skapat jämställdhetsteam. Även vid humanitära insatser finns en jämställdhetsrådgivare. Man har också utvecklat en jämställdhetsmarkör för att kunna spåra utgifter på jämställdhetsområdet.

De interna organisationsförändringarna har ännu inte fått fullt genomslag varför det inom vissa områden är svårt att göra en koppling till resultat på landnivå. Intern expertis kommer ta tid att bygga upp. Med UNICEF:s nya resultatramverk, vilket är kopplat till UNICEF:s strategiska plan, samt handlingsplan för jämställdhet, vilken är kopplad till jämställdhetspolicyn, bör resultat enklare kunna mätas och rapporteras.

4.2.1 Svenskt samarbete med UNICEF

Sverige anser att UNICEF har en god intern och extern effektivitet. Den interna effektiviteten har dock varit föremål för diskussion i styrelsen, vilket kom att leda till omfattande reformer, inklusive på jämställdhetsområdet. Sverige konstaterar vidare i organisationsbedömningen att UNICEF har god global närvaro, stark legitimitet och deltar aktivt i nationell och global samordning, vilket har påverkat den externa effektiviteten positivt. UNICEF anses i viss mån brista v.g. informationsutbyte och harmonisering med andra stora aktörer inom samma verksamhetsområde som UNICEF.

Sverige har sedan lång tid tillbaka ett gott samarbete med UNICEF och är en av de viktigaste givarna. I styrelsen och annan dialog med UNICEF samt genom finansiellt stöd har Sverige de senaste åren fokuserat på barns rätt till skydd, utbildning och jämställdhet samt resultatbaserad

styrning. I dialog och stöd har Sverige bl.a. framhållit vikten av att UNICEF vidareutvecklar sitt påverkansarbete och andra insatser för flickors och kvinnors deltagande, sexuella och reproduktiva rättigheter, för att förhindra våld mot kvinnor och flickor samt för att öka flickors rätt till utbildning.

År 2010 uppgick det svenska basbudgetstödet till 471 miljoner kronor. Utöver basbudgetstöd bidrar Sverige, genom Sida, med stöd direkt till UNICEF:s verksamhet i olika länder (multi-bi stöd). År 2010 uppgick detta till 516 miljoner kronor. År 2011 beräknas Sveriges basbudgetstöd till UNICEF uppgå till 480 miljoner kronor.

4.2.2 Redovisning av resultat för att främja jämställdhet

Sedan 2009 är rapportering av interna och externa resultat på jämställdhetsområdet årligen uppe för diskussion i UNICEF:s styrelse. Vid en översyn 2010 av genomförandet av den strategiska planen rapporterades resultaten utifrån ett jämställdhetsperspektiv i förhållande till de fem fokusområdena. Redovisningen nedan baserar sig främst på dessa två informationskällor.

På global nivå har UNICEF stärkt sitt samarbete med FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor och på landnivå ger UNICEF stöd till konventionsstaternas rapportering till kommittén om efterlevandet av kvinnokonventionen. Sedan 2009 hänvisar alla landprograms resultatrapporter till hur UNICEF har bidragit till genomförandet av kommitténs rekommendationer.

För att förbättra resultaten vad gäller barns *överlevnad och utveckling* har UNICEF ökat fokus på kopplingen mellan kvinnors hälsa och barns hälsa samt överlevnad. Inom hiv och aids har UNICEF inriktat stödet på såväl preventiva som kurativa åtgärder och tillgång till service, så som förebyggande av mor-till-barn-smitta. I Zimbabwe nådde man t.ex. under ett år 49 000 personer i en kampanj för att förhindra mor-till-barn-smitta. För att förstå bristande resultat på området näringstillförsel har UNICEF i ett stort antal länder bidragit till jämställdhetsanalyser av familjers omvårdnad av barn och annan barnomsorg.

För att på bästa sätt bidra till minskad barn- och mödradödlighet har UNICEF utvecklat ett antal innovativa program. T.ex. i en provins i södra Sudan, där risken att dö till följd av graviditet eller förlossning är bland de högsta i världen, har ett program med motorcykelambulanser med sidovagn hjälpt kvinnor att få förlossningsvård på hälsoklinik. Inget dödsfall inträffade bland de 170 kvinnor som använde servicen 2009. Initiativet vidareutvecklas och servicen ska etableras till samtliga provinser i södra Sudan.

I syfte att öka antalet flickor som går i *grundskolan* har UNICEF genom dialog, program- och projektstöd bidragit till en mängd initiativ och åtgärder vilka resulterat i bl.a. avskaffande av skolavgifter, utbildning av kvinnliga lärare, åtgärder mot könsrelaterat våld och uppbyggnad av sanitetsfaciliteter. År 2009 hade exempelvis UNICEF bidragit till att 93 länder genom sina nationella utbildningsplaner ska åtgärda skillnader mellan flickors och pojkars tillgång till utbildning (87 länder 2008). Vidare har t.ex. UNICEF under ett år bidragit till att 800

unga kvinnor har utbildats till lärare i fyra provinser i norra Nigeria. I nordvästra Pakistan har UNICEF bidragit till att 460 kvinnliga lärare arbetar i grundskolan och att fler än 30 000 flickor har fortsatt grundskolan efter tid i flyktingläger. I provinsen Sindh i västra Pakistan bidrog UNICEF 2009 till att 376 flickskolor med 500 kvinnliga lärare öppnade och 125 000 flickor började skolan.

UNICEF har intensifierat sina insatser och sitt påverkansarbete för *skydd av barn*, inklusive förebyggande av könsrelaterat våld. År 2009 hade 66 av UNICEF:s landkontor genomfört program mot attityder och normer som riskerar att öka könsrelaterat våld och utnyttjande (56 länder 2008). Exempelvis nådde UNICEF ut till cirka fyra miljoner personer i en kampanj mot våld i Zambia.

År 2009 inledde UNICEF ett pilotprojekt i syfte att stärka fokus på jämställdhet i humanitära insatser. Inom ramen för det humanitära samordningen leder UNICEF tillsammans med UNFPA gruppen för könsrelaterat våld. Ansvarat inkluderar kapacitetsstöd till nationella samarbetspartners inom området.

*Exempel på program inom jämställdhetsområdet:
UNICEF:s utbildnings- och jämställdhetsprogram i Afghanistan*

UNICEF driver tillsammans med det afghanska utbildningsministeriet ett utbildnings- och jämställdhetsprogram i Afghanistan. Programmet pågår under perioden 2010–2013 och syftar till att öka antalet flickor i grundskolan samt förbättra läskunnigheten bland flickor och kvinnor. Programmets totala budget är drygt 120 miljoner miljoner US-dollar, varav Sverige, genom Sida, har bidragit med 170 miljoner kronor.

Barn i Afghanistan börjar i allt högre grad att gå i skolan men fortfarande står närmare 40 procent utanför. Av de barn som går i skolan är 37 procent flickor. Programmets mål är att 1,8 miljoner flickor får bättre förutsättningar till utbildning och att 370 000 analfabeter lär sig läsa och skriva. Programmet har bidragit till att antalet flickor som börjar skolan ökat med nästan 20 procent de senaste 5 åren. För att nå uppställda mål har UNICEF stött Afghanistans utbildningsministerium att skapa grunden för mer barnvänliga skolor genom att vidareutbilda lärare, bygga skolor och vatten- och sanitetsfaciliteter samt tillhandahålla skolmaterial. Skolor har också etablerats i avlägsna och svårtillgängliga områden. Att så många som hälften av barnen i dessa skolor är flickor beror främst på att skolorna ligger nära barnens hem samt att man har gjort särskilda satsningar för att öka antalet kvinnliga lärare. Jämställdhet har integrerats vid framtagande av ny läroplan vilket bl.a. gjort att bilder och texter har ändrats i nya läroböcker. Cirka 50 000 lärare har fått vidareutbildning och av dessa var 40 procent kvinnor. Utbildningsprogrammet har också innehållit kurser för flickor och kvinnor i läs- och skrivkunighet. Under en period på två och ett halvt år deltog cirka 200 000 kvinnor och flickor i en nio månaders kurs som hölls vid 7 000 kurslokaler. En majoritet av kurserna leddes av kvinnor.

Sidas bedömning är att insatsen har uppnått uppställda mål för perioden 2006–2008. Bedömningen är vidare att stödet är långsiktigt hållbart då programmet genomförs i nära samarbete med det afghanska

utbildningsministeriet och utan att bygga upp parallella strukturer. Programmet har också lyckats hitta balans mellan tillgång till utbildning och kvalitet på utbildningen. Skr. 2010/11:167

Sverige har via Sida gett stöd till UNICEF:s utbildningsprogram i Afghanistan sedan 2003.

4.2.3 Sammanfattande bedömning av resultat

Sammantaget bedöms UNICEF ha ett gott jämställdhetsramverk på plats, vilket bör skapa förutsättningar för att jämställdhet integreras i UNICEF:s verksamhet på alla nivåer. UNICEF har redan visat exempel på goda resultat av projekt och program som specifikt inriktats på att förbättra kvinnors och flickors situation, men det är ännu för tidigt att göra en generell bedömning av hur väl UNICEF tillämpat den nya jämställdhetspolicyn och handlingsplanen. Landkontoren behöver fortsatt starkt stöd från UNICEF:s huvudkontor och ledning för att bygga upp den kompetens som krävs för att bidra till nationell kapacitetsuppbyggnad och resultat för flickor och kvinnor på landnivå. UNICEF har mycket god global närvaro och anses ha stark legitimitet. Dessa goda förhållanden bör UNICEF kunna dra än mer nytta av, exempelvis för att vidareutveckla sitt påverkansarbete för flickors och kvinnors deltagande, sexuella och reproduktiva rättigheter och för att förhindra våld mot kvinnor och flickor. UNICEF bör också kunna ytterligare förstärka jämställdhetsanalyser av humanitära insatser. UNICEF:s möjligheter att bidra till goda jämställdhetsresultat på landnivå kommer att förbättras om UNICEF tidigt etablerar ett nära samarbete med FN:s nya organisation för jämställdhet, UN Women.

4.3 UNIFEM

FN:s kvinnofond (United Nations Development Fund for Women, UNIFEM) blev vid årsskiftet 2010/2011 en del av FN:s nya organisation för jämställdhet, UN Women. Eftersom skrivelsen bygger på redovisning av resultat från den verksamhet som har erhållit svenskt stöd ingår UNIFEM i denna redovisning.

UNIFEM arbetade med att bygga nationell kapacitet att utforma program för att främja jämställdhet och kvinnors makt och inflytande. Organisationen fungerade också som en katalysator inom FN-systemet för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i FN:s verksamhet, inklusive på landnivå. Ett perspektiv på mänskliga rättigheter genomsyrade verksamheten.

Med utgångspunkt i UNIFEM:s strategiska plan 2008-2013 har UNIFEM under de senaste åren arbetat för att förbättra sin interna effektivitet. Under 2009 stärkte UNIFEM personalens kapacitet att kontrollera och rapportera resultat. Insatser för att förbättra UNIFEM:s system för resultatstyrning och möjligheterna att spåra resultat har genomförts. Arbetet syftade till att förbättra kvantitativa och kvalitativa resultatanalyser som är jämförbara över flera år och där resultaten kan kopplas till budget och utgifter. Eftersom UNIFEM upphörde vid

årsskiftet 2010/2011 tas detta arbete inte vidare. Däremot kommer erfarenheterna från arbetet med intern effektivitet inom UNIFEM att utgöra en grund för arbetet med att utveckla en väl fungerande verksamhet inom UN Women.

4.3.1 Svenskt samarbete med UNIFEM

Sverige anser att UNIFEM var en högst relevant organisation för det svenska utvecklingssamarbetet. Den interna effektiviteten bedöms ha varit mindre god, trots att UNIFEM tagit avgörande steg mot en tydligare och mer effektiv resultatstyrning. UNIFEM:s externa effektivitet bedöms ha varit relativt god. Organisationens verksamhet på landnivå har givit relativt goda resultat, särskilt i frågor om att bidra till ett jämställdhetsperspektiv i nationella, regionala och lokala planeringssystem. UNIFEM bedömdes arbeta strategiskt och vara en relevant aktör i fält.

Sverige har haft ett gott samarbete med UNIFEM under många år och har varit en av organisationens största givare. Sverige har samarbetat med och påverkat organisationens verksamhet genom arbete i styrelsen, bilateral dialog och finansiellt stöd. Fokus för Sverige har de senaste åren varit förbättrad resultatstyrning.

År 2010 var det svenska basbudgetstödet till UNIFEM 26 miljoner kronor. Utöver basbudgetstöd bidrog Sverige, mestadels genom Sida, med öronmärkt stöd (s.k. multi-bistöd) till UNIFEM. Det svenska öronmärkta stödet till UNIFEM uppgick 2010 till 50 miljoner kronor. Som anges i avsnitt 2.2.2 upphörde UNIFEM att existera i samband med att UN Women etablerades den 1 januari 2011. Det svenska basbudgetstödet till UN Women beräknas 2011 uppgå till 26 miljoner kronor.

4.3.2 Redovisning av resultat för att främja jämställdhet

UNIFEM redovisade resultat av sin verksamhet mot uppställda mål och indikatorer i den strategiska planen 2008–2013. Den rapportering som finns tillgänglig redovisar inte resultat av verksamheten på en aggregerad nivå. Redovisningen nedan redogör därför för enskilda exempel på hur UNIFEM arbetar för att främja jämställdhet, och de kortsiktiga resultaten därav.

Målet för UNIFEM:s strategiska plan 2008–2013 var att länder, även sådana i kris eller konflikt, ska genomföra nationella åtaganden för ökad jämställdhet och kvinnors inflytande. För att uppnå detta mål skulle UNIFEM arbeta med att:

- främja kvinnors ekonomiska säkerhet och rättigheter,
- minska förekomsten av våld mot kvinnor,
- minska spridningen av hiv och aids bland kvinnor och flickor
- öka jämställdheten i demokratisk samhällsstyrning.

För att främja kvinnors *ekonomiska säkerhet och rättigheter* arbetade UNIFEM bl.a. för att öka andelen nationella strategier för fattigdomsminskning som innehåller jämställdhetsåtaganden. Under

2009 bidrog UNIFEM till stärkta åtaganden kring jämställdhet i 15 nationella och regionala strategier för fattigdomsminskning samt strategier för sysselsättning, givarkoordinering och miljönormer. I Kambodja bidrog UNIFEM exempelvis till att åtaganden om kvinnors deltagande i beslutsfattande processer, en minskning av mödradödligheten, en ökning av kvinnors ekonomiska potential och integrering av jämställdhet i planerings- och budgetprocesser återfinns i nationella strategidokument.

UNIFEM arbetade också för att öka antalet lagar för att garantera kvinnors äganderätt och rätt till arv samt öka det sociala skyddet för kvinnor som arbetar inom den informella sektorn. Under 2009 bidrog UNIFEM till att 20 lagar och policyer som avancerar kvinnors möjligheter och rättigheter antogs i 13 länder (15 länder 2008). Exempelvis bidrog UNIFEM till att lagar för att hantera sexuellt ofredande på arbetsplatsen introducerades i Bolivia, Nepal, Pakistan och ett antal länder i Västafrika. Vidare bidrog UNIFEM till att lagstiftning om lika möjligheter till arbete introducerades i Kazakstan och Moldavien och att mer effektiva policyer kom till för att skydda kvinnor som arbetar i den informella sektorn i Pakistan. Under 2009 gav UNIFEM också stöd till insatser för att stärka det sociala skyddet för arbetande kvinnor i Kambodja, Jordanien, Kirgizistan, Nicaragua, Panama, Moldavien och Serbien.

UNIFEM bedrev även ett arbete för att öka antalet lagar, policyer och strategier som syftar till att minska förekomsten av *våld mot kvinnor*. Under 2009 bidrog UNIFEM till att åtaganden för att bekämpa våld mot kvinnor inkluderades i nationella strategier för fattigdomsminskning i 3 länder (5 länder 2008). UNIFEM bidrog också till att 16 lagar och 5 policyer (8 respektive 7 2008) som relaterar till olika former av våld mot kvinnor godkändes. I Afghanistan bidrog UNIFEM till antagandet av en lag som innebär att våldtäkt och våld mot kvinnor kriminaliseras.

För att minska spridningen av hiv och aids till kvinnor och flickor gav UNIFEM bl.a. stöd till nätverk av hiv-smittade kvinnor för att uppmärksamma jämställdhetsfrågor och kvinnliga rättighetsfrågor. UNIFEM arbetade även med kopplingarna mellan hiv och våld mot kvinnor och gav stöd för att integrera jämställdhet i nationella aidsplaner. Under 2009 bidrog UNIFEM exempelvis till att jämställdhet integrerades i nationella hiv-strategier i Demokratiska republiken Kongo, Liberia och Rwanda.

Under 2009 bidrog UNIFEM till att 33 lagar och policyer (27 lagar och policyer 2008) som stärker *kvinnors deltagande i politiska processer* antogs. UNIFEM bidrog också till att 4 länder har tagit fram nationella handlingsplaner för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, att 5 länder har introducerat starkare föreskrifter om jämställdhet i sina konstitutioner (varav en har ratificerats), och att 11 länder har tagit fram nationella jämställdhetsplaner eller jämställdhetspolicyer. UNIFEM bidrog även till framtagandet av en regional jämställdhetspolicy för Afrikanska unionen och för Aceh-provinsen i Indonesien.

UNIFEM:s jämställdhetsprojekt i Moldavien ”*Promoting Gender Equality in National Development Policies and Programmes in Moldova*” genomfördes under perioden 2006–2010. Projektets totala budget var 11,3 miljoner kronor, varav Sverige bidrog med 10,2 miljoner kronor. Utöver Sverige och UNIFEM bidrog Storbritanniens biståndsorgan DFID (Department for International Development) till projektet.

Det långsiktiga målet för projektet var att jämställdhet ska ses som en förutsättning för hållbar utveckling i den nationella politiken i Moldavien. Detta skulle nås genom att ta fram och genomföra en kraftfull och effektiv jämställdhetspolicy som inbegriper både män och kvinnor.

En långsiktig effekt av projektet är att det har skett en positiv förändring i hur centrala beslutsfattare i Moldavien hanterar jämställdhetsfrågor. Projektet har lett till ett starkare nationellt ägarskap och politiska åtaganden för att främja jämställdhet. Regeringens nya verksamhetsplan ”*European Integration: Freedom, Democracy, Well-being 2009–2013*” har jämställdhet som en prioritering. I december 2009 antogs en nationell jämställdhetsstrategi för 2010–2015 och en handlingsplan för 2010–2012. Strategin innehåller åtta sektorer där jämställdhet integreras, bl.a. arbetsmarknad, utbildning, hälsa, migration och kvinnligt deltagande i politiska processer. Det är Moldaviens första övergripande strategi för att främja jämställdhet och mänskliga rättigheter. Projektet har också bidragit till stärkt kapacitet hos den nationella statistikbyrån då insamling och analys av könsuppdelad statistik förbättrats. Jämställdhetsindikatorer har antagits för att följa genomförandet av den nationella utvecklingsstrategin 2007–2010.

Projektet bedöms ha haft ett mycket gott utfall. Trots en instabil politisk situation i Moldavien 2009–2010 lyckades UNIFEM gå längre än uppsatta mål. Det positiva utfallet bedöms bl.a. berott på hög professionalism hos UNIFEM och ett bra samarbete med regeringen på nationell och lokal nivå samt med andra givare och organisationer inom det civila samhället.

4.3.3 Sammanfattande bedömning av resultat

Sammantaget bedöms UNIFEM:s resultat på jämställdhetsområdet vara goda. Även om resultat inte redovisas på en aggregerad nivå rapporterar UNIFEM goda resultat på projekt- och programnivå. Under 2009 svarade organisationen upp mot fler förfrågningar om programstöd och tekniskt stöd än tidigare (98 länder jämfört med 82 länder 2008), vilket har lett till en ökning av andelen lagar, strategier och policyer som integrerar åtaganden för ökad jämställdhet och kvinnors inflytande. Den strategiska planen 2008–2013 innehöll mål och indikatorer vilket har inneburit förbättrade möjligheter för UNIFEM att mäta och rapportera resultat. Under de senaste två åren arbetade UNIFEM med att öka kompetensen

hos den egna personalen att rapportera resultat. Arbetet med förbättrad resultatrapportering hann dock inte få fullt genomslag. Skr. 2010/11:167

UNIFEM var en relativt liten organisation med begränsad budget och fältnärvaro. Organisationen hade en tendens att sprida sina resurser för tunt och för brett. Beslutet om en ny FN-organisation för jämställdhetsfrågor, UN Women (se avsnitt 2.2.2) innebär en viktig och nödvändig reformering av FN:s arbete för jämställdhet och kvinnors ställning. En av UN Womens prioriteringar är att stärka kapaciteten på landnivå.

4.4 Världsbanksgruppen

Världsbanksgruppen består av fem institutioner, denna redogörelse fokuserar på tre av dessa: Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Internationella finansieringsbolaget (IFC). IBRD:s och IDA:s verksamheter syftar till att minska fattigdomen i medel- respektive låginkomstländer genom lån, gåvor, garantier samt analys- och rådgivningstjänster. IFC syfte är att främja en hållbar ekonomisk tillväxt genom investeringar och rådgivning till den privata sektorn.

Världsbanken (IBRD och IDA) har operationella riktlinjer för jämställdhetsarbetet baserade på dess strategi för jämställdhetsintegrering, sammantaget kallas dessa för bankens jämställdhetspolicy. Enligt denna policy ska Världsbankens arbete med jämställdhetsintegrering huvudsakligen ske genom dess landsstrategier.

Världsbanksgruppens jämställdhetsarbete har de senaste åren utgått från en fyraårig handlingsplan för jämställdhet, med särskilt fokus på kvinnors som ekonomiska aktörer (Gender Equality as Smart Economics: A World Bank Group Gender Action Plan 2007–2010, GAP). Handlingsplanen inrättades för att komma till rätta med jämställdhetsintegreringen i de ekonomiska sektorerna (dvs. infrastruktur, privatsektorutveckling, finans och jordbruk) eftersom jämställdhetsintegreringen i dessa sektorer var betydligt lägre än i sociala sektorer. Handlingsplanen har fyra målområden:

- stärka jämställdhetsintegreringen i bankens operationella verksamhet inom de fyra ekonomiska sektorerna
- förbättra policyer och program i samarbetsländerna som stärker kvinnors tillgång till ekonomiska resurser och möjlighet att delta i marknader
- inhämta statistik och göra studier på kvinnors ekonomiska deltagande
- öka jämställdheten i samarbetsländer genom riktade projekt på landnivå.

Till handlingsplanen finns finansiella medel kopplade som används för dessa olika typer av insatser för jämställdhet inom Världsbanksgruppens verksamhet. Sverige stödde genomförandet av GAP under perioden 2007-2010 med 1,5 miljoner US dollar per år.

Under 2010 fick jämställdhetsarbetet en ökad betydelse inom Världsbanken. Under året har jämställdhet framförhandlats som ett av fyra särskilda teman för IDA:s verksamhet under den kommande treårsperioden (IDA16). Det har även tagits ett beslut om att bankens

World Development Report 2012 för första gången ska handla om utveckling och jämställdhet. Sverige stödjer arbetet med denna rapport med cirka en miljon kronor under 2010. Banken antog även en ny handlingsplan 2010 för reproduktiv hälsa för att öka ansträngningarna för att nå millenniemålet om minskad mödradödlighet.

I den senaste uppföljningsrapporten av jämställdhetsintegreringen i bankens verksamhet kan utläsas att andelen jämställdhetsintegrerade projekt ökade i samtliga sektorer mellan räkenskapsåren 2006–2008. Jämställdhetsintegreringen ökade mest i utformningen av projekt och program inom Världsbankens jordbruksverksamhet (från 47 procent 2006 till 69 procent 2009) och inom dess privatsektorverksamhet (från 0 procent 2006 till 38 procent 2009). Detta tack vare handlingsplanen GAP.

Generellt kan konstateras att en ökad andel av Världsbankens landsstrategier, projekt och program inkluderar ett jämställdhetsperspektiv i utformningen. Vad gäller genomförande, uppföljning och utvärdering är trenden däremot oklar.

I samband med påfyllnadsförhandlingen av IDA under 2010 har nya jämställdhetsmål för IDA:s verksamhet definierats. 60 procent av IDA-finansierade projekt ska anlägga ett jämställdhetsperspektiv (jämfört med 46 procent för närvarande) och alla IDA:s landsstrategier ska bygga på och förhålla sig till en jämställdhetsanalys inom nästa treårsperiod (jämfört med räkenskapsåret 2008 då andelen var 60 procent). Det är mycket positivt att dessa nya mål, som höjer ambitionsnivån på området, har inrättats. Målen kommer förhoppningsvis att bidra till att Världsbanken, oavsett samarbetslandets prioritering av jämställdhet, i högre utsträckning strävar efter att män och kvinnor ska kunna dra lika stor nytta av bankens projekt.

4.4.1 Svenskt samarbete med Världsbanken

Sverige anser att Världsbanken är en mycket relevant aktör för svensk utvecklingspolitik med mycket god intern och extern effektivitet.

Världsbanksgruppen utgör en av de viktigaste plattformarna för svenskt utvecklingssamarbete.

Sverige har ett brett samarbete med Världsbankgruppen. Samarbetet med och påverkan på bankgruppen sker främst genom ett aktivt arbete i exekutivstyrelsen, guvernörsstyrelsen, genom bilateral dialog samt genom finansiella bidrag och påfyllnadsförhandlingar av IDA. Sverige drar även nytta av bankens omfattande analytiska kapacitet och viktiga funktion som kunskapsbank.

Sverige verkar aktivt för en högre ambitionsnivå på jämställdhetsområdet i samtliga av ovan nämnda fora, i dialog på landnivå samt genom den rådgivningsgrupp om jämställdhet och kvinnors ekonomiska aktörskap som biståndsminister Gunilla Carlsson är medlem i. Sverige har exempelvis varit mycket pådrivande för att *World Development Report 2012* ska handla om jämställdhet och för att jämställdhet blivit ett särskilt tema för IDA16:s verksamhet.

I mars 2011 fattade regeringen beslut om en organisationsstrategi för svenskt samarbete med Världsbanksgruppen. Jämställdhet är en av strategins fem prioriterade områden.

Sveriges samarbete omfattar även påverkan och finansiellt stöd för att förbättra Världsbanksgruppens arbete med kvinnors rättigheter.

Sverige är en stor bidragsgivare till Världsbanken. 2010 uppgick det svenska stödet till IDA till 1,8 miljarder kronor. Detta är Sveriges huvudsakliga bidrag till Världsbanken och kan jämföras med basbudgetstödet till FN:s fonder och program. Utöver det finansiella stödet till IDA bidrar Sverige, mestadels genom Sida, med stöd till fonder för olika ändamål som förvaltas och/eller implementeras av Världsbanken (s.k. multi-bi stöd). Det svenska multi-bi stödet till Världsbanken uppgick 2010 till 1369 miljoner kronor. År 2011 beräknas det svenska stödet till IDA uppgå till 2,1 miljarder kronor. Sverige ger även finansiellt stöd till ett antal strategiska initiativ och innovativa, katalytiska och metodutvecklande insatser på jämställdhetsområdet inom Världsbanken, exempelvis för genomförandet av handlingsplanen för jämställdhet GAP, *World Development Report 2012* och *Adolescent Girls Initiative* i Rwanda.

4.4.2 Redovisning av resultat för att främja jämställdhet

Resultaten av Världsbankens arbete följs kontinuerligt upp i bankens styrelse. Resultaten på jämställdhetsområdet presenteras på olika sätt. En särskild utvärdering 2009 behandlade genomförandet av Världsbankens jämställdhetspolicy och årliga uppföljningsrapporter av genomförandet av handlingsplanen GAP diskuteras i styrelsen. Uppföljningsrapporter av jämställdhetsintegreringen i bankens verksamhet utarbetas regelbundet. Rapporter om framsteg mot gjorda åtaganden presenteras även vid halvtidsöversyner av IDA. Nedan följer en redovisning av vad som bl.a. går att utläsa där.

Den utvärdering från 2009 som behandlade genomförandet av Världsbankens jämställdhetspolicy konstaterade att kvaliteten och omfattningen på bankens jämställdhetsarbete förbättrats väsentligt under utvärderingsperioden 2002–2008 jämfört med föregående utvärderingsperiod. Genomförandet av policyn blev dock svagare i slutet av perioden. Enligt utvärderingen berodde detta sannolikt på bristande uppföljning och på att tillräckliga åtgärder inte vidtagits för att stärka ansvarsutkrävandet inom banken för policyns genomförande.

För att mäta genomslaget av jämställdhetsarbetet på landnivå analyserades tre jämställdhetsområden i 12 länder. Utvärderingen fastslog att Världsbankens stöd rimligen kan ha bidragit till ökad jämställdhet inom minst ett av tre områden i 138 av de 164 projekt och program som utvärderades. Påtagliga resultat åstadkoms i 4 länder inom minst två områden. I 6 länder åstadkoms bara blygsamma resultat inom ett område, och förutsättningarna för ökad jämställdhet i dessa länder förbättrades inte i någon väsentlig grad.

Det är svårt att få en uppfattning om jämställdhetsarbetets resultat i samarbetsländerna på aggregerad nivå. Detta beror delvis på att tydliga mål på aggregerad nivå och uppföljning av dessa tidigare har saknats. Ett

nytt resultatramverk för Världsbanken som ska etableras under 2011 och de förbättringar av IDA:s resultatramverk som åstadkoms i påfyllnadsförhandlingen under 2010 kan förhoppningsvis komma till rätta med detta på sikt.

Det finns dock många exempel på jämställdhetsprojekt med goda resultat. Ett exempel är ett projekt i Malawi där Världsbanken givit stöd till utbildningsstipendier för flickor mellan 13 och 22 år och deras föräldrar. Projektet resulterade i att flickors avhopp från skolan minskade med 40 procent. För de unga kvinnor som gått ut skolan minskade sannolikheten att bli gravid och gifta sig tidigt med 40 procent respektive 30 procent. Av de unga kvinnor som deltog i projektet var därtill 60 procent färre hiv/aidssmittade jämfört med referensgrupper utanför projektet.

Det finns ännu inte någon slutgiltig rapport eller slututvärdering av Världsbankgruppens genomförande av handlingsplanen GAP. En oberoende halvtidsöversyn konstaterar dock att väsentliga förbättringar har gjorts avseende delmålet att stärka jämställdhetsintegrering i bankens fyra ekonomiska sektorer. Delmålet att öka antalet kvinnor som har tillgång till långivning är också på god väg att nås. Exempelvis förväntas IFC öka sin utlåning till små och medelstora företag som ägs av kvinnor med 15 procent till 2012. Det kan noteras att IFC har utfäst 390 miljoner US dollar till kvinnor genom mikrofinansinstitut mellan räkenskapsåren 2008–2009. Detta överstiger Världsbanksgruppens uppsatta mål om 100 miljoner US-dollar.

Vad gäller de andra två delmålen konstateras i den senaste GAP-rapporten från juni 2010 att många studier har genomförts och att statistikinitiativ såsom den publika portalen *GenderStats* och hemsidan *Women, Business and the Law* har inrättats. En utvärdering bekräftar vidare att statistik och forskningsrön på området kvinnors ekonomiska delaktighet genereras som ett resultat av handlingsplanen. Arbetet pågår också för att nå målet om kommunikation och utbildning genom ett antal insatser. Exempel på resultat hittills är utbildningar i tre regioner som har resulterat i att jämställdhet har integrerats i 45 projekt, liksom i utformandet av utvärderingar till dessa projekt.

Många initiativ för att stärka policyer, program och kapacitet i samarbetsländerna avseende kvinnors ekonomiska delaktighet har genomförts. Exempelvis har GAP finansierat arbete i Bangladesh, Filipinerna, Mexiko och Egypten för att utvärdera hur reformer och andra åtgärder för att bemöta den ekonomiska krisen har varit för kvinnor och män. Detta ska nu ligga till grund för bankens operationella arbete och policydialog med samarbetsländerna. Ytterligare ett exempel på projekt som finansierats inom ramen för GAP är en rapport som använts i Turkiet som underlag för policydialog med den turkiska regeringen om att tillhandahålla fler och bättre jobb för kvinnor. Ett konkret resultat av denna rapport är att den Turkiska regeringen lanserat ett program som subventionerar arbetsgivares sociala avgifter för nyanställda kvinnor i upp till fem år.

Då handlingsplanen för reproduktiv hälsa är ny finns ännu inga resultat att redovisa från denna verksamhet. Det är dock värt att nämna att handlingsplanen har ett resultatramverk.

Med finansiella medel från Världsbankens handlingsplan GAP, har IDA tillsammans med Globala miljöfonden (GEF) stött ett energiprojekt på landsbygden i Laos. Projektet som benämns *Power to the Poor: Lao PDR Rural Electrification Project* är ett pilotprojekt där man utvecklat en modell för jämställdhetsintegrering.

Pilotprojektet pågick under perioden oktober 2008 – januari 2009 och är en del av ett större projekt som omfattar ca 47 miljoner US-dollar. Projektets huvudsakliga mål var att identifiera nya sätt att tillhandahålla elektricitet till fler hushåll och därigenom frigöra tid för kvinnor och män till inkomstgenererande aktiviteter. Därtill skulle projektet hjälpa de fattigaste hushållen på landsbygden, särskilt ensamstående kvinnors hushåll, som inte har råd att koppla upp sig till elnätet när ett sådant finns i byn. Nyckelindikatorer för att mäta resultat var antalet hushåll (könsuppdelat) med tillgång till elektricitet, förändringar i hushållens energiutgifter och förändringar i arbetsdagens längd.

Ensamstående kvinnors hushåll, som utgör 8 procent av alla hushåll i Laos och 43 procent av alla fattiga hushåll, utsågs till en målgrupp för medverkan i projektet. Projektet erbjöd i korthet räntefria lån till hushåll för att täcka 80 procent av kostnaden för uppkopplings och installation till elnätet. Inom tre år beräknas hushållen kunna betala tillbaka lånet tack vare direkta besparingar från tidigare energikällor.

Projektet har ökat ensamstående kvinnors hushålls uppkoppling till elnätet från 63 procent till 90 procent i 20 byar. 537 hushåll (ca 3 000 personer) har erhållit tillgång till elektricitet i hemmet tack vare projektet, varav 68 var ensamstående kvinnors hushåll. Arbetsdagen kunde förlängas med tre till fyra timmar per dag i dessa hushåll, vilket innebar stora möjligheter till ökade inkomster. Tillgång till elektricitet förväntas även ha långsiktiga jämställdhetseffekter. Närvaron är till exempel högre för flickor i skolor som ligger i byar med tillgång till elektricitet i Laos och skillnaderna i läskunnighet mellan män och kvinnor blir mindre. Överlag påvisar byar som har tillgång till elektricitet bättre utbildningsresultat, erhåller bättre medborgerlig service och har högre säkerhet, enligt Världsbanken.

Pilotprojektet bedöms lyckat och har nu utvecklats till ett IDA-program med nationell täckning. Projektet är ett exempel på hur en mindre summa medel från GAP kan användas för att främja integrering av jämställdhet, för att i sin tur påverka stora Världsbanksprojekt. Tack vare projektets resultat har regeringen i Laos prioriterat tillgång till elektricitet och höjt målet om att 90 procent av landets hushåll ska ha tillgång till elektricitet 2020, från det tidigare målet om 55 procent.

4.4.3 Sammanfattande bedömning av resultat

Sammantaget bedöms Världsbankgruppens resultat på jämställdhetsområdet vara goda. Det finns dock utrymme för förbättringar. Den negativa trenden avseende genomförandet av bankens jämställdhetspolicy de senaste åren som utvärderingen pekar på kan

förhoppningsvis vända med hjälp av målen som fastställts i påfyllnadsförhandlingen av IDA och den uppmärksamhet och relevans ämnet kommer få internt i Världsbanken genom *World Development Report 2012*.

Halvtidsöversynen av Världsbankens handlingsplan GAP är på alla områden tillfredsställande. Det är dock för tidigt att se långsiktiga effekter på landnivå. Det är viktigt att notera att Världsbankens landsstrategier som styr IBRD:s och IDA:s kärnverksamhet tar samarbetsländernas egna utvecklingsprioriteringar som utgångspunkt. För att stärka jämställdhetsarbetet ytterligare är en stor utmaning därför att gå från givarstyrda satsningar genom särskilda fonder till en situation där mottagarländerna explicit efterfrågar projekt och program som har jämställdhet som en central dimension. Lika viktigt är dock att banken ser främjande av jämställdhet som en central kärnverksamhet som främst finansieras av interna medel istället för givarbidrag. Konkreta resultat från GAP, ett nytt resultatramverk för hela banken, forskningsrön och policyråd i *World Development Report* om hur jämställdhet bidrar till ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning kommer förhoppningsvis att bidra till detta.

5 Sammanfattning och slutsatser

Ökat fokus på resultat utgör en central del av den internationella dialogen om biståndseffektivitet. Internationellt samarbete är en förutsättning för att åstadkomma en gemensam syn hos givare och samarbetspartners kring resultatstyrning i biståndet. Sedan tillträdet 2006 har regeringen stärkt resultatstyrningen och uppföljningen av den verksamhet som det svenska biståndet stödjer. Genom en tydligare resultatagenda och insatsuppföljning är förutsättningarna för att redovisa resultat av de insatser Sverige stödjer bättre än för några år sedan. Regeringen avser att intensifiera ansträngningarna för att uppnå ett mer effektivt och resultatintriktat bistånd inom ramen för den svenska biståndsförvaltningen, i samarbete med våra partners, och i internationell dialog.

Att uppnå ökad jämställdhet i Sveriges samarbetsländer tar tid och är en långsiktig process. I skrivelsen redovisas hur det svenska utvecklingssamarbetet har bidragit till att förbättra förutsättningarna för jämställdhet och kvinnors rättigheter och villkor i Sveriges samarbetsländer, framförallt genom strategiska insatser inom områden där Sverige haft en komparativ fördel och det svenska biståndet haft ett mervärde och kunnat göra skillnad. En viktig faktor har varit Sveriges erfarenheter och kompetens på jämställdhetsområdet, till exempel vad gäller insatser för förbättrad mödrahälsa och stärkande av kvinnors rättigheter.

Sveriges arbete för att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet genomförs av en rad olika aktörer och sker genom flera olika kanaler. Sverige arbetar bilateralt genom främst Sida, men även genom andra myndigheter som t.ex. Folke Bernadotteakademin. Sverige bedriver även ett omfattande utvecklingssamarbete genom de multilaterala

organisationerna och är drivande i mellanstatliga dialoger och förhandlingar när det gäller jämställdhetsfrågor och främjandet av kvinnors och flickors rättigheter.

En förutsättning för att kunna uppnå resultat på jämställdhetsområdet i Sveriges samarbetsländer är att biståndsförvaltningen har riktlinjer och verktyg för att kunna arbeta effektivt med jämställdhetsfrågor. Jämställdhet som en tematisk prioritering i det svenska biståndet har bl.a. tagit sig i uttryck i olika styrdokument såsom policyer, och strategier för samarbetet med länder, regioner och organisationer. Svenska aktörer har därmed med större tillförsikt och legitimitet kunnat driva jämställdhetsfrågor på ett tydligare, mer kunskapsbaserat och samstämmigt sätt i olika utvecklingspolitiska sammanhang.

I juli 2010 fattade regeringen beslut om en policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete. I flera organisationsstrategier är jämställdhet ett särskilt prioriterat område. Sveriges samarbetsstrategier ska stödja genomförandet av ländernas egna prioriteringar. Jämställdhetsperspektivet har påverkat inriktningen av de samarbetsstrategier som beslutats från och med 2008. Över hälften av alla samarbetsstrategier har jämställdhet och/eller förbättrade villkor för kvinnor inkluderat i mål för en sektor eller som en egen sektor. I 90 procent av regeringens strategier beaktas jämställdhet i en eller flera sektorer. 2008 tillsatte Sida ett jämställdhetsteam som har arbetat med policy och metodutveckling samt rådgivningsstöd till övriga delar av organisationen. Andelen utbetalat stöd genom Sida till insatser med jämställdhet som huvudsyfte har ökat från cirka sju procent 2008 till cirka elva procent 2010.

Regeringens arbete för att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet ska ske enligt tillvägagångssättet att all verksamhet ska jämställdhetsintegreras. Jämställdhetsintegreringen sker i praktiken genom tre metoder: 1) riktade insatser, 2) integrerade insatser och 3) dialog. Metoderna kan tillämpas var för sig eller i olika kombinationer för att förstärka varandra, beroende på den specifika kontexten i landet eller regionen där en insats genomförs. Redovisningen av resultat från det bilaterala utvecklingssamarbetet i avsnitt tre utgår från dessa tre metoder.

Bilateralt utvecklingssamarbete

I avsnitt 3 redovisas resultat från det bilaterala utvecklingssamarbetet som genomförs av Sida. I avsnitt 3.1 illustreras metoden *riktade insatser* genom att redovisa 20 slumpmässigt utvalda insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet. Insatserna bedöms ge en rättvisande bild av de jämställdhetsinsatser som får svenskt stöd genom Sida. Resultaten från insatserna är illustrativa för den samlade internationella kunskapen om hur jämställdhetsförändringar går till, då de visar att framgång kräver ökad samverkan samt aktiva och starka förändringsaktörer som i nätverk kan driva utvecklingen. Sverige stödjer denna typ av aktörer bland annat genom riktade insatser, exempelvis till kvinnoorganisationer, grupper av män som ifrågasätter rådande manlighetsnormer, eller politiker som vill åstadkomma förändring. För att förändringsaktörerna ska få genomslag även på sikt, behövs samtidigt en förstärkning av strukturer och

institutioner där politik och normer skapas, medel fördelas och samhällsservice levereras. Det kan ske t.ex. via policypåverkan, förändrad lagstiftning och institutionsbyggande.

Några insatser som redovisar tydliga resultat är just de som kombinerat stöd till individer eller grupper av individer som agerar som förändringsaktörer med stöd till institutionsutveckling. Ett exempel på en sådan insats som redovisas i avsnitt 3 är det svenska stödet till barnmorskeutbildning i Nicaragua. Genom att specialutbilda sjuksköterskor och integrera en specialistutbildning i obstetrik i den reguljära sjuksköterskeutbildningen har insatsen bidragit till att antalet assisterade födslar ökat och att mödradödligheten minskat. Insatser som däremot riktat in sig i huvudsak på individer som förändringsaktörer och i mindre grad på institutioner tenderar att ha svårare att uppnå uppföljningsbara effekter.

Flertalet insatser – 18 av de 20 bilaterala insatser med jämställdhet som huvudsyfte som presenteras i avsnitt 3 – omfattar komponenter som är inriktade på att förändra attityder i svåra motvindsfrågor som t.ex. kvinnors rättigheter och fysiska integritet samt sexuell och reproduktiv hälsa (SRHR). Attitydförändring och medvetandegörande är både förutsättningar för jämställdhetsarbetet och resultat i sig. Dessa insatser tenderar att ha svårare att uppnå tydliga resultat på kort tid. Dels på grund av svårigheter att förändra attityder i sig, dels på grund av de svårigheter som är sammankopplade med att följa upp attitydförändringar och påvisa hur dessa i sin tur får genomslag i ett förändrat beteende. Trots att det är svårt att påvisa resultat i motvindsfrågor, avser regeringen fortsätta prioritera dessa frågor eftersom framsteg inom dessa områden är en förutsättning för fattigdomsminskning och hållbar utveckling.

I avsnitt 3.2 illustreras metoden *integrerade insatser* med fyra exempel på insatser som har jämställdhet som delsyfte. De fyra insatserna belyser de möjligheter och problem som flertalet utvärderingar av jämställdhetsintegrering i utvecklingssamarbetet visat på. Det är till exempel tydligt att jämställdhetsintegrering ger bäst resultat när det finns ett tydligt politiskt mandat för att prioritera frågorna. En förutsättning för att lyckas med jämställdhetsintegrering tycks också vara att arbetet baseras på en analys av män och kvinnors olika problem, behov, intressen och möjligheter utifrån rådande jämställdhetsnormer och strukturer. För att jämställdhetsperspektivet ska få genomslag i programmets utformning och framförallt i tydliga målformuleringar kring jämställdhet krävs kontinuerlig uppföljning. Detta kräver i sin tur kunniga handläggare och samarbetspartners, könsuppdelad statistik och analyser av jämställdhetsintegreringens genomslag. Genomgången av insatserna visar att mycket arbete kvarstår att göra härvidlag.

Flera av insatserna som redovisas i avsnitt 3.1 och 3.2, dvs. *riktade och integrerade* insatser, har uppnått resultat i form av prestationer och effekter på kort och medellång sikt. Några insatser kan även redovisa effekter på längre sikt. De resultat som har uppnåtts, både i form av prestationer och effekter, är av naturliga skäl av olika karaktär och innehåll. Det är därför svårt att göra en sammanvägd bedömning eller samlad redovisning av uppnådda resultat.

I avsnitt 3.3 illustreras metoden *dialog* med fyra exempel på hur dialog har använts för att främja jämställdhet. Exempelen visar att dialog är en

effektiv metod för att uppnå långsiktiga resultat i utvecklingssamarbetet. Det är dock en utmaning att formulera konkreta mål för dialogarbetet. Det kan ta lång tid att uppnå resultat och det är därför viktigt att kontinuerligt vidga utrymmet för påverkan genom en gradvis process, där de olika faserna i processen inte alltid kan förutses eller dess olika beståndsdelar kostnadsställas. När det gäller jämställdhet kan det även finnas behov av kompetensutveckling inom det specifika område som dialogen är inriktad på.

Det är viktigt att dialogen är planerad, strukturerad och styrd av tydligt formulerade mål och delmål. Det är också lättare att uppnå resultat om dialogen så långt som möjligt länkas till pågående processer i landet eller inom den organisation som ska påverkas. Det är vidare viktigt att dialogen bedrivs på så hög politisk nivå som möjligt. Dialog ska om möjligt kopplas till finansiellt stöd, exempelvis budget- eller sektorprogramstöd eller insatser i projektform. Flera ambassader arbetar med årliga dialogplaner för arbetet på jämställdhetsområdet, som är utvecklade inom ramen för operationaliseringen av samarbetsstrategin.

Multilateralt utvecklingssamarbete

I avsnitt 4 redovisas resultat från det multilaterala utvecklingssamarbetet. Även det multilaterala utvecklingssamarbetet för att främja jämställdhet inbegriper de tre metoderna riktade insatser, integrerade insatser och dialog. Redovisningen av det multilaterala utvecklingssamarbetet utgår dock från respektive organisations ramverk för verksamhetsuppföljning. Dessa ramverk utgår sällan uttryckligen från de tre metoderna, varför en redovisning av de multilaterala organisationernas arbete i termer av de tre metoderna inte har gjorts.

Nästan alla de organisationer som Sverige stödjer har jämställdhet som en uttalad målsättning i strategier eller övergripande styrdokument och merparten av organisationerna arbetar konkret och i hög utsträckning med frågan. Samtidigt är incitamenten och kompetensen för att genomgående tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i organisationernas verksamheter ofta svaga. Exempelvis förekommer ofta brister i organisationernas genomförande av interna handlingsplaner för jämställdhet och de är i hög grad beroende av chefers och medarbetares individuella engagemang. Erfarenheter från utvecklingsbankerna visar att jämställdhetsagendan prioriteras högre när ansvaret för frågorna knyts till ansvaret för utlåningen. Framsteg på området kräver en ledning som delar synen på jämställdhetsfrågornas betydelse och som är villig och tillräckligt kraftfull för att genomdriva förändringar i en stor och ofta geografiskt utspridd organisation.

Det saknas ett internationellt samförstånd kring vikten av jämställdhetsfrågor inom utvecklingssamarbetet. Sverige befinner sig ofta tillsammans med en relativt begränsad krets likasinnade länder i framkant av detta arbete, medan vissa andra länder varken ser nytan eller behovet av ett sådant arbete. En del motarbetar till och med framsteg på området. Medlemskap/ägarkrets i de multilaterala organisationerna påverkar hur långt och snabbt man kan gå med skrivningar om jämställdhet i policyer, strategier, handlingsplaner m.m.

För de fyra multilaterala organisationerna som tas upp i skrivelsen, UNFPA, UNICEF, UNIFEM och Världsbanken gör regeringen den

sammantagna bedömningen att organisationernas resultat på jämställdhetsområdet är goda, samtidigt som en del utmaningar kvarstår.

Enligt UNFPA utgör bl.a. ojämna kunskaper om jämställdhetsfrågor och liten kapacitet för jämställdhetsintegrering i partnerländerna utmaningar för det fortsatta arbetet. Det är också svårt att nå resultat när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) eftersom frågorna är känsliga i många länder. Det kan konstateras att UNICEF:s landkontor fortsatt är i behov av starkt stöd från huvudkontorsnivå för att bygga upp den kompetens som krävs för att bidra till nationell kapacitetsuppbyggnad och resultat för flickor och kvinnor på landnivå. Samtidigt kan man konstatera att UNIFEM:s mindre storlek och tendens att sprida verksamheten alltför tunt inte har hindrat att organisationen nått goda resultat på projekt- och programnivå.

Reformeringen av FN och ”Ett FN” på landnivå har möjliggjort nya sätt att koordinera arbetet med jämställdhet mellan FN:s fonder och program. En fortsatt reformering av FN på landnivå, tillsammans med lanseringen av UN Women, ökar möjligheterna för de av FN:s fonder och program som arbetar med jämställdhet (t.ex. både UNFPA och UNICEF) att få genomslag för sin verksamhet och uppnå goda resultat.

Världsbankens landstrategier, som styr IBRD:s och IDA:s kärnverksamhet, tar samarbetsländernas egna utvecklingsprioriteringar som utgångspunkt. För att stärka jämställdhetsarbetet ytterligare är en huvudsaklig utmaning därför att gå från givarstyrda satsningar genom särskilda fonder till en situation där mottagarländerna explicit efterfrågar projekt och program som har jämställdhet som en central dimension. Lika viktigt är dock att Världsbanken måste börja se främjande av jämställdhet som en central kärnverksamhet som finansieras av interna medel. Motsvarande gäller för övrigt de övriga multilaterala utvecklingsbankerna.

Vidare kan konstateras att samtliga av de multilaterala organisationer som granskats i skrivelsen har interna styrdokument som handlingsplaner/policyer för organisationens arbete på jämställdhetsområdet. Uppföljning av dessa dokument visar att organisationerna arbetar med jämställdhetsfrågor och jämställdhetsintegrering utifrån sina respektive förutsättningar, dvs. med utgångspunkt i respektive organisations mandat, verktyg och organisationsstruktur. Organisationerna redovisar för närvarande resultat både i form av prestationer och effekter för ett specifikt program eller projekt som organisationen stödjer eller driver på egen hand. Arbetet med att aggregerat redovisa mer långsiktiga resultat på effektnivå behöver stärkas i samtliga organisationer.

Slutsatser

Inför avstämningen av millenniemålen 2015 kvarstår stora utmaningar vad gäller att uppnå millenniemålen om att öka jämställdheten, stärka kvinnors ställning samt att minska mödra- och barnadödligheten. För att bättre bidra till att internationella utvecklingsmål inklusive millenniemålen uppnås avser regeringen därför fortsätta fokusera sitt stöd inom de fyra områden som regeringen särskilt prioriterar på jämställdhetsområdet (kvinnors politiska deltagande och inflytande; kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor; sexuell och reproduktiv

hälsa och rättigheter (SRHR); kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av alla former av könsrelaterat våld och människohandel) för att bättre bidra till att millenniemålen uppnås – både vad gäller multilateralt och bilateralt bistånd. Flera slutsatser som har bäring på biståndsförvaltningens lärande och regeringens fortsatta reformarbete inklusive för att främja jämställdhetsresultat inom hela utvecklingssamarbetet kan dras av skrivelsen. De tre viktigaste är:

1. Mot bakgrund av de utmaningar som kvarstår på jämställdhetsområdet i samarbetsländerna bör tillämpningen av ett jämställdhetsperspektiv öka i Sveriges utvecklingssamarbete. Fokus bör vara större på kvinnors och flickors rättigheter och villkor i genomförandet av insatser. Sverige har god kunskap och lång erfarenhet av jämställdhetsarbete. Det är ett område där det svenska biståndet har ett mervärde och där Sverige har en komparativ fördel, hög trovärdighet, samt anses vara en ledande biståndsaktör och därmed kan spela en särskilt viktig roll. Regeringen avser att fortsättningsvis ge jämställdhetsfrågorna inom det svenska internationella utvecklingssamarbetet en hög politisk prioritet. Vidare avser regeringen att fortsatt ha en hög ambitionsnivå när det gäller att säkra genomslaget av jämställdhetsperspektivet i det utvecklingssamarbete som kanaliseras genom multilaterala organisationer inklusive EU-kommissionen.

2. Resultaten från insatserna som redovisas i skrivelsen är illustrativa för den samlade internationella kunskapen om hur förändringsarbete för ökad jämställdhet går till. En tekniskt väl utarbetad insats har små möjligheter att lyckas om det inte finns ett politiskt åtagande från beslutsfattare i mottagarlandet som ansvarar för genomförandet. Framgång kräver en tydlig vilja och ett aktivt ägarskap hos samarbetspartners, ett långsiktigt engagemang och ökad samverkan bland givare och finansiärer, aktiva och starka förändringsaktörer på alla nivåer samt fungerande institutioner som stödjer dessa aktörer. Regeringen avser därför att fortsätta stärka arbetet med att identifiera, stödja och påverka potentiella förändringsaktörer på olika nivåer för att öka kunskap om kvinnors och flickors rättigheter och vilja till förändring vad gäller framsteg mot jämställdhet. Det innebär bl.a. fortsatt fokus på insatser för stärkt kapacitetssupplyggnad och institutionsutveckling.

3. Sverige är en av flera finansiärer av insatser som drivs av samarbetsländers regeringar, myndigheter, universitet, multilaterala organisationer, civilsamhällesorganisationer, tematiska fonder m.fl. Det är våra samarbetspartners som planerar, genomför och följer upp de insatser som erhåller svenskt stöd. Relevanta och väl förankrade system för uppföljning av resultat och tydliga mål är en förutsättning för att lyckas i arbetet med att främja jämställdhet och kvinnors rättigheter, villkor och roll i utvecklingsländer. Regeringen avser därför förtydliga sina mål och resultatförväntningar på detta område. Det är centralt att utveckla kapaciteten i samarbetsländerna att efterfråga och använda sig av statistisk och resultatuppföljning på ett konstruktivt sätt i deras fortsatta planering. En grundförutsättning för att kunna bidra till stärkandet av samarbetspartners uppföljningssystem är att den politiska viljan att stärka de egna systemen finns hos våra samarbetspartner. Regeringen avser att fortsätta stödja och föra dialog med våra samarbetspartners om vikten att stärka och utveckla relevanta

Därutöver är följande slutsatser värda att lyftas fram:

- Det är viktigt att samarbeta med andra givare och biståndsfinansiärer för att undvika att ett ökat resultatfokus medför ökade transaktionskostnader för våra samarbetspartners. Sverige avser fortsatt att delta aktivt i det pågående internationella arbetet kring att förtydliga vad ett ökat resultatfokus innebär för utvecklingssamarbetet och hur det ska genomföras på bästa sätt.
- Ett ökat resultatfokus innebär inte att endast fokusera på verksamhet där resultat är lätta att följa upp. Regeringen avser att fortsätta arbeta med att definiera tydliga kvantitativa mål på områden som går att mäta. Därutöver avser regeringen fortsätta utveckla kvalitativa metoder för uppföljning och bedömning av insatser som är svåra att mäta kvantitativt, utveckla riskanalys samt tydligt definiera mål och förväntade resultat av insatser i svåra landkontexter.
- Sida har sedan 2009, i enlighet med regeringens uppdrag, gjort framsteg när det gäller införandet av ett enhetligt mål- och resultatstyrningssystem och därigenom förbättrat möjligheten att redovisa resultat. Regeringen anser att Sida bör fortsätta sitt strategiska arbete på området, bl.a. genom att implementera sitt insatsuppföljningssystem samt att åtgärda bristerna i statistiksystemet. Sidans nya system för insatsuppföljning kommer att möjliggöra en systematisk och mer enhetlig uppföljning av resultat på insatsnivå.
- Regeringen avser att ge uppdrag till andra myndigheter som stödjer biståndsfinansierad verksamhet att se över sina insatsuppföljningssystem och inkomma med utförligare resultatredovisningar.
- De tre metoderna för jämställdhetsintegrering, dvs. riktade insatser, integrerade insatser och dialog har sammantaget visat sig effektiva för att utforma ett bistånd inom jämställdhetsområdet av hög kvalitet. Metoderna kan användas var för sig eller i olika kombinationer för att förstärka varandra beroende på den specifika kontexten i landet eller regionen där insatsen genomförs. Regeringen avser därför att även fortsättningsvis tillämpa de tre metoderna för att främja jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll i utvecklingssamarbetet samt att stärka kompetensutveckling i biståndsförvaltningen vad gäller hanteringen av jämställdhetsfrågor.
- Sveriges prioritering av jämställdhet i utvecklingssamarbetet måste i ännu högre grad preciseras i termer av inriktning, val av sektor samt identifiering av tydliga mål för insatser.
- Resultatredovisningen visar på att det svenska biståndet har en viktig funktion i främjandet av framsteg på jämställdhetsområdet i samarbetsländerna. Regeringen betonar inom ramen för jämställdhetsprioriteringen i biståndet vikten av att sätta tydligare fokus på kvinnors viktiga roll i livsmedelsförsörjning, jordbruk och naturresurshantering, tillgång till marknader, landrättigheter och annan egendom, mödrahälsa inom ramen för kvinnors sexuella och

reproduktiva hälsa och rättigheter, säkerhet, samt bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel.

- Erfarenheter från de senaste årens förhandlingar inom det multilaterala utvecklingssamarbetet, exempelvis vid etablerandet av UN Women och IDA-16 förhandlingen i Världsbanken, visar att Sverige har fått genomslag för sitt påverkansarbete med jämställdhetsfrågor i avgörande institutionella sammanhang på global nivå. I skrivelsen konstateras dock att det saknas ett internationellt samförstånd kring vikten av att främja jämställdhet för att nå framsteg i arbetet för fattigdomsbekämpning och en hållbar utveckling. Regeringen anser därför att jämställdhet och frågor om kvinnors rättigheter och roll i utveckling ska ha en fortsatt central roll i den svenska dialogen med multilaterala organisationer inklusive EU.
- Sverige bör fortsätta att aktivt arbeta för att stärka de multilaterala organisationernas mål- och resultatstyrningssystem och kontinuerligt efterfråga resultat av organisationernas verksamhet. Arbetet med att aggregerat redovisa mer långsiktiga resultat på effektnivå behöver stärkas i samtliga organisationer.
- Sveriges arbete med att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet bör även i fortsättningen ske på olika nivåer, dvs. lokalt, nationellt, regionalt och globalt, och genom stöd till olika typer av aktörer, exempelvis till regeringar, multilaterala organisationer och civilsamhällesorganisationer. Regeringen avser att stärka incitamenten för att den svenska biståndsförvaltningen aktivt ska främja och analysera potentiella synergier mellan insatser på olika nivåer och med olika typer av samarbetspartner.

Det finns en överenskommen internationell dagordning för global utveckling. FN:s Milenniedeklaration från 2000, millenniemålen, konferensen om utvecklingsfinansiering i Monterrey 2002 och Parisdeklarationen (2005) och Handlingsplanen från Accra (2008) utgör ett ramverk för det internationella utvecklingssamarbetet. Detta ramverk innebär bl.a. åtaganden om ökade biståndsvolymer, att samarbetsländerna tar ansvar för sin egen utveckling och åtgärder för att göra utvecklingssamarbetet mer effektivt.

Biståndsvolymer

FN:s mål att minst 0,7 procent av givarländernas bruttonationalinkomst (BNI) ska gå till bistånd nämndes för första gången i en resolution som beslutades i FN:s generalförsamling 1970. Målet har sedan återbekräftats ett antal gånger, bl.a. i slutdokumentet från konferensen om utvecklingsfinansiering i Monterrey, i Mexiko (2002) och dess uppföljningskonferens i Doha, Qatar, 2008.

För att nå målet om 0,7 procent av BNI till 2015 enades EU:s medlemsstater 2005 om ett gemensamt delmål om 0,56 procent av BNI till 2010. Samtidigt fattades beslut om individuella delmål för EU:s gamla medlemsstater om 0,51 procent av BNI till 2010, medan de länder som inträdde i EU efter 2002 fick ett lägre delmål om 0,17 procent av BNI till samma år. De länder som redan ger 0,7 procent av BNI eller mer i bistånd åtog sig att bibehålla denna nivå.

Diagram 1.1 Internationellt bistånd i löpande priser samt som andel av BNI, 2001–2010

Tabell 1.1 Bistånd per bilateral givare efter andel av BNI samt inom parentes efter absoluta tal, 2010

Skr. 2010/11:167

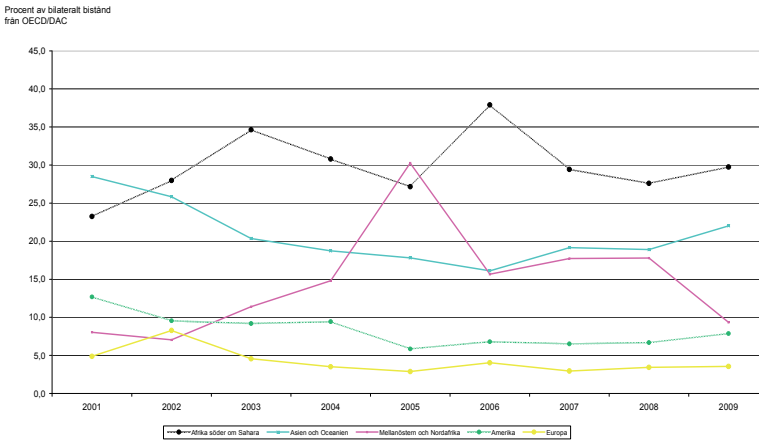
			Procent av BNI	Miljoner dollar
1	(9)	Norge	1,10	4 582
2	(22)	Luxemburg	1,09	399
3	(10)	Sverige	0,97	4 527
4	(14)	Danmark	0,90	2 867
5	(6)	Nederländerna	0,81	6 351
6	(13)	Belgien	0,64	3 000
7	(2)	Storbritannien	0,56	13 763
8	(16)	Finland	0,55	1 335
9	(19)	Irland	0,53	895
10	(3)	Frankrike	0,50	12 916
11	(7)	Spanien	0,43	5 917
12	(15)	Schweiz	0,41	2 295
13	(4)	Tyskland	0,38	12 723
14	(8)	Kanada	0,33	5 132
15	(11)	Australien	0,32	3 849
16	(17)	Österrike	0,32	1 199
17	(20)	Portugal	0,29	648
18	(23)	Nya Zeeland	0,26	353
19	(1)	USA	0,21	30 154
20	(5)	Japan	0,20	11 045
21	(21)	Grekland	0,17	500
22	(12)	Italien	0,15	3 111
23	(18)	Korea	0,12	1 168
Totalt OECD/DAC			0,32	128 728

Fördelning på regioner och inkomstkategorier

Den största andelen av det internationella biståndet går till Afrika söder om Sahara. Enligt FN:s uppföljning av millenniemålen är Afrika den region som har svårast att nå millenniemålen och i vissa delar av Afrika går utvecklingen till och med bakåt. Givarländerna har därför beslutat att särskilt fokusera sitt utvecklingssamarbete på Afrika. År 2005 beslutade EU:s medlemsstater att minst hälften av EU:s ökade bistånd ska gå till Afrika. Även G8-länderna (stats- och regeringschefer från Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Storbritannien, Tyskland, USA och Ryssland) satte under 2005 upp ett mål om att biståndet till Afrika ska fördubblas, vilket EU senare anslöt sig till. Som ett delmål ska biståndet ha ökat med minst 25 miljarder US-dollar 2010. Uppgifter tyder på att biståndet till Afrika ökar men att det inte sker i den takt som utlovats. Enligt preliminära uppgifter saknades det 2010 14 miljarder US-dollar för att målet om en ökning med 25 miljarder US-dollar skulle ha uppnåtts.

Diagram 1.2 Bilateralt bistånd per region, 2002–2009

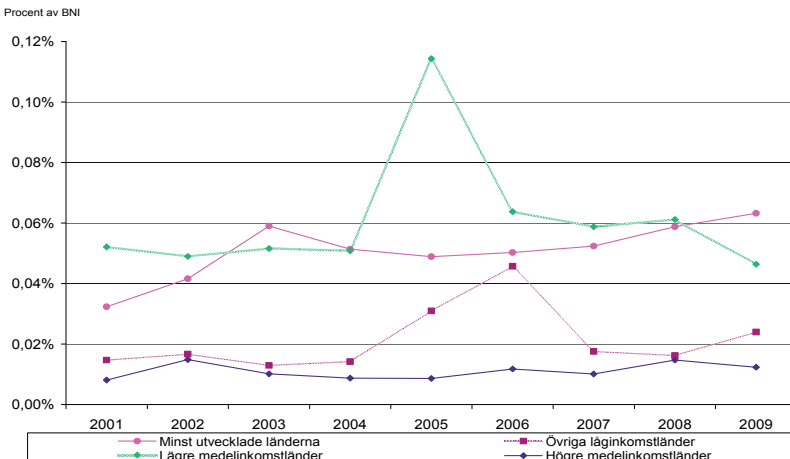
Skr. 2010/11:167

Världens utvecklingsländer delas in efter inkomstkategorier. 49 av världens fattiga länder tillhör en kategori länder med väldigt låg inkomst per capita, ett svagt humankapital och en hög ekonomisk sårbarhet. Det är de s.k. minst utvecklade länderna. Av dessa ligger 33 i Afrika. De minst utvecklade länderna anses ha ett extra stort behov av hjälp från det internationella samfundet. FN har därför beslutat att minst 0,15-0,20 procent av givarländernas BNI ska gå till dessa länder.

Trots FN:s beslut visar statistik från OECD/DAC att endast en liten andel av givarländernas BNI går till de minst utvecklade länderna. År 2009 fördelades ca 0,06 procent av det totala bilaterala biståndet till de minst utvecklade länderna. Om det multilaterala biståndet inkluderas uppgår denna andel till uppskattningsvis 0,10 procent enligt OECD/DAC:s beräkningar.

Diagram 1.3 Bilateralt bistånd per inkomstkategori som andel av BNI, 2002–2009

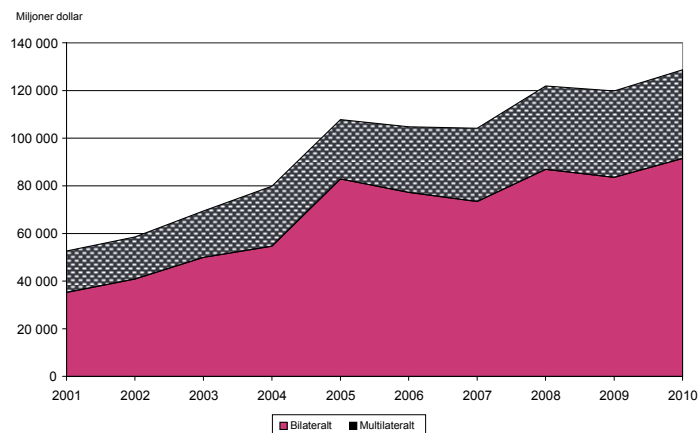
OECD/DAC delar in givarnas utvecklingssamarbete i bilateralt och multilateralt bistånd. Bilateralt bistånd är ett samarbete mellan ett givarland och ett mottagarland (samarbetsland). I det bilaterala biståndet ingår s.k. multibi-bistånd. Med multibi-bistånd avses insatser som kanaliseras via en multilateral organisation men där insatsen är öronmärkt för ett specifikt ändamål eller till ett specifikt land.

Multilateralt bistånd är enligt OECD/DAC det stöd som kanaliseras till utvecklingsländerna genom basbudgetstöd till multilaterala organisationer som FN, Världsbanken, regionala utvecklingsbanker och utvecklingsfonder. I det multilaterala biståndet inkluderas även stödet genom EU. Basbudgetstöd går till organisationernas verksamhet i sin helhet. Det är sedan organisationernas styrelse och ledning som beslutar om hur medlen ska användas.

Ungefär två tredjedelar av givarländernas bistånd är bilateralt och en tredjedel är multilateralt. Fördelningen mellan det bilaterala och multilaterala biståndet har varit relativt konstant de senaste åren, om man bortser från 2005 års stora skuldavskrivningar till Irak och Nigeria som medförde en uppgång för det bilaterala biståndet.

De tre största mottagarna av multilateralt stöd från givarländerna 2009 stod för 76 procent av givarnas multilaterala stöd: Europeiska kommissionen (38 procent), Världsbanksgruppen (21 procent) och FN-systemet (17 procent).

Diagram 1.4 Bilateralt respektive multilateralt bistånd, 2001-2010

Sveriges utvecklingspolitik består av samstämmighetspolitiken (politiken för global utveckling), internationellt utvecklingssamarbete (bistånd) och reformsamarbete i Östeuropa. Samstämmighetspolitiken handlar om att alla politikområden ska samverka och gemensamt bidra till målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Samstämmighetspolitiken utgår från två perspektiv: fattiga människors perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet. Det innebär att fattiga människors behov, intressen och förutsättningar ska sättas i centrum samt att de mänskliga rättigheterna ska utgöra en grund för utvecklingssamarbetet. Målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Målet för reformsamarbetet i Östeuropa är stärkt demokrati, rättvis och hållbar utveckling samt närmande till EU och dess värdegrunder.

Fördelning på landkategorier och regioner

År 2007 inledde regeringen den så kallade landfokuseringen som innebar att de länder som Sverige bedriver ett fördjupat utvecklingssamarbete med skulle minska från 67 till 33 länder. Under 2010 tog regeringen beslut om att ytterligare fyra samarbetsländer skulle fasas ut (Burundi, Sierra Leone, Makedonien och Östtimor). De återstående 29 länderna delas in i tre samarbetskategorier för att tydliggöra motiven för Sveriges närvaro. Nedan följer en tabell med förteckning över de länder Sverige har ett prioriterat samarbete med idag.

Tabell 2.1 Prioriterade samarbetsländer

Kategori 1	Afrika	Burkina Faso, Etiopien, Kenya, Mali, Moçambique, Rwanda, Tanzania, Uganda och Zambia
<i>Länder med vilka Sverige bedriver långsiktig utvecklingssamarbete</i>	Asien	Bangladesh och Kambodja
	Latinamerika	Bolivia
Kategori 2	Afrika	Demokratiska republiken Kongo, Liberia, Somalia och Sudan
<i>Länder och områden i konflikt- och/eller postkonfliktsituation med vilka Sverige bedriver utvecklingssamarbete</i>	Asien	Afghanistan och
	Latinamerika	Colombia och Guatemala
	Mellanöstern	Irak och Västbanken-Gaza
Kategori 3	Europa	Albanien, Bosnien-Hercegovina, Georgien, Kosovo, Moldavien, Serbien, Turkiet och Ukraina
<i>Länder och områden i Östeuropa med vilka Sverige bedriver reformsamarbete</i>		

Utöver de 29 länder med vilka Sverige bedriver ett prioriterat utvecklingssamarbete förstärks det svenska arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter i ett mindre antal länder. Det svenska samarbetet fasas också ut i några länder. Dessa övriga samarbetsländer framgår av följande tabell:

Kategori 4

Länder där Sverige bedriver insatser som främjar demokrati och mänskliga rättigheter under alternativa former

Kategori 5	Afrika	Botswana, Namibia och Sydafrika
Utfasningsländer där Sverige bedriver selektivt samarbete	Asien	Indien, Indonesien, Kina och Vietnam
Kategori 6	Afrika	Angola, Elfenbenskusten, Malawi, Nigeria, Östtimor, Sierra Leone, och Burundi
Utfasningsländer där relationerna främjas på annat sätt än via det bilaterala utvecklingsarbetet	Asien	Filippinerna, , Laos, Mongoliet, , Sri Lanka, Tadzjikistan och Thailand
	Latinamerika och Karibien	Chile, El Salvador, Haiti, Honduras, Nicaragua och Peru
	Europa	Armenien, Azerbajdzjan, Kirgizistan, Montenegro och Makedonien

Sverige bidrar även med stöd till ytterligare ett antal länder genom exempelvis humanitärt bistånd och stöd via svenska civilsamhällesorganisationer.

Fördelning på regioner

Majoriteten av Sveriges samarbetsländer ligger i Afrika söder om Sahara. Under 2010 gick 40 procent av det bilaterala utvecklingsarbetet genom Sida till Afrika. Av de fem största svenska samarbetsländerna 2010 ligger fyra länder i Afrika söder om Sahara.

Diagram 2.1 Utvecklingsarbete genom Sida per region, 2010

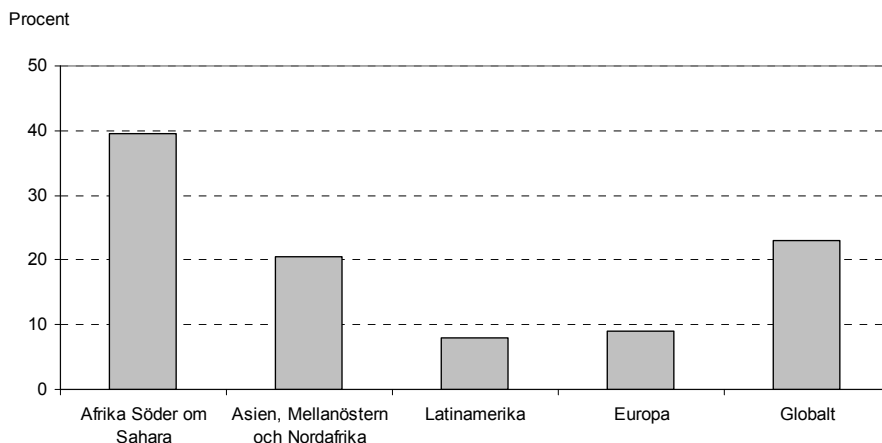
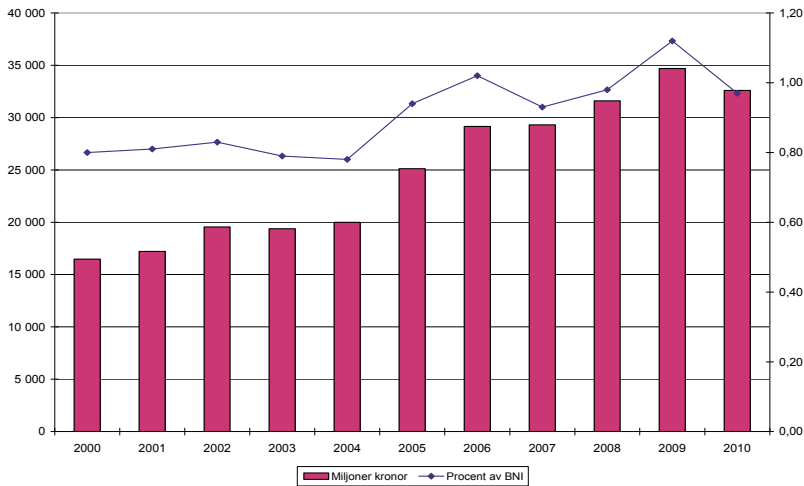

Diagram 2.2 Svenskt bistånd rapporterat till OECD/DAC, 2000–2010

Varje år beslutar riksdagen om biståndsbudgetens storlek. Sedan 2006 har en procent av bruttonationalinkomsten (BNI) utgjort den s.k. biståndsramen. År 2010 var utfallet av det svenska biståndet 32,6 miljarder kronor, vilket motsvarar 0,97 procent av BNI. Skillnaden mellan beslutad biståndsram i budgetpropositionen och det utfall som rapporteras till OECD/DAC beror bl. a. på förändringar av BNI och skillnader mellan belopp som budgeteras och belopp som rapporteras enligt OECD/DAC:s riktlinjer.

I den svenska biståndsramen ingår kostnader, s.k. avräkningar, från andra delar av statsbudgeten som klassificeras som bistånd av OECD/DAC. Det är bl. a. kostnader för flyktingar från utvecklingsländer under deras första år i Sverige. Dessa kostnader motiveras utifrån såväl ett biståndsperspektiv som internationell humanitär rätt. Sverige ska kunna hjälpa en person i behov av skydd såväl i ett flyktingläger i Sudan som att bekosta omhändertagandet av en flykting under den första tiden han eller hon befinner sig i Sverige.

Tabell 2.3 Utfall för utgifter inom andra utgiftsområden som inkluderas i biståndsramen, 2010

	Miljoner sek	Andel av totalt bistånd (%)
Kostnader för mottagande av asylsökanden	2 857	8,8
Skuldavskrivningar	-	-
EU:s gemensamma bistånd	1 868	5,7
Utrikesförvaltningens förvaltningskostnader	442	1,4
Övrigt (MSB:s biståndsverksamhet, vissa FN-organs reguljära budget, vissa insatser i Ukraina och Vitryssland)	366	1,1
Totalt	5 533	17

Sveriges utvecklingssamarbete kanaliseras till samarbetsländerna i form av bilateralt och multilateralt bistånd. Fördelningen mellan bilateralt och multilateralt har varit i stort sett oförändrad sedan 2000.

Tabell 2.4 Svenskt utvecklingssamarbete per biståndskanal, 2010

	Miljoner kronor	Andel av totalt bistånd (%)
Multilateralt ¹	11 583	36
<i>varav EU</i>	2 841	9
Bilateralt	21 019	64
<i>varav multi-bi</i>	5 219	16
Totalt	32 602	100

Det bilaterala biståndet hanteras i huvudsak av Sida, som bl. a. har till uppgift att genomföra de samarbetsstrategier som regeringen beslutar om. En del av Sveriges bilaterala bistånd kanaliseras genom multilaterala organisationer och organisationer i det civila samhället. I länder med auktoritära regimer eller i sviktande stater innebär samarbetet med organisationer i det civila samhället en särskilt värdefull tillgång till kanaler och information.

Det multilaterala biståndet, som sker i form av s.k. basbudgetstöd till FN, Världsbanken, regionala utvecklingsbanker och utvecklingsfonder, hanteras till stor del av Utrikesdepartementet. I det multilaterala biståndet ingår också Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd, det s.k. EU-biståndet. År 2010 uppgick Sveriges bidrag till EU-biståndet till ca 2,8 miljarder kronor, varav 973 miljoner kronor finansierades via Europeiska utvecklingsfonden (EUF). År 2010 var Sveriges andel av EU-budgeten ca 2,7 procent. År 2000 uppgick Sveriges bidrag till EG-biståndet till 757 miljoner kronor (inget stöd till EUF utbetalades 2000).

Även andra myndigheter bedriver utvecklingssamarbete inom sina kompetensområden.

¹ Enligt redovisning till OECD/DAC. Enligt DAC:s direktiv för rapportering av bistånd ska lagda skuldsedlar till multilaterala organisationer redovisas. Regeln innebär att det uppstår skillnader mellan lagda skuldsedlar och faktiska utbetalningar. 2010 lades skuldsedlar för 430 miljoner kronor mer än vad som utbetalades.

Tabell 2.5 Svenskt utvecklingssamarbete per myndighet, 2010*Rapporterat till OECD/DAC 2010*

	Miljoner kronor
Sida	16 329
Regeringskansliet	15 613
Folke Bernadotteakademin	86
Kammarkollegiet	19
Kriminalvården	12
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	119
Nordiska Afrikainstitutet	27
Rikspolisstyrelsen	151
Riksrevisionen	38
Sadev	20
Statens energimyndighet	100
Strålskyddsmyndigheten	16
Svenska institutet	60
Totalt	32 602

En annan aktör i det svenska biståndet är Swedfund International AB (Swedfund). Swedfund erbjuder finansiering och kompetens för investeringar i utvecklingsländer, inklusive länder i Östeuropa som inte är EU-medlemmar samt Ryssland.

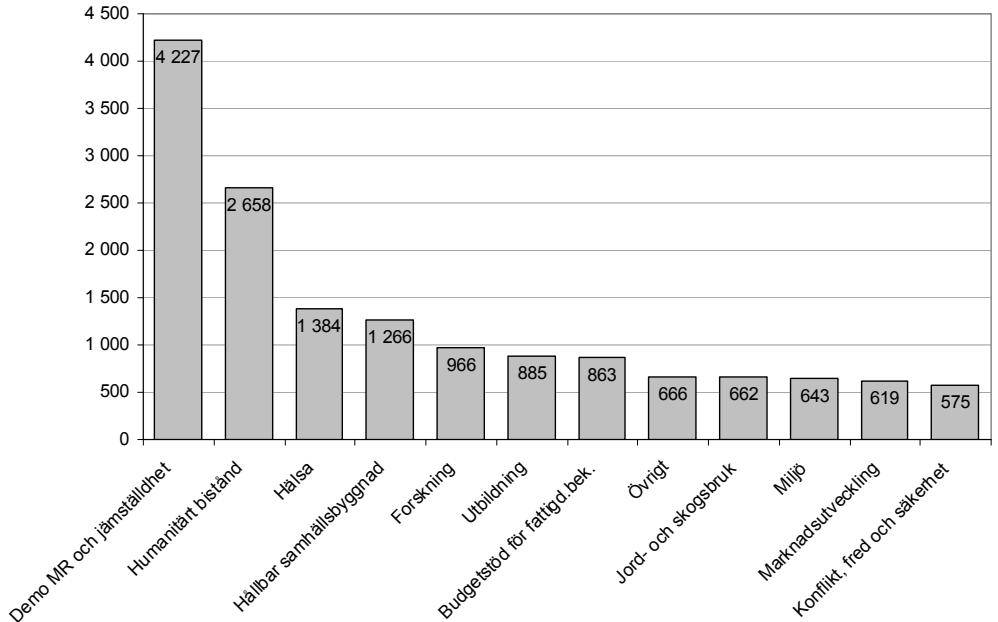
Sektorer

Under 2010 har regeringen fortsatt arbetet med att koncentrera det bilaterala utvecklingssamarbetet till högst tre sektorer per land. Utöver de tre sektorerna kan generellt budgetstöd, stöd till det civila samhället, humanitärt bistånd samt stöd till forskning ges. Verksamheten koncentreras även inom dessa sektorer genom att minska antalet insatser, öka volymen på insatserna samt öka andelen programbaserat bistånd.

Den enskilt största sektorn i utvecklingssamarbetet genom Sida 2010 var demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Denna sektor svarade för över en fjärdedel av stödet. Det humanitära biståndet står för cirka 17 procent.

Diagram 2.3 Svenskt utvecklingssamarbete genom Sida per huvudsektor, 2010

Miljoner kronor

Samarbetsformer

En ökad andel av det svenska utvecklingssamarbetet genom Sida förmedlas i form av program. Under 2010 förmedlades cirka 61 procent av det totala utvecklingssamarbetet genom Sida via program. Av dessa var cirka 9 procent generellt budgetstöd, 1 procent sektorbudgetstöd och 14 procent sektorprogramstöd med poolfinansiering. 35 procent av det totala utvecklingssamarbetet genom Sida förmedlades via projekt och 5 procent via experter.

Tabell 2.6 Svenskt utvecklingssamarbete genom Sida per samarbetsform, 2010

Miljoner kronor

Samarbetsform	2010
Program	9 263 (61%)
<i>varav generellt budgetstöd för fattigdomsbekämpning</i>	863
<i>varav organisationsstöd</i>	1 731
<i>varav sektorbudgetstöd</i>	129
<i>varav sektorprogramstöd med poolfinansiering</i>	1 267
<i>varav stöd till specifikt program genom en organisation</i>	5 274
Projekt (projektstöd)	5 455 (35%)
Experter	694 (5%)
<i>varav personalbistånd</i>	159
<i>varav utbildningsprogram i Sverige</i>	290
<i>varav utbildningsprogram i samarbetsländer</i>	30
<i>varav resursbasutveckling</i>	216
Totalt utvecklingssamarbete genom Sida	15 413

Bilaga 3. Förkortningar

AfDB	African Development Bank
AsDB	Asian Development Bank
ASEAN	The Association of Southeast Asian Nations
CEDAW	Convention on the elimination of all forms of discrimination against women
CSW	United Nations Commission on the Status of Women
DAC	OECD Development Assistance Committee
DAW	Division for the Advancement of Women
DFID	(UK) Department for International Development
EU	Europeiska unionen
FAO	Food and Agriculture Association
FN	Förenta nationerna
GGI	World Gender Gap Index
GII	Gender Inequality Index
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	International Development Association
IFC	International Finance Corporation
ILO	International Labour Organization
IMF	International Monetary Fund
INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women
MR	Mänskliga rättigheter
OSAGI	Office of the Special Adviser on Gender Issues and the Advancement of Women
PGU	Sveriges politik för global utveckling
SADEV	Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete
Sida	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
SRHR	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women
UN Women	UN Entity for Gender Equality and Empowerment of Women
WEOI	Women's Economic Opportunity Index
WHO	World Health Organization
WTO	World Trade Organization

Bilaga 4. Biståndstermer

Basbudgetstöd – Stöd som går till en organisations verksamhet i sin helhet vilket innebär att organisationens styrelse och ledning beslutar om hur medlen ska användas.

Bilateralt utvecklingssamarbete – Samarbete mellan ett givarland och ett mottagarland (samarbetsland). Hit räknas också bistånd genom enskilda organisationer, enligt OECD/DAC godkända kostnader förknippade med biståndshandlingar samt insatser som kanaliseras via en multilateral organisation men där insatsen är öronmärkt för ett specifikt ändamål eller land (s.k. multi-bi).

Genomförandekanal – Den typ av organisation som sköter det praktiska genomförandet av utvecklingssamarbetet. Sida klassificerar kanalerna i följande fem kategorier:

- i. *Multilaterala organisationer* – Bl.a. FN-organisationer, Världsbanken och regionala utvecklingsbanker
- ii. *Internationella organisationer* – T.ex. Internationella rödakorskommittén
- iii. *Svenska organisationer* – Genomförare i Sverige, bl.a. myndigheter, företag, enskilda organisationer samt universitet och skolor
- iv. *Samarbetslandets organisationer* – Genomförare i samarbetslandet, bl.a. myndigheter, företag, enskilda organisationer samt universitet och skolor
- v. *Övriga länders organisationer* – Genomförare från andra länder, bl.a. myndigheter, företag, enskilda organisationer samt universitet och skolor

Millenni målen – Åtta mål om globala utvecklingsfrågor som antagits av FN:s generalförsamling och som ska uppnås senast 2015.

Multilateralt utvecklingssamarbete – Stöd som kanaliseras till utvecklingsländerna genom basbudgetstöd till multilaterala organisationer som FN-organisationer, Världsbanken och regionala utvecklingsbanker.

Parisdeklarationen om biståndseffektivitet – Gemensamt åtagande från 2005 för bilaterala och multilaterala givare och samarbetsländer om att effektivisera det internationella biståndet.

Programansats – Till stödformer med programansats räknas programstöd samt andra insatser som stödjer hela eller delar av ett utvecklingsprogram och som i väsentlig utsträckning använder sig av samarbetsländernas system för genomförande.

Samarbetsform – Under 2009 införde Sida en ny klassificering av insatser på samarbetsform (tidigare kallad biståndsform). De tio nya samarbetsformerna består av tre huvudgrupper och är följande:

- i. *Program* – (Generellt budgetstöd för fattigdomsbekämpning, Organisationsstöd, Sektorbudgetstöd, Sektorprogramstöd med poolfinansiering och Stöd till specifikt program genom en organisation)
- ii. *Projekt* – (Projektstöd)
- iii. *Experter* – (Personalbistånd, Utbildningsprogram i Sverige, Utbildningsprogram i samarbetsländer och Resursbasutveckling)

Samarbetsstrategi – Strategi (beslutad av regeringen) som styr det svenska utvecklingssamarbetet med ett enskilt samarbetsland eller en region.

Strategi för fattigdomsminskning – Samarbetslandets nationella strategi för att minska fattigdomen och uppnå millenniemålen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 september 2011

Närvarande: statsrådet Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Olofsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag och Hatt.

Föredragande: statsrådet Carlsson

Regeringen beslutar skrivelse 2010/11:167 Biståndets resultat – tema jämställdhet och kvinnors roll för utveckling.